

CONSUMER**PRO**

BOOSTING PROFESSIONALS
IN CONSUMER PROTECTION

Βιωσιμότητα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1. ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
2. ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	12
3. ΒΙΩΣΙΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	24
4. ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	32
5. ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ	41
6. ΒΙΩΣΙΜΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ: ΜΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ώστε Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΝΑ ΑΠΑΙΤΕΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ.....	51
Εισαγωγή	51
6.1. Οικολογική σχεδίαση και ενεργειακή σήμανση	55
6.2. Οικολογική σήμανση (ecolabel).....	62
6.3. Πρόωρη απαξίωση.....	67
7. ΕΦΑΡΜΟΓΗ της ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	71
7.1. Παραπλανητικοί πράσινοι ισχυρισμοί	71
7.2. Τα δικαιώματα των καταναλωτών και η μεγαλύτερη διάρκεια ζωής των προϊόντων	74
7.3. Νομοθεσία για την εποπτεία της αγοράς.....	79

Αυτό το υλικό έχει παραχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος ConsumerPro, το οποίο είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπό το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Καταναλωτών. Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δε συνιστά αποδοχή του περιεχομένου το οποίο εκφράζει τις απόψεις των συντακτών του. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση μπορεί να γίνει στις πληροφορίες που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό.

Αγαπητή φίλη, αγαπητέ φίλε,

Το εγχειρίδιο αυτό είναι μέρος των εκπαιδευτικών εργαλείων, για το πρόγραμμα ConsumerPro, μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που στόχο έχει να εξοπλίσει καλύτερα τις Ενώσεις Καταναλωτών και άλλους φορείς, που εμπλέκονται στην προστασία των καταναλωτών, στην Ελλάδα.

Ο σκοπός αυτού του εγχειρίδιου είναι να παρέχει χρήσιμη και σχετική με τη βιώσιμη ανάπτυξη πληροφόρηση. Το περιεχόμενο καλύπτει πέντε βασικούς τομείς, που οι καταναλωτές στην Ευρώπη και η πολιτική καταναλωτών μπορούν να εμπλακούν και να επηρεάσουν περισσότερο την κρίση της κλιματικής αλλαγής.

Οι τομείς είναι: Βιώσιμα τρόφιμα, Βιώσιμα χρηματοοικονομικά προϊόντα, Βιώσιμη κινητικότητα, Βιώσιμη κατοικία, Βιώσιμα προϊόντα και εφαρμογή της νομοθεσίας.

Κάθε θέμα, που αναλύεται, περιέχει:

- Γιατί ενδιαφέρει τους καταναλωτές.
- Ποιο είναι το πολιτικό θεματολόγιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ποιος είναι ο ρόλος των Εθνικών και Ευρωπαϊκών Ενώσεων Καταναλωτών.
- Παρουσίαση κάποιων πρακτικών παραδειγμάτων μελετών εργαλείων, εκστρατειών κ.λπ. από Εθνικές Ενώσεις Καταναλωτών.

Τι είναι το ConsumerPRO

Το **ConsumerPro** είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Καταναλωτών, που υλοποιείται από την BEUC – Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ενώσεων Καταναλωτών. Στοχεύει στην ενδυνάμωση των Ενώσεων Καταναλωτών και άλλων φορέων που εμπλέκονται στην πολιτική καταναλωτή, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα καλύπτει τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ισλανδία και τη Νορβηγία.

Περισσότερες πληροφορίες: info@consumer-pro.eu.

1. ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γιατί είναι σημαντική για τους καταναλωτές

Υπάρχει μια αυξανόμενη ανησυχία, στον ευρωπαϊκό πληθυσμό, ότι είναι απαραίτητες περισσότερες δράσεις για το κλίμα. Η έρευνα του ευρωβαρόμετρου το Μάρτιο του 2020, που αφορούσε τη στάση των Ευρωπαίων για την κλιματική αλλαγή, έδειξε:

- 94% των πολιτών σε όλα τα κράτη-μέλη λένε ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι σημαντική για αυτούς.
- 91% των πολιτών δήλωσαν ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί σοβαρό πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 83% των Ευρωπαίων δήλωσαν ότι απαιτείται Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ο Πίνακας Ελέγχου για τις καταναλωτικές συνήθειες του 2019, δείχνει ότι οι αποφάσεις που λαμβάνει το 56,8% των Ευρωπαίων πολιτών, για τις αγορές τους, επηρεάζονται από περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς.

Αυτό το εύρημα συμφωνεί με τα ευρήματα πολλών οργανώσεων-μελών της BEUC, που παρατηρούν ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον, από τους καταναλωτές, για τα θέματα βιωσιμότητας. Ως αποτέλεσμα, οι Εθνικές Ενώσεις Καταναλωτών δέχονται όλο και περισσότερες ερωτήσεις από τους καταναλωτές, για αυτό το θέμα. Οι Ενώσεις από την πλευρά τους ενδιαφέρονται να μπορούν να παρέχουν στους καταναλωτές χρήσιμες συμβουλές και εργαλεία, όπως αξιολογήσεις προϊόντων και εφαρμογές.

Για το λόγο αυτό, δημιουργήσαμε την εκπαιδευτική θεματική ενότητα για τη βιωσιμότητα, στο πλαίσιο του ConsumerPro. Θέλουμε να υποστηρίξουμε εσάς που ασχολείστε, με τα θέματα των καταναλωτών, ώστε να βοηθήσετε και να εκπαιδεύσετε τους καταναλωτές, πάνω σε αυτό το θέμα, με στόχο την αλλαγή της συμπεριφοράς τους καθώς και τη δημιουργία συμμαχιών και την υποστήριξη των αιτημάτων των καταναλωτών, από τις Ενώσεις Καταναλωτών.

Το πολιτικό θεματολόγιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η σπουδαιότητα των θεμάτων περιβάλλοντος για τους Ευρωπαίους πολίτες και οι προβληματισμοί τους, για την κλιματική αλλαγή, αντικατοπτρίζονται στο πολιτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξαιτίας της δημόσιας πίεσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει ως στόχο, να μηδενιστούν οι ανθρακικές εκπομπές της οικονομίας, μέχρι το 2050 και να αυξηθεί η μείωσή τους από 40% σε 50% ή 55% σε σχέση με το 1990, μέχρι το 2030.

Για να υλοποιηθούν οι απαραίτητες διαρθρωτικές αλλαγές για αυτούς τους στόχους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, το Δεκέμβριο του 2019, μέτρα για να γίνουν βιώσιμα τα τρόφιμα, να βελτιωθεί η ενεργειακή απόδοση των μεταφορών και των κατοικιών, να αυξηθεί η προσφορά ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, να αυξηθεί η διάρκεια ζωής των προϊόντων, να μπορούν τα προϊόντα να

διορθώνονται και να ανακυκλώνονται. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία είναι κατανοητές, πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές, για τουλάχιστον τα επόμενα πέντε χρόνια. Όλες οι άλλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η βιομηχανική πολιτική, η πολιτική έρευνας, κινητικότητας, τροφίμων, χρηματοοικονομικών προϊόντων, ενέργειας κ.λπ. πρέπει να συνάδουν με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας. Ωστόσο, για να επιτευχθούν οι στόχοι, πρέπει να γίνουν σοβαρές αλλαγές, στον τρόπο που ζούμε, παράγουμε, θερμαίνουμε τα σπίτια μας και μετακινούμαστε. Πρέπει, επίσης, οι πολιτικές αποφάσεις να μην εστιάζουν μόνο στην «κλιματική αλλαγή», αλλά να αντιμετωπίζουν ευρύτερες κοινωνικές προκλήσεις, όπως οι χημικές ουσίες, η βιοποικιλότητα, η χρήση της γης και η παραγωγή τροφίμων.

Για να είναι βέβαιο ότι το όραμα και οι σκοποί, που περιγράφονται στη νέα Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θα επιτευχθούν, οι Ενώσεις Καταναλωτών παίζουμε ζωτικό ρόλο, μαζί με άλλες οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, για να ελέγχουμε την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη και να τους πιέζουμε να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους, που πηγάζουν, από τη Συμφωνία του Παρισιού.

Διεθνείς Συμφωνίες για την κλιματική αλλαγή

Για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής έχουν συναφθεί οι παρακάτω Διεθνείς Συμφωνίες.

- Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή: Ψηφίστηκε στη Διάσκεψη του Ρίο, το 1992 και τέθηκε σε εφαρμογή το 1994. Η Σύμβαση αναγνωρίζει την ύπαρξη του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής. Ζητάει από τις αναπτυγμένες χώρες να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στην υλοποίηση πολιτικών και μέτρων μείωσης εκπομπών. Προβλέπει χρηματοδότηση, σε αναπτυσσόμενες χώρες, για την αλλαγή του κλίματος καθώς και υποχρεωτική παρακολούθηση της κλιματικής αλλαγής. Στη χώρα μας κυρώθηκε με το Ν. 2205/1994 (ΦΕΚ: Α' 60).
- Πρωτόκολλο του Κιότο: Υιοθετήθηκε στο Κιότο της Ιαπωνίας, το 1997 και τέθηκε σε εφαρμογή στις 16 Φεβρουαρίου 2005. Αποτελεί τη συνέχεια της Συμφωνίας του Ρίου και δεσμεύει τα μέρη του, με τον καθορισμό δεσμευτικών στόχων μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η περίοδος εφαρμογής του Πρωτοκόλλου ήταν 2008-2012.
- Τροπολογία της Ντόχα: Υιοθετήθηκε στη Ντόχα του Κατάρ, το 2012 και προέβλεπε παράταση του Πρωτοκόλλου του Κιότο από την 1η Ιανουαρίου 2013 έως 31η Δεκεμβρίου 2020.
- Συμφωνία του Παρισιού: Αφορά την παγκόσμια μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Υιοθετήθηκε στο Παρίσι στις 12 Δεκεμβρίου 2015 και υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη στις 22 Απριλίου 2016. Στόχος η διατήρηση της αύξησης της θερμοκρασίας, αυτόν τον αιώνα κάτω από 2°C, σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή, και η συνέχιση των προσπάθειών να μην υπερβεί η αύξηση τον 1,5°C. Τέθηκε σε ισχύ 4 Νοεμβρίου 2016. Η Ελλάδα κύρωσε τη συμφωνία με το Ν. 4426/2016 (ΦΕΚ: Α' 187). Η πρόοδος υλοποίησης της Συμφωνίας θα αξιολογηθεί το 2023.

Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Τον Απρίλιο του 2016, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας ανακοίνωσε την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (Ε.Σ.Π.Κ.Α.).

Ο πρωταρχικός σκοπός της Ε.Σ.Π.Κ.Α. είναι να συμβάλλει, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας, όσον αφορά τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή και στη δημιουργία των προϋποθέσεων, ώστε οι αποφάσεις να λαμβάνονται με βάση τη σωστή πληροφόρηση και με μακροπρόθεσμη στόχευση, αντιμετωπίζοντας τους κινδύνους και αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που πηγάζουν από την κλιματική αλλαγή.

Βασικοί στόχοι του Ε.Σ.Π.Κ.Α. είναι:

- η βελτίωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων μέσω της απόκτησης πληρέστερων πληροφοριών και επιστημονικών δεδομένων σχετικών με την προσαρμογή,
- η προώθηση της ανάπτυξης και εφαρμογής περιφερειακών/τοπικών σχεδίων δράσης σε συμφωνία με την παρούσα στρατηγική,
- η προώθηση δράσεων και πολιτικών προσαρμογής σε όλους τους τομείς με έμφαση στους πιο ευάλωτους,
- η δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων και των πολιτικών προσαρμογής και
- η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας.

Επισημαίνεται ότι η εν λόγω Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή είναι το πρώτο βήμα, με αρχικό ορίζοντα 5ετίας, για μια συνεχή και ευέλικτη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης των απαραίτητων μέτρων προσαρμογής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Επόμενο βήμα είναι η εκπόνηση των Περιφερειακών Σχεδίων για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (Πε.Σ.Π.Κ.Α.). Με τα άρθρα 42-45 του Ν. 4414/2016 (ΦΕΚ: Α' 149), θεσμοθετήθηκαν οι διαδικασίες εκπόνησης και έγκρισης της ΕΣΠΚΑ και των Πε.Σ.Π.Κ.Α., οι διαδικασίες αναθεώρησης/τροποποίησής τους και τα ελάχιστα περιεχόμενα αυτών.

Το περιεχόμενο των Περιφερειακών Σχεδίων για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή εξειδικεύτηκε με την Υπουργική Απόφαση 11258/2017 (ΦΕΚ: Β' 873).

Το Εθνικό Συμβούλιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή συστάθηκε και συγκροτήθηκε με την Υπουργική Απόφαση 34768/2017 (ΦΕΚ: Β' 3246).

Πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα

Το Δωμάτιο της Γειτονιάς είναι ένα πρόγραμμα του Δήμου Θεσσαλονίκης που υλοποιείται στις Β', Γ' και Δ' Δημοτικές Κοινότητες από την Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία ΠΕΡΑ με την υποστήριξη του Κέντρου Επιχειρηματικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης (ΚΕΠΑ).

Το πρόγραμμα πραγματοποιείται με αποκλειστική δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος στο πλαίσιο της δωρεάς ύψους 10.000.000€ στον Δήμο Θεσσαλονίκης.

Τα Δωμάτια λειτουργούν στις Β΄, Γ΄ και Δ΄ Δημοτικές Κοινότητες. Οι χώροι λειτουργούν δωρεάν και είναι ανοιχτοί σε όλους! Διαθέτουν εξοπλισμό, εργαλεία και υλικά για χειροτεχνίες και κατασκευές, καθώς και χώρους συνάθροισης και εργαστηρίων.

Ρόλος των Ενώσεων Καταναλωτών

Οι Ενώσεις Καταναλωτών έχουν εμπλακεί πολύ λίγο, στις περιβαλλοντικές πολιτικές. Η εμπλοκή τους περιορίζεται κυρίως σε πολιτικές που σχετίζονται με την πληροφόρηση των καταναλωτών, π.χ. για την οικολογική σήμανση, για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, για τη σήμανση των αυτοκινήτων, για τις πολιτικές σχεδίασης των προϊόντων και για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών.

Όμως, το τελευταίο χρόνο είναι έκδηλη η ανάγκη εμπλοκής των Ενώσεων Καταναλωτών στην προστασία του πλανήτη. Επίσης, έχει γίνει πλέον κατανοητό ότι το συμφέρον των μελλοντικών γενεών πρέπει να λαμβάνεται, σοβαρά, υπόψη.

Η αυξανόμενη συνειδητοποίηση του κοινού, καθώς και των πολιτικών για την επείγουσα κατάσταση του κλίματος, θέτει στο επίκεντρο την ανάγκη συνεργασίας ανάμεσα στους εκπρόσωπους των καταναλωτών και τους πολιτικούς. Είναι βασικό να εμπλακούν οι καταναλωτές, ώστε να επιτύχουν οι πολιτικές. Είτε πρόκειται για τη διατροφή μας, ή τη ζωή στο σπίτι μας, ή τη χρήση προϊόντων και υπηρεσιών απαιτούνται αρκετές αλλαγές, στη συμπεριφορά των καταναλωτών. Είναι βασικό οι πολιτικές, που θα εφαρμοστούν τα χρόνια που έρχονται, να θέτουν τους καταναλωτές, στο επίκεντρο όλων των δράσεων. Οι ευρωπαίοι καταναλωτές έχουν τεράστια αγοραστική δύναμη και η επιλογή ανάμεσα σε βιώσιμα και μη βιώσιμα αγαθά μπορεί να «κάνει τη μεγάλη διαφορά». Οι περισσότερες αποφάσεις αγορών λαμβάνονται πριν επισκεφτούμε τα καταστήματα και έτσι η πρόκληση βρίσκεται στον επηρεασμό των καταναλωτών, πριν τη λήψη των αποφάσεων. Οι Ενώσεις Καταναλωτών παίζουμε σημαντικό ρόλο, σε αυτή τη διαδικασία και λειτουργούν ως μεσολαβητές που απολαμβάνουν της εμπιστοσύνης των καταναλωτών ενημερώνοντας εκατομμύρια ανθρώπους κάθε μέρα, μέσα από περιοδικά, γραμμές βοήθειας, άρθρα στο διαδίκτυο και βίντεο. Πέρα όμως, από αυτές τις προσπάθειες, πρέπει να διατεθούν στην αγορά περισσότερα βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες, ώστε οι Ενώσεις Καταναλωτών να μπορούμε να συμβουλευούμε τους καταναλωτές να επιλέξουν βιώσιμα αγαθά.

Στα χρόνια που έρχονται η συμμετοχή των Ενώσεων Καταναλωτών και των στελεχών αυτών των Ενώσεων θα είναι απαραίτητη, για να συνεχιστούν:

- η παροχή ανεξάρτητων συμβουλών, για βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες, στους καταναλωτές,
- ο έλεγχος των προϊόντων και υπηρεσιών σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον,
- η διοργάνωση μαζικών αγορών, ώστε να μειωθούν οι τιμές, για βιώσιμα προϊόντα, όπως για ηλιακά πάνελ,

- η συμμετοχή των καταναλωτών σε συζητήσεις, για τη μετάβαση, σε μια βιώσιμη οικονομία (Αυτές οι συζητήσεις μπορούν να φέρουν σε επαφή ενεργειακές κοινότητες, ώστε να μοιραστούν τις εμπειρίες τους, να διοργανώσουν φεστιβάλ – εκθέσεις που να δείχνουν στους καταναλωτές πως θα ζούμε ή/και πώς μπορούμε να ζούμε στο μέλλον, να οργανώσουν συλλογικές δράσεις επηρεασμού των πολιτικών π.χ. συλλέγοντας υπερβολικά μεγάλες συσκευασίες προϊόντων και στέλνοντας αυτές τις υπερβολικά μεγάλες συσκευασίες στους πολιτικούς),
- η συνεργασία με τους εργαζόμενους στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, ώστε να βοηθηθούν οι καταναλωτές που δεν μπορούν να πληρώσουν τους λογαριασμούς τους για την ενέργεια (ενεργειακά φτωχούς) και να εκπαιδευτούν οι καταναλωτές για την εξοικονόμηση ενέργειας και την ενεργειακή επάρκεια των σπιτιών τους,
- η συνεργασία με σχολεία και δασκάλους,
- η διοργάνωση εργαστηρίων για να εξηγήσουμε στους καταναλωτές πώς να χρησιμοποιούν τα νέα προϊόντα και υπηρεσίες, π.χ. τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα,
- η διενέργεια ερευνών για τις ανάγκες και τις επιθυμίες των καταναλωτών, όπως η επιθυμία για μείωση των απορριμμάτων και/ή η επιθυμία για προϊόντα μεγαλύτερης διάρκειας. (Η γερμανική οργάνωση VZBV, με μια έρευνα της έδειξε ότι το 96% των καταναλωτών πιστεύουν ότι πρέπει να μειωθεί ο όγκος των απορριμμάτων, που προέρχονται από συσκευασίες προϊόντων και το 89% πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να υποχρεώσει τους κατασκευαστές οικιακών συσκευών να διασφαλίσουν ότι οι συσκευές τους μπορούν να διορθωθούν),
- η δυνατότητα ανάπτυξης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, με στόχο να ενδυναμωθούν οι Ενώσεις Καταναλωτών και να εξοπλιστούν καλύτερα, ώστε να προστατεύουν τα δικαιώματα των καταναλωτών και στον τομέα της βιωσιμότητας,
- η δημιουργία εφαρμογών, όπως αυτές που βοηθούν τους καταναλωτές να αποφύγουν επικίνδυνες χημικές ουσίες σε προϊόντα και να επιλέξουν πιο υγιεινή διατροφή (Τα μέλη της BEUC, Forbrugerrådet TÆNK - Δανία, Sveriges Konsumenter – Σουηδία και VKI – Αυστρία συμμετείχαν στο πρόγραμμα [AskReach](#). Η Οργάνωση της Δανίας δημιούργησε την εφαρμογή «Kemiluppen» και η Οργάνωση της Γαλλίας Que Choisir την εφαρμογή «Quel Cosmetic» για να βοηθήσουν τους καταναλωτές να επιλέγουν καλλυντικά που δεν περιέχουν επικίνδυνες χημικές ουσίες) και
- η προώθηση αξιόπιστης περιβαλλοντικής σήμανσης, όπως η Ευρωπαϊκή Οικολογική Σήμανση (Ecolabel).

Η βιωσιμότητα των εποχών της πανδημίας

Αυτή τη στιγμή οι βραχυπρόθεσμες, οι μεσοπρόθεσμες και οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της πανδημίας της COVID19 είναι άγνωστες. Όμως, ένα είναι σίγουρο: Η κρίση θα επηρεάσει, δραστικά, τη ζωή μας, την κοινωνική συνοχή και βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Μαζί με την άμεση αντιμετώπιση των επιπτώσεων στην υγεία, οι πολιτικοί σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, συζητούν μέτρα για την άμβλυνση των αρνητικών οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων. Τα μέτρα αφορούν την επείγουσα οικονομική στήριξη, αλλά και μακροχρόνιες επενδύσεις που θα αναζωπυρώσουν την οικονομία μετά το τέλος της πανδημίας.

Οι μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία πρέπει να συμβαδίζουν με τους στόχους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Το δημόσιο χρήμα, που δίνεται στις επιχειρήσεις, για να βοηθηθεί η επιβίωσή τους, πρέπει να δίνεται υπό τον όρο ότι θα προωθήσουν τη βιωσιμότητα. Δεν πρέπει να επαναλαμβάνουμε τα λάθη του παρελθόντος. Για παράδειγμα, στην οικονομική κρίση του 2009, πολλοί συμφωνούσαν ότι πρέπει να αλλάξουμε, δεν είναι σωστό, μετά την κρίση να είμαστε ίδιοι με αυτό, που είμαστε πριν την κρίση.

Οι Ενώσεις Καταναλωτών, λοιπόν, δεσμευόμαστε να παίξουμε ενεργό ρόλο στη διαδικασία μετάβασης σε μια πιο βιώσιμη οικονομία.

Ενώ, όμως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβεβαιώνει τις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών ότι θα συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις, που περιλαμβάνονται, στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, σύμφωνα με τους στόχους, η κρίση του κορωνοϊού θα έχει, αναπόφευκτα, σοβαρές επιπτώσεις και θα παίξει αποφασιστικό ρόλο στην προσπάθειά μας να αναστρέψουμε την κλιματική κρίση, έγκαιρα.

Για τους καταναλωτές, υπάρχουν κίνδυνοι καθώς και ευκαιρίες. Είναι σημαντικό τα στελέχη των Ενώσεων Καταναλωτών να γνωρίζουμε όλα αυτά, ώστε να μπορούμε να επηρεάσουμε τις εθνικές πολιτικές και στρατηγικές:

- Πιθανοί κίνδυνοι είναι:
 - Λιγότερα χρήματα θα είναι διαθέσιμα για επενδύσεις σε διαρθρωτικές αλλαγές. Έτσι, π.χ. θα επηρεαστούν οι προϋπολογισμοί για την έρευνα και την καινοτομία, που θα αφορούν νέες υποδομές, όπως σταθμοί φόρτισης ηλεκτρικών αυτοκινήτων, ή δημόσια «οικολογικά κτίρια», όπως αυτά με αυτόματο φωτισμό και εξαερισμό, με συστήματα συλλογής νερού βροχής, με συστήματα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Πράγματι, οι διαπραγματεύσεις για τον επόμενο ευρωπαϊκό προϋπολογισμό 2021-2027 δείχνουν πιθανή μείωση των χρημάτων για την έρευνα και την τεχνολογία, την υγεία και την προστασία του περιβάλλοντος, από τα αρχικά ποσά.
 - Οι πολιτικοί των κρατών-μελών πιθανόν να αντιδράσουν στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

- Ίσως δοθεί λιγότερη προσοχή από τους καταναλωτές, καθώς τους απασχολούν άλλα προβλήματα. Έτσι, γίνονται απαραίτητες οι εκστρατείες ενημέρωσης και συνειδητοποίησης του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής.
- Ίσως μειωθεί η δυνατότητα των καταναλωτών, που έχασαν τις δουλειές τους, να ζήσουν «βιώσιμα», εάν ο βιώσιμος τρόπος ζωής κοστίζει περισσότερο.
- Πιθανόν να υπάρξουν περισσότερα κίνητρα, για τις επιχειρήσεις να εξαπατήσουν τους καταναλωτές, καθώς θα ζητούν υψηλότερες τιμές για «βιώσιμα» αγαθά, ακόμα και για αυτά που δεν ανταποκρίνονται στις υποσχέσεις τους.
- Πιθανές ευκαιρίες είναι:
 - Μεγαλύτερη συνειδητοποίηση, από τους καταναλωτές ότι η αλλαγή είναι απαραίτητη, πιθανή και εφικτή.
 - Οι καταναλωτές απέκτησαν νέες δεξιότητες, γνώσεις και ενδιαφέροντα, που κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού, όπως μαγειρική, ραπτική, παιχνίδια με τα παιδιά, υποστήριξη μικρών τοπικών επιχειρήσεων, χρήση βιντεοκλήσεων για επαγγελματικούς σκοπούς.
 - Οι καταναλωτές πλέον, επιθυμούν περισσότερο ένα περιβάλλον, με λιγότερο θόρυβο, καθαρότερο αέρα, πουλάκια στις πόλεις κ.λπ.
 - Οι καταναλωτές χρησιμοποιούμε, πλέον νέες μεθόδους για να αλλάξουμε τον τρόπο ζωής μας, όπως ανταλλαγή ρούχων, παιχνιδιών, βιβλίων, χρήση προϊόντων μεγαλύτερης διάρκειας, διόρθωση προϊόντων, μαγείρεμα πιο συχνά στο σπίτι, αντί για γεύματα σε εστιατόριο, ποιοτικός χρόνος με την οικογένεια, τοπικές μετακινήσεις λόγω οικονομικών πιέσεων.
 - Καλλιεργήθηκε μεγαλύτερη αλληλεγγύη και η αίσθηση ότι μπορούμε να ξεπεράσουμε μια μεγάλη κρίση αν εργαστούμε όλοι μαζί και ενεργοποιηθούμε, για το κοινό καλό. Αυτή η αίσθηση κάνει τους ανθρώπους να μη νιώθουν αδύναμοι και αβοήθητοι. Τους κάνει να νιώθουν ότι οι πράξεις τους μπορούν να αλλάξουν τα πράγματα.

Περισσότερες πληροφορίες

- Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή: <https://ypen.gov.gr/perivallon/klimatiki-allagi/diethneis-diapragmatefseis/symvasi-plaisio-ton-ie-gia-tin-klimati/>
- Πρωτόκολλο του Κιότο: <https://ypen.gov.gr/perivallon/klimatiki-allagi/diethneis-diapragmatefseis/protokollo-tou-kyoto/>
- Συμφωνία του Παρισιού: <https://eur-lex.europa.eu/content/paris-agreement/paris-agreement.html?locale=el>

- Συμφωνία του Παρισιού: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/esoteriki-agora-tomeakes-politikes.html?page=7>
- Νόμος 4426/2016: http://www.et.gr/ids-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wFHp_31M9ESQXdtvSoClrL8HrWp6VkyB5x5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx9hLsIJUqeiQX7A4F-gKQOIYTzHKOpdxnyMBb9DhvCWG_pl97YaxE94.
- Νόμος 4414/2016: http://www.et.gr/ids-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wFHp_31M9ESQXdtvSoClrL8JfWk9tSupxZ5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx9hLsIJUqeiQlqgPEatplpQSoKLBurleOZeXnZD6tSlpjyWCUEZGCps.
- Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ): https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/legacy/Files/Klimatiki%20Allagi/Prosarmogi/20160406_ESPKA_teliko.pdf
- Υπουργική Απόφαση 11258/2017: <https://www.geotee.gr/MainNewsDetail.aspx?CatID=1&RefID=9627&TabID=5>
- Υπουργική Απόφαση 34768/2017: https://www.adaptivegreece.gr/Portals/0/27_4_2020_%2034768_%202017%20%20%20%20%20-.pdf?ver=uPHwIWvej4ev9JIFnHYXZw%3D%3D
- Περισσότερες πληροφορίες: <https://www.adaptivegreece.gr/el-gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B3%CE%B7>
- Ευρωπαϊκή Αρχή Περιβάλλοντος: <https://www.eea.europa.eu/>
- Δωμάτιο της γειτονιάς <https://www.facebook.com/ToDomatioTisGeitonias/>
- Περιβάλλον – Βιώσιμη ανάπτυξη: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/periballon.html>
- Κλιματικά ουδέτερη Ε.Ε.: <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2020/d-t-2020/2940-pos-borei-i-e-e-na-ginei-klimatika-oudeteri>
- Πράσινη Συμφωνία: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>
- Πράσινη Συμφωνία: <https://ypen.gov.gr/symvoulia-ypourgou-tis-evropaikis-enosis-kai-tomeis-proteraiotitas/>
- Απάντηση της BEUC στην Πράσινη Συμφωνία: http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-012_beuc_position_on_european_green_deal.pdf

2. ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

Γιατί μια βιώσιμη κατοικία είναι σημαντική για τους καταναλωτές;

Οι καταναλωτές βλέπουν τους λογαριασμούς τους, για την ενέργεια, να αυξάνονται. Πολλοί δε μπορούν να ανταποκριθούν στην πληρωμή τους, καθώς ζουν σε ανεπαρκή σπίτια και δεν

μπορούν να προσφύγουν σε πιο βιώσιμες λύσεις. Τα κτίρια, σήμερα, ευθύνονται για το μεγαλύτερο μερίδιο ενεργειακής κατανάλωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα, ο τομέας των κατοικιών καταναλώνει το 45% της συνολικής ποσότητας ενέργειας, που καταναλώνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για θέρμανση και ψύξη. Οι κατοικίες, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να γίνουν βιώσιμες, για να επιτευχθούν οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Καθώς η πλειονότητα των σπιτιών, που θα κατοικούνται το 2050, υπάρχουν ήδη, σήμερα, πρέπει να εστιάσουμε στην απεξάρτηση από τις εκπομπές άνθρακα των κτιρίων. Η απεξάρτηση θα επιτευχθεί μέσω ενός ταχύτερου

ρυθμού ανακαινίσεων, που θα εγκαθιστά θέρμανση και ψύξη από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα χρησιμοποιεί τα πιο αποδοτικά ενεργειακά προϊόντα και συσκευές, τα έξυπνα συστήματα διαχείρισης κτιρίων και συσκευών και θα βελτιώνει τα υλικά για μόνωση. Ενώ τα ενεργειακά επαρκή σπίτια, αυτά δηλαδή, που καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια, είναι καλή επιλογή για τα πορτοφόλια των καταναλωτών, για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη δημόσια υγεία (λιγότερη ρύπανση του αέρα), οι καταναλωτές, συχνά, «παλεύουν» να δουν τα οφέλη, από τις επενδύσεις τους για την ανακαίνιση των κατοικιών τους. Επίσης, συχνά δε διαθέτουν τα κατάλληλα εργαλεία, για την ανακαίνιση. Η χρηματοδότηση για τις ανακαινίσεις είτε είναι άγνωστη στους καταναλωτές, είτε είναι ανύπαρκτη. Σύμφωνα με τη BEUC – Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ενώσεων Καταναλωτών και της εθνικές Ενώσεις Καταναλωτών, μέλη της BEUC, τα βασικά εμπόδια για την ανακαίνιση των κατοικιών, είναι:

- έλλειψη γνώσης για τα οφέλη της ανακαίνισης,
- έλλειψη κατάλληλης χρηματοδότησης για τις ανακαινίσεις,
- έλλειψη νομικής βεβαιότητας,
- έλλειψη αξιόπιστης και ανεξάρτητης συμβουλευτικής.

Η συμμετοχή των καταναλωτών στην ενεργειακή μετάβαση είναι βασικός παράγοντας, για να «χτιστεί» η δημόσια αποδοχή, την εποχή αυτή των αλλαγών. Αν και οι καταναλωτές ενδιαφέρονται να συμμετέχουν, ενεργά, στην ενεργειακή μετάβαση, η πραγματικότητα της καθημερινής τους ζωής, δείχνει ότι πρέπει να πεισθούν ότι θα εξοικονομήσουν χρήματα, θα βελτιώσουν την άνεσή τους και θα έχουν επάρκεια στην προμήθεια ενέργειας, κατά τη διάρκεια της ενεργειακής μετάβασης.

Οι καταναλωτές χρειάζονται πληροφόρηση, για τις επιπτώσεις των επιλογών τους και το ανθρακικό αποτύπωμα αυτών των επιλογών. Πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εντοπίσουν τις καλύτερες, για αυτούς, λύσεις, όταν για παράδειγμα αποφασίζουν το είδος της θέρμανσης που θα επιλέξουν για δική τους χρήση, ή το συνολικό κόστος για τον ιδιοκτήτη, όταν επενδύει σε εξοπλισμό θέρμανσης, ή ψύξης. Επίσης, χρειάζονται πληροφόρηση και

εύκολη πρόσβαση σε συστήματα υποστήριξης. Ταυτόχρονα, χρειάζονται συμβουλές από εξειδικευμένους επαγγελματίες, για να ανακαινίσουν τα σπίτια τους καθώς και βοήθεια για να οργανώσουν τη μετακίνησή τους σε άλλο χώρο, για όσο διάστημα διαρκεί η ανακαίνιση. Παρότι η πληροφόρηση είναι σημαντική, πρέπει να αποτελεί μέρος μόνον της λύσης και πρέπει να συνοδεύεται από καλοσχεδιασμένες και σταθερές πολιτικές, που θα παρέχουν βεβαιότητα, για την επένδυση και εμπιστοσύνη στα αποτελέσματα της ανακαίνισης.

Ευρωπαϊκή και Εθνική νομοθεσία

Για να βελτιώσει, η Ευρωπαϊκή Ένωση την ενεργειακή επάρκεια των κτιρίων της, καθιέρωσε ένα νομοθετικό πλαίσιο, που περιλαμβάνει την Οδηγία 2010/31 για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και την Οδηγία 2012/27 για την ενεργειακή απόδοση. Και οι δύο Οδηγίες έχουν τροποποιηθεί, στο πλαίσιο του «Πακέτου για την καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους», το 2018 και το 2019.

Η Οδηγία 2010/31 ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4122/2013 (ΦΕΚ: Α' 42), όπως αυτός τροποποιήθηκε με το Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ: Α' 92) και η Οδηγία 2012/27 με το Νόμο 4342/2015 (ΦΕΚ: Α' 143). Το άρθρο 5 του Ν. 4342/2015, αναφέρεται στην καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας.

Η νέα Οδηγία 2018/844 για την ενεργειακή επάρκεια των κτιρίων, που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4685/2020(ΦΕΚ: Α' 92) στέλνει ένα ισχυρό πολιτικό μήνυμα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αποφασισμένη να ανανεώσει τα κτίρια της, αξιοποιώντας τεχνολογικές βελτιώσεις και αυξάνοντας τις ανακαινίσεις των κτιρίων. Η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να αναπτύξουν εθνικές μακροπρόθεσμες στρατηγικές, για την ανακαίνιση των κτιρίων, ώστε αυτά να γίνουν ενεργειακά αποδοτικά, μέχρι το 2050. Αυτό σημαίνει μείωση των εκπομπών ρύπων, κατά 80-95%, σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.

Αυτός ο κυρίαρχος στόχος θα επιτευχθεί μέσα από μια μεγάλη ποικιλία μεθόδων, που θα περιλαμβάνουν από το δείκτη ευφυούς ετοιμότητας των κτιρίων, μέχρι τα ενεργειακά πιστοποιητικά:

- Ο δείκτης ευφυούς ετοιμότητας είναι ένα εργαλείο, που μετρά κατά πόσο είναι δυνατή η εγκατάσταση νέων τεχνολογιών, σε ένα κτίριο, οι οποίες να αλληλεπιδρούν με το δίκτυο διανομής ενέργειας, ώστε να επιτυγχάνεται υψηλότερη ενεργειακή απόδοση.
- Τα ενεργειακά πιστοποιητικά βοηθούν τη σύγκριση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, πριν και μετά τις ανακαινίσεις.

Η Οδηγία, επίσης, προβλέπει τη δημιουργία των σημείων φόρτισης των ηλεκτρικών οχημάτων, στα καινούρια κτίρια που προορίζονται για κατοικίες. Επίσης, ζητά από τα κράτη-μέλη να θεσμοθετήσουν μέτρα για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, όταν σχεδιάζουν τη στρατηγική τους, για την ανακαίνιση των κτιρίων.

Ο Νόμος 4685/2020 στο κεφάλαιο Ζ':

- Περιλαμβάνει τις αρχές της μακροπρόθεσμης στρατηγικής ανακαίνισης του δημόσιου και ιδιωτικού κτιριακού αποθέματος της Ελλάδας, με στόχο τη μετατροπή

του σε κτιριακό δυναμικό απαλλαγμένο από ανθρακούχες εκπομπές και υψηλής ενεργειακής απόδοσης μέχρι το 2050 (άρθρο 57).

- Καθορίζει τη μεθοδολογία υπολογισμού της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων (άρθρο 58).
- Καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακή απόδοσης (άρθρο 59) και αναλύει τις απαιτήσεις για νέα κτίρια (άρθρο 61) και υφιστάμενα κτίρια (άρθρο 62).
- Θεσπίζεται ο «δείκτης ευφυούς ετοιμότητας κτιρίων» που εκφράζει την ικανότητα της προσαρμογής της λειτουργίας του κτιρίου ή της κτιριακής μονάδας στις ανάγκες των ενοίκων και του δικτύου και τη δυνατότητα βελτίωσης της ενεργειακής του απόδοσης αλλά και των συνολικών επιδόσεων. Ο δείκτης ευφυούς ετοιμότητας βασίζεται σε χαρακτηριστικά που αφορούν την εξοικονόμηση ενέργειας, τη συγκριτική αξιολόγηση και την ευελιξία, βελτιωμένες λειτουργίες και δυνατότητες που προκύπτουν από περισσότερο διασυνδεδεμένες και έξυπνες συσκευές.
- Αναλύει τις απαιτήσεις, που καθορίζονται με τον Κ.ΕΝ.Α.Κ. - Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων, για να βελτιστοποιηθεί η ενεργειακή χρήση των τεχνικών συστημάτων των κτιρίων και οι οποίες αφορούν τη συνολική ενεργειακή απόδοση, την ορθή εγκατάσταση και σωστή διαστασιολόγηση, ρύθμιση και τον έλεγχο των τεχνικών συστημάτων κτιρίων που εγκαθίστανται σε νέα και υφιστάμενα κτίρια. Στα υφιστάμενα κτίρια καθορίζονται με τον Κ.ΕΝ.Α.Κ. οι απαιτήσεις για την εγκατάσταση νέων τεχνικών συστημάτων κτιρίων, ή για την αντικατάσταση, ή αναβάθμισή τους, οι οποίες εφαρμόζονται στον βαθμό που αυτό είναι τεχνικά, λειτουργικά και οικονομικά εφικτό. Στα νέα κτίρια εγκαθίσταται εξοπλισμός συσκευών αυτορρύθμισης, για την αυτόνομη ρύθμιση της θερμοκρασίας σε κάθε δωμάτιο, ή, όπου αυτό δικαιολογείται, σε καθορισμένη θερμαινόμενη ζώνη της κτιριακής μονάδας, εφόσον είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτό. Στα υφιστάμενα κτίρια η εγκατάσταση συσκευών αυτορρύθμισης απαιτείται, όταν εγκαθίσταται νέα, ή αντικαθίσταται η μονάδα παραγωγής θερμότητας που τα εξυπηρετεί, εφόσον είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτό.
- Καθορίζει τους νέους όρους για την έκδοση του πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης νέων και υφιστάμενων κτιρίων. Κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή χρηματοδοτικών μέτρων για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την ανακαίνιση κτιρίων λαμβάνονται υπόψη οι στοχευόμενες ή επιτυγχανόμενες εξοικονομήσεις ενέργειας, όπως προσδιορίζονται σύμφωνα με ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω κριτήρια:
 - η ενεργειακή απόδοση του εξοπλισμού, ή του υλικού που χρησιμοποιείται για την ανακαίνιση, όπου ο εξοπλισμός, ή το υλικό που χρησιμοποιείται για την ανακαίνιση πρέπει να εγκαθίσταται από υπεύθυνο εγκατάστασης με κατάλληλο επίπεδο πιστοποίησης, ή προσόντων,
 - πρότυπες τιμές για τον υπολογισμό της εξοικονόμησης ενέργειας σε κτίρια,
 - η βελτίωση που επιτεύχθηκε λόγω της ανακαίνισης με σύγκριση των πιστοποιητικών ενεργειακής απόδοσης που έχουν εκδοθεί πριν και μετά από την ανακαίνιση,
 - το αποτέλεσμα ενεργειακού ελέγχου,
 - το αποτέλεσμα άλλης σχετικής διαφανούς και αναλογικής μεθόδου, που καταδεικνύει τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.

Για εργασίες που έχουν σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα κτίρια, στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων

του παρόντος, μπορεί να παρέχεται χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.).

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών προκηρύσσονται προγράμματα που αφορούν παρεμβάσεις στον κτιριακό τομέα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων, περιλαμβανομένων και κτιρίων κατοικιών, λαμβάνοντας υπόψη τα βέλτιστα από πλευράς κόστους επίπεδα ενεργειακής απόδοσης.

- Καθορίζει τους όρους για την έκδοση του πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης (Π.Ε.Α., άρθρο 65). Η έκδοση Π.Ε.Α. είναι υποχρεωτική:
 - ο μετά την ολοκλήρωση κατασκευής νέου κτιρίου, ή κτιριακής μονάδας,
 - ο μετά την ολοκλήρωση ριζικής ανακαίνισης κτιρίου, ή κτιριακής μονάδας,
 - ο κατά την πώληση κτιρίου, ή κτιριακής μονάδας μέχρι την ενεργοποίηση της Ταυτότητας του Κτιρίου, κατά τις διατάξεις του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ': Α' 167) στην οποία περιλαμβάνεται υποχρεωτικώς το ΠΕΑ και ο χρόνος ισχύος αυτού,
 - ο κατά τη μίσθωση (μακροχρόνια, βραχυχρόνια, υπεκμίσθωση) σε νέο ενοικιαστή κτιρίου, ή κτιριακής μονάδας, μέχρι την ενεργοποίηση της Ταυτότητας του Κτιρίου κατά τις διατάξεις του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ: Α' 167) στην οποία περιλαμβάνονται υποχρεωτικώς το Π.Ε.Α. και ο χρόνος ισχύος αυτού,
 - ο για κτίρια συνολικής επιφάνειας άνω των διακοσίων πενήντα τετραγωνικών μέτρων (250 τ.μ.), τα οποία χρησιμοποιούνται από υπηρεσίες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται κάθε φορά, και τα οποία επισκέπτεται συχνά το κοινό.

Κατά τη διάθεση προς πώληση, ή προς μίσθωση κτιρίου, ή κτιριακής μονάδας, απαιτείται η δήλωση του δείκτη ενεργειακής απόδοσης (ενεργειακή κατηγορία), όπως αυτός προκύπτει από το Π.Ε.Α., σε όλες τις εμπορικές διαφημίσεις και καταχωρήσεις.

- Καθορίζει τις εξαιρέσεις για μη έκδοση Π.Ε.Α.:
 - ο κτίρια προστατευόμενα ως μέρος συγκεκριμένου περιβάλλοντος, ή λόγω της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, ή ιστορικής τους αξίας, στον βαθμό που η συμμόρφωση προς ορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης θα αλλοίωνε κατά τρόπο μη αποδεκτό το χαρακτήρα ή την εμφάνισή τους,
 - ο κτίρια χρησιμοποιούμενα ως χώροι λατρείας,
 - ο βιομηχανικές εγκαταστάσεις, βιοτεχνίες, επαγγελματικά εργαστήρια, αποθήκες,
 - ο προσωρινής χρήσης κτίρια που η διάρκεια χρήσης των οποίων με βάση το σχεδιασμό τους δεν υπερβαίνει τα δύο (2) έτη, κτίρια αγροτικών χρήσεων πλην κατοικιών με χαμηλές ενεργειακές απαιτήσεις και αγροτικά κτίρια πλην κατοικιών που χρησιμοποιούνται από τομέα καλυπτόμενο από εθνική συμφωνία που αφορά την ενεργειακή απόδοση κτιρίων,
 - ο μεμονωμένα κτίρια, με συνολική ωφέλιμη επιφάνεια μικρότερη από πενήντα τετραγωνικά μέτρα (50 τ.μ.), για τα οποία ισχύουν μόνο οι ελάχιστες απαιτήσεις που αφορούν σε δομικά στοιχεία του κτιριακού κελύφους.
- Καθορίζει τους όρους επιθεώρησης συστημάτων θέρμανσης και κλιματισμού (άρθρα 66 και 67). Το κόστος για την έκδοση του Π.Ε.Α. εξαρτάται από τα τετραγωνικά του

ακίνητου και υπόκειται στο νόμο προσφορά-ζήτηση. Το Π.Ε.Α. εκδίδουν οι ενεργειακοί επιθεωρητές, οι οποίοι διαχωρίζονται σε Α, Β και Γ τάξη:

- Στην Α' Τάξη ανήκουν οι διπλωματούχοι μηχανικοί, οι οποίοι έχουν λάβει το πτυχίο τους τουλάχιστον ένα χρόνο πριν. Οι ενεργειακοί επιθεωρητές έχουν δικαίωμα ενεργειακής επιθεώρησης κτιρίων μέχρι 250τ.μ.
- Στην Β' Τάξη ανήκουν οι ενεργειακοί επιθεωρητές που διαθέτουν αποδεδειγμένη εμπειρία, δηλαδή τουλάχιστον 30 επιθεωρήσεις Α' τάξης. Αυτοί οι ενεργειακοί επιθεωρητές έχουν δικαίωμα ενεργειακής επιθεώρησης σε κτίρια μέχρι 1000 τ.μ.
- Στην Γ' Τάξη ανήκουν οι ενεργειακοί επιθεωρητές από τη Β' Τάξη που έχουν πραγματοποιήσει 10 ενεργειακές επιθεωρήσεις Β' Τάξης. Αυτοί οι ενεργειακοί επιθεωρητές έχουν δικαίωμα να πραγματοποιούν ενεργειακές επιθεωρήσεις σε κτίρια χωρίς όριο στα τετραγωνικά μέτρα.

Το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης ισχύει για 10 χρόνια χωρίς να χρειαστεί να ανανεωθεί. Χρειάζεται να γίνει έκδοση νέου Π.Ε.Α. σε περίπτωση ολικής ριζικής ανακαίνισης του κτιρίου πριν το πέρας των 10 ετών. Ο ιδιοκτήτης δεν έχει υποχρέωση να υλοποιήσει τις επεμβάσεις που προτείνει ο ενεργειακός επιθεωρητής, στο πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης. Συνεπώς, παρά το γεγονός ότι έχει εκδοθεί ένας μεγάλος αριθμός ενεργειακών πιστοποιητικών, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις δεν έχουν υλοποιηθεί.

Η Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση, 2018/2002, επικαιροποίησε το πλαίσιο πολιτικών από το 2030 και μετά. Βασικό στοιχείο της είναι ο στόχος της μείωσης εκπομπών ρύπων, κατά 32,5% σε σχέση με το 1990, μέχρι το 2030. Η μείωση αυτή θα επιφέρει μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, επομένως και χαμηλότερους λογαριασμούς για τους καταναλωτές. Επίσης, στοχεύει να μειώσει την εξάρτηση της Ευρώπης από εισαγωγές ενέργειας, να δώσει κίνητρα στους παραγωγούς να καινοτομήσουν και θα προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις, στον τομέα της κατασκευής κτιρίων.

Η Οδηγία αυτή ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με την υπουργική απόφαση 4 (ΦΕΚ: Β' 4893/31.12.2019), η οποία κύρωσε το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (Ε.Σ.Ε.Κ.). Το Ε.Σ.Ε.Κ. αναδεικνύει τις προτεραιότητες και τις αναπτυξιακές δυνατότητες που έχει η χώρα μας σε θέματα ενέργειας και αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και έχει ως στόχο να αποτελέσει το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής για την Ενέργεια και το Κλίμα την επόμενη δεκαετία, λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά και τους στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε.

Το Ε.Σ.Ε.Κ. θέτει για το 2030:

- αρχικά για τα θέματα της κλιματικής αλλαγής και των εκπομπών, σημαντικά υψηλότερο κεντρικό στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, με μείωση που ανέρχεται σε πάνω από 42% σε σχέση με τις εκπομπές του έτους 1990 και σε πάνω από 56% σε σχέση με τις εκπομπές του έτους 2005, επιτυγχάνοντας να ξεπεράσει ακόμη και τους κεντρικούς ευρωπαϊκούς στόχους (Οι νέοι αυτοί στόχοι μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου είναι επίσης απαραίτητοι για να γίνει δυνατή η μετάβαση σε μια οικονομία κλιματικής ουδετερότητας έως το έτος

2050, για να συμμετέχει η χώρα μας αναλογικά στη δέσμευση για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία σε επίπεδο Ε.Ε.),

- πρωτοβουλίες που θα αναληφθούν στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (Ε.Σ.Π.Κ.Α.) και η οποία καθορίζει τους γενικούς στόχους, τις κατευθυντήριες αρχές και τα εργαλεία εφαρμογής αναγκαίων μέτρων κλιματικής προσαρμογής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (Επίσης παρουσιάζονται οι πρωτοβουλίες στο πλαίσιο ολοκλήρωσης του Χωρικού Σχεδιασμού, ειδικότερα για τις αστικές περιοχές ως προς την βιώσιμη χρήση της γης και την προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας. Αντίστοιχα, ο τομέας της διαχείρισης αποβλήτων αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του εθνικού σχεδιασμού για την ενέργεια και το κλίμα και ως εκ τούτου παρουσιάζονται οι σχετικές πρωτοβουλίες για την αναθεώρηση των Εθνικών και Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (Ε.Σ.Δ.Α. και Π.Ε.Σ.Δ.Α.), όπου στόχος είναι να υπάρξει μια εντατικοποίηση μιας σειράς μέτρων για την ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων ακολουθώντας πάντα τις επιταγές της κυκλικής οικονομίας.),
- για τις Α.Π.Ε. (ανανεώσιμες πηγές ενέργειας), σημαντικά υψηλότερο στόχο σε σχέση με το μερίδιο συμμετοχής στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας, αφού τίθεται πλέον στόχος για μερίδιο συμμετοχής κατ' ελάχιστον στο 35%, σημαντικά υψηλότερο και από τον κεντρικό Ευρωπαϊκό στόχο για τις Α.Π.Ε. που είναι στο 32% (Προβλέπεται το μερίδιο συμμετοχής των Α.Π.Ε. στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας να υπερβεί το 60%),
- ποσοτικό στόχο η τελική κατανάλωση ενέργειας το έτος 2030 να είναι χαμηλότερη από αυτήν που είχε καταγραφεί κατά το έτος 2017, εκπληρώνοντας απόλυτα το σχετικό Ευρωπαϊκό δείκτη (Επιπρόσθετα, επιτυγχάνεται ποιοτικά μια βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στην τελική κατανάλωση ενέργειας κατά 38%, σύμφωνα με συγκεκριμένη ευρωπαϊκή μεθοδολογία, όπου ο αντίστοιχος κεντρικός ευρωπαϊκός στόχος ανέρχεται στο 32,5%).

Το Ε.Σ.Ε.Κ. ενσωματώνει και περιγράφει και άλλες στρατηγικές προτεραιότητες:

- την απολιγνιτοποίηση κατά την επόμενη δεκαετία και την πλήρη απένταξη του από το εγχώριο σύστημα ηλεκτροπαραγωγής μέχρι το έτος 2028 (Το ΕΣΕΚ παρουσιάζει και το χρονοδιάγραμμα απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής που βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία και το οποίο ολοκληρώνεται έως το έτος 2023),
- την επιτάχυνση της ηλεκτρικής διασύνδεσης των νησιών,
- τη χωρίς περαιτέρω καθυστέρησης λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας,
- την ενίσχυση των ενεργειακών διασυνδέσεων,
- την ανάπτυξη στρατηγικών έργων αποθήκευσης,
- την ψηφιοποίηση των δικτύων ενέργειας,
- την προώθηση της ηλεκτροκίνησης,
- την προώθηση νέων τεχνολογιών
- την σύζευξη των τελικών τομέων,
- την ανάπτυξη νέων χρηματοδοτικών εργαλείων και
- τις πρωτοβουλίες σε θέματα έρευνας και καινοτομίας και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας.

Στο κείμενο του Ε.Σ.Ε.Κ. παρουσιάζονται και αναλύονται οι επιμέρους προτεραιότητες πολιτικής για την επόμενη περίοδο καθώς και τα αντίστοιχα μέτρα πολιτικής τα οποία σχεδιάζονται, για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων και την επίτευξη των στόχων του Ε.Σ.Ε.Κ., σε επτά διαφορετικές θεματικές ενότητες:

1. κλιματική αλλαγή, εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου,
2. ανανεώσιμες πηγές ενέργειας,
3. βελτίωση ενεργειακής απόδοσης,
4. ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού,
5. αγορά ενέργειας,
6. αγροτικός τομέας, ναυτιλία, τουρισμός και
7. έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα.

Ο Κανονισμός για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το κλίμα, 2018/1999 θεωρείται ο θεμέλιος λίθος του Πακέτου Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους. Δίνει κατευθύνσεις για να επιτευχθούν οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της Ενεργειακής Ένωσης, σύμφωνα με τη Συμφωνία του Παρισιού. Ζητά από τα κράτη-μέλη να αναπτύξουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές και εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα. Προσδιορίζει ξεκάθαρους κανόνες, πώς να επιτευχθεί ο στόχος της ενεργειακής επάρκειας για το 2030.

Η στρατηγική της Ενεργειακής Ένωσης, δημοσιοποιήθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2015 και αποτελούσε βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στόχος της η παροχή ασφαλούς, βιώσιμης, ανταγωνιστικής και οικονομικά προσιτής ενέργειας, σε όλους τους ευρωπαίους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής εργάζεται για την ενοποίηση των ενεργειακών αγορών της Ευρώπης, την κατοχύρωση της ενεργειακής ασφάλειας, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και την απαλλαγή της οικονομίας από ανθρακούχες εκπομπές.

Η σημερινή Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε την Πράσινη Συμφωνία, ως βασική της προτεραιότητα και ξεκίνησε ένα κύμα ανακαινίσεων δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων. Σκοπεύει να αναλάβει περαιτέρω δράση, για να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες, για να αυξηθούν οι ανακαινίσεις και να καρπωθούμε τη σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας στον τομέα των κτιρίων. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, από το Δεκέμβριο του 2019: «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ενδυναμώσει τη νομοθεσία, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, Το 2020 θα αξιολογηθούν οι εθνικές μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανακαίνισης κτιρίων των κρατών-μελών. Η Επιτροπή θα εξετάσει, επίσης, την πιθανότητα να συμπεριληφθούν οι εκπομπές ρύπων από τα κτίρια, στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Ρύπων, ως μέρος των προσπάθειών, για τη διασφάλιση ότι οι τιμές των διάφορων πηγών ενέργειας, δίνουν το σωστό μήνυμα για την ενεργειακή επάρκεια. Επιπλέον, η Επιτροπή θα αναθεωρήσει τον Κανονισμό για τα κατασκευαστικά υλικά, διασφαλίζοντας ότι ο σχεδιασμός των καινούριων και των ανακαινισμένων κτιρίων, σε όλα τα στάδια, συνάδει με τις ανάγκες της κυκλικής οικονομίας και οδηγεί σε αυξημένη ψηφιοποίηση και μεγαλύτερη ανθεκτικότητα των κτιρίων στις κλιματικές συνθήκες».

Παράλληλα η Επιτροπή προτείνει να εργαστεί με όλους τους εταίρους μαζί, σε μια ανοιχτή πλατφόρμα, που θα φέρει σε επαφή όλους τους ενδιαφερόμενους εταίρους. Τέλος, μεγάλη χρηματοοικονομική υποστήριξη θα διατεθεί για τις ανακαινίσεις των κτιρίων, που θα δώσει μια μοναδική ευκαιρία στις Ενώσεις Καταναλωτών και σε άλλους φορείς που ασχολούνται με την προστασία των καταναλωτών, να διαμορφώσουν εθνικά προγράμματα συμβουλευτικής και να βοηθήσουν τους καταναλωτές να χρησιμοποιήσουν αυτή τη χρηματοδότηση, για να ανακαινίσουν τα σπίτια τους. Η στρατηγική «Κύμα ανακαινίσεων» ανακοινώθηκε, στις 14 Οκτωβρίου 2020, και στοχεύει στο διπλασιασμό του ποσοστού των ανακαινίσεων για την μείωση των εκπομπών, την τόνωση της ανάκαμψης και τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας.

Εμπλοκή των Ενώσεων Καταναλωτών, στη «βιώσιμη κατοικία»

Βασικές δραστηριότητες για τις Ενώσεις Καταναλωτών είναι:

- Παροχή συμβουλών για μείωση της κατανάλωσης ενέργειας: Δεν είναι πάντοτε, δυνατή για τους καταναλωτές, η πρόσβαση σε πληροφόρηση ξεκάθαρη και με διαφάνεια. Έχουν ανάγκη να εντοπίζουν εύκολα, τις καλύτερες λύσεις όταν επιλέγουν τους προμηθευτές ενέργειας και τις πηγές ενέργειας, ή όταν επενδύουν σε καθαρή τεχνολογία (π.χ. αντλίες θερμότητας). Κάποιες Ενώσεις Καταναλωτών παρέχουν γενικές συμβουλές, για την ενεργειακή επάρκεια και τη σύγκριση συσκευών (π.χ. συσκευές θέρμανσης).
- Παροχή βοήθειας όταν ανακαινίζουν οι καταναλωτές τα σπίτια τους: π.χ. Πώς να βελτιωθεί η ενεργειακή επάρκεια; Ποιοι ειδικοί είναι ανεξάρτητοι; Τι είναι τα πιστοποιητικά Ενεργειακής Απόδοσης; Ένα πιθανό επόμενο βήμα θα ήταν η παροχή εξατομικευμένων συμβουλών για την ενεργειακή ανακαίνιση ενός σπιτιού, όπως και η παροχή βοήθειας στους καταναλωτές, σε όλα τα στάδια της ανακαίνισης, ακόμα και η διοργάνωση συλλογικών δράσεων ανακαίνισης κτιρίων και/ή προσφορά νέων υπηρεσιών.
- Επηρεασμός της νομοθεσίας ώστε οι καταναλωτές να έχουν εύκολη πρόσβαση, σε όλα τα απαραίτητα εργαλεία: Οι καταναλωτές χρειάζονται οικονομικά κίνητρα και καλοσχεδιασμένες, σταθερές πολιτικές, που παρέχουν σιγουριά για την επένδυση, που κάνουν. Προγράμματα ανακαίνισης, πράσινα δάνεια, κίνητρα για τους ιδιοκτήτες είναι βασικά εργαλεία, για να μπορέσουν οι καταναλωτές να ανταποκριθούν καλύτερα, στην πράσινη μετάβαση. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους ευάλωτους καταναλωτές, στους ενοικιαστές και στα πολυώροφα κτίρια.
- Αυστηρή εποπτεία της αγοράς και διεκδίκηση υψηλής προστασίας των καταναλωτών και καλύτερων συμφωνιών: Πρέπει να γίνουν πολλά περισσότερα για να αυξηθεί η ενεργειακή επάρκεια και να περάσουμε σε ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, στη θέρμανση και στη ψύξη. Η διασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού ανάμεσα σε εταιρείες, καθώς και υψηλής προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών είναι μέρος της εποπτείας της αγοράς.

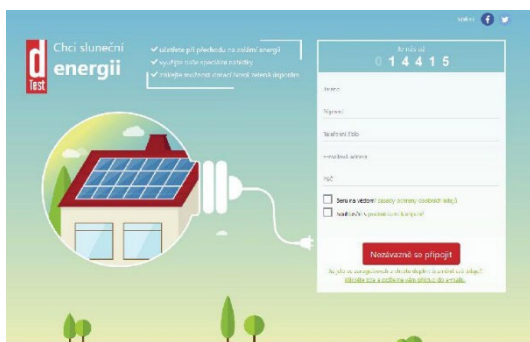
- Έλεγχος και επηρεασμός τεχνικών προτύπων, που αφορούν τα προϊόντα και τις ανακαινίσεις: π.χ. Έλεγχος των υλικών των παραθύρων, της μόνωσης κ.λπ.).

Παραδείγματα εμπλοκής Ενώσεων Καταναλωτών

• Συλλογική αγορά ενεργειακών εγκαταστάσεων

Το πρόγραμμα CLEAR αφορούσε εκστρατεία συλλογικών αγορών σε αρκετά κράτη-μέλη.

Ηλιακοί συλλέκτες: Στο Βέλγιο και στην Τσεχία αγοράστηκαν ηλιακά πάνελ. Στο Βέλγιο, κάθε κάτοικος ευθύνεται για την εκπομπή 8 τόνων CO₂, κάθε χρόνο. Η Οργάνωση Test Achats κατάφερε να μειώσει κατά 60.000 τόνους τις ετήσιες εκπομπές CO₂, με τη συλλογική αγορά ηλιακών πάνελ. Στην Τσεχία, η εκστρατεία «Θέλω ηλιακή ενέργεια» είχε ως αποτέλεσμα

14.556 καταναλωτές να ενδιαφερθούν, για συλλογική αγορά φωτοβολταϊκών. Αντλίες θερμότητας και καυστήρες πέλετ, επίσης, αγοράστηκαν συλλογικά, σε Βέλγιο, Τσεχία, Σλοβενία, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιταλία.

Ηλιακή ενέργεια για πολυκατοικίες: Το πρόγραμμα SOL, υλοποιήθηκε στη Λιθουανία από την Οργάνωση ALCO(The Alliance of Lithuanian Consumer Organization–Συμμαχία Ενώσεων

Καταναλωτών Λιθουανίας). Διεκδίκησε την εγκατάσταση περισσότερων φωτοβολταϊκών συσκευών στις μεγάλες πολυκατοικίες, γιατί παρουσιάζονταν μεγάλο χάσμα στην κατανάλωση ενέργειας ανάμεσα στις οικογένειες που ζούσαν σε πολυκατοικίες και στις οικογένειες που ζούσαν σε μονοκατοικίες. Μέσα από διεθνείς συνεργασίες και έρευνες για τις καλύτερες διεθνείς πρακτικές και πιθανές λύσεις, η ALCO ανέπτυξε ισχυρά επιχειρήματα, για να πειστούν οι πολιτικοί της χώρας. Η ALCO αναγνωρίστηκε, ως σημαντικός εταίρος, από το Υπουργείο Ενέργειας και προσκλήθηκε να συμμετέχει στη Συμμαχία των καταναλωτών – παραγωγών ενέργειας (Prosumers Alliance) υπό την αιγίδα του Υπουργείου. Ο μηχανισμός για την υποστήριξη των παραγωγών – καταναλωτών, που θεσμοθετήθηκε τον Οκτώβριο του 2019, θεωρείται ο πλέον φιλικός για τους παραγωγούς-καταναλωτές, σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Δίνει νέες πραγματικές δυνατότητες, σε οικογένειες, που ζουν σε διαμερίσματα, να γίνουν παραγωγοί-καταναλωτές και να ξεπεράσουν πολλά εμπόδια, που πριν λίγα χρόνια θεωρούνταν ανυπέρβλητα.

Η Οργάνωση καταναλωτών Citizens Advice Bureau, στο Ηνωμένο Βασίλειο, βοηθάει τους καταναλωτές να κάνουν τα σπίτια τους ενεργειακά πιο αποδοτικά.

Η Οργάνωση καταναλωτών Which? Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ανέπτυξε ένα λογότυπο εμπιστοσύνης για να βοηθήσει τους καταναλωτές να επιλέξουν το σωστό έμπορο και να μπορούν να διακρίνουν του έντιμους εμπόρους, όταν ξεκινούν την ανακαίνιση του σπιτιού τους, ή ψάχνουν για επαγγελματική βοήθεια, για να αναβαθμίσουν ενεργειακά το σπίτι τους. Η Οργάνωση αξιολόγησε εμπόρους και απένειμε, σε κάποιους, το λογότυπο, που αποτελεί σήμα φήμης και εμπιστοσύνης.

Πρόγραμμα STEP: Η BEUC – Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ενώσεων Καταναλωτών συντονίζει το πρόγραμμα «Solutions to tackle Energy Poverty (STEP) - Λύσεις για την αντιμετώπιση της Ενεργειακής φτώχειας». Το πρόγραμμα υλοποιείται στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο Βέλγιο, στην

Τσεχία, στην Πολωνία, στη Λιθουανία, στη Λετονία, στη Βουλγαρία, στην Κύπρο και στην Πορτογαλία, από 9 οργανώσεις-μέλη της BEUC. Στόχος του προγράμματος είναι η παροχή συμβουλών, σε ευάλωτους καταναλωτές, με απλό, συγκεκριμένο τρόπο, ώστε να μειώσουν τους λογαριασμούς της ενέργειας. Η πρωτοτυπία αυτού του προγράμματος είναι ότι οι Ενώσεις Καταναλωτών συμμαχούν με ομάδες εργαζόμενων, που, ήδη, παρέχουν συμβουλές, σε ευάλωτους καταναλωτές για τον οικογενειακό προϋπολογισμό ή για θέματα υγείας, ώστε να έρθουν σε επαφή με ανθρώπους, που είτε είναι ενεργειακά φτωχοί, είτε κινδυνεύουν με ενεργειακή φτώχεια. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το χρηματοδοτικό πρόγραμμα Horizon 2020.

Προγράμματα CLEAR και CLEAR 2.0: Το πρόγραμμα CLEAR στοχεύει στην υποστήριξη των καταναλωτών να μάθουν, να δεσμευτούν και να υιοθετήσουν την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές. Στο πρόγραμμα CLEAR 2.0 οι Ενώσεις Καταναλωτών στοχεύουν να συμβουλεύουν και να υποστηρίζουν τους καταναλωτές που θέλουν να παράγουν ηλεκτρικό ρεύμα και θέρμανση, από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στα σπίτια τους. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το χρηματοδοτικό πρόγραμμα Horizon 2020. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε από το Σεπτέμβριο του 2017 μέχρι το Φεβρουάριο του 2020. Μέσω αυτού του προγράμματος μπορέσαμε να:

- Αποκτήσουμε καλύτερη κατανόηση για τα κίνητρα και τις αφορμές, για την αλλαγή της συμπεριφοράς των καταναλωτών μέσω διενέργειας διαδικτυακών συνεντεύξεων.
- Ελέγχουμε τι παρακινεί τους καταναλωτές να χρησιμοποιήσουν την ενέργεια πιο αποδοτικά, παρακολουθώντας μια ομάδα νοικοκυριών, συμβουλευοντάς τους και παρέχοντας τους κατάλληλο εξοπλισμό.
- Βοηθήσουμε τους καταναλωτές να κάνουν καλύτερες επιλογές, βασισμένοι σε πληροφόρηση. Έτσι, αξιολογήσαμε την απόδοση συστημάτων με ανανεώσιμη ενέργεια και δώσαμε πρόσβαση μέσω διαδικτυακών εργαλείων, σε αυτήν την πληροφόρηση, σε περισσότερα νοικοκυριά.
- Βοηθήσουμε τους καταναλωτές να αγοράσουν φθηνότερα και καλύτερα προϊόντα, μέσω συλλογικών αγορών.

- Συνεισφέρουμε να γίνουν οι εθνικές και οι ευρωπαϊκές πολιτικές για την ενέργεια πιο φιλόδοξες, ζητώντας εύκολες και γρήγορες διοικητικές διαδικασίες, εύκολες και γρήγορες διαδικασίες αδειοδότησης, δημιουργία σημείων εξυπηρέτησης μιας στάσης για τους καταναλωτές, όπου τους παρέχεται πληροφόρηση και εξατομικευμένες συμβουλές.

Περισσότερες πληροφορίες

- Οδηγία 2010/31: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0031&from=EN>
- Νόμος 4122/2013: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/70937/nomos-4122-2013>
- Οδηγία 2012/27: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0027&from=EN>
- Νόμος 4342/2015: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/130598/nomos-4342-2015>
- Οδηγία 2018/844: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0844&from=EN>
- Νόμος 4685/2020: https://dasarxeio.com/wp-content/uploads/2020/05/n_4685_2020.pdf
- Οδηγία 2018/2002: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2002&from=EN>
- Υπουργική απόφαση 4893/2019: <https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/%CE%A6%CE%95%CE%9A-%CE%92-4893.2019.pdf>
- Κανονισμός 2018/1999: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&from=EN>
- Περισσότερες πληροφορίες για ενεργειακή απόδοση: <https://elinyae.gr/ethniki-nomothesia/n-46852020-fek-92a-752020>
- ΚΕΝΑΚ: http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/GR_ENERGEIAS/kenak
- Ενεργειακή Ένωση: https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/overall-targets/2030-targets/energy-union_el
- Ενεργειακή Ένωση: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_19_1876
- Πράσινη Συμφωνία: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>

- Πράσινη Συμφωνία: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el
- Πρόγραμμα CLEAR: <https://www.clear-project.eu/>
- Which?Trusted Trader logo: <https://www.which.co.uk/after-life-care/home-care/home-adaptations/find-a-reputable-trader-with-which-trusted-traders-a84pv3s2t9yp>
- STEP project: <https://www.stepenergy.eu/>
- Πρόγραμμα CLEAR 2.0: <https://www.clear2-project.eu/home/the-project/reports>
- Πρόγραμμα CLEAR 2.0: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-008_clear.0_factsheet_0.pdf
- Πρόγραμμα CLEAR 2.0: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-009_clear.0_results_and_recommendations_0.pdf
- Έγγραφο BEUC «Το μέλλον των καταναλωτών ενέργειας»: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-055_the_future_of_energy_consumers.pdf
- Έγγραφο BEUC «Χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας, χαμηλότεροι λογαριασμοί ενέργειας»: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-029_lower_energy_consumption_lower_energy_bills.pdf
- Ενεργειακή Ένωση: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/esoteriki-agma-tomeakes-politikes.html?page=6>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Συμβουλές για εξοικονόμηση ενέργειας: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/2872-eksoikonomisi-energeias-otan-xrisimopoioume-ilektrikes-oikiakes-syskeves>

3. ΒΙΩΣΙΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Τι είναι βιώσιμη χρηματοδότηση;

Οι όροι βιώσιμη χρηματοδότηση και βιώσιμα χρηματοοικονομικά σημαίνουν ότι λαμβάνονται υπόψη το περιβάλλον, η κοινωνία και η εταιρική διακυβέρνηση (κριτήρια ESG-Environmentall, Social, corporate Governance), όταν λαμβάνονται επενδυτικές αποφάσεις, στον χρηματοοικονομικό τομέα. Το κριτήριό για το περιβάλλον αναφέρεται την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την κυκλική οικονομία κ.λπ. Το κριτήριο για την κοινωνία αναφέρεται σε θέματα ανισοτήτων, αποκλεισμού, εργασιακών σχέσεων, ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.λπ. Το κριτήριο της εταιρικής διακυβέρνησης, αφορά και δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, περιλαμβάνει τις δομές διοίκησης, τις σχέσεις με τους εργαζόμενους κ.λπ. και παίζει σημαντικό ρόλο στο να λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια του περιβάλλοντος και της κοινωνίας, όταν λαμβάνονται οι εταιρικές αποφάσεις.

Στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βιώσιμη χρηματοδότηση σημαίνει η χρηματοδότηση που υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη, με ταυτόχρονη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη και τις διαστάσεις της κοινωνίας και της εταιρικής διακυβέρνησης.

Η πολιτική αυτή στοχεύει να υποστηρίξει την Πράσινη Συμφωνία.

Γιατί είναι σημαντική για τους καταναλωτές η βιώσιμη χρηματοδότηση;

Είναι βασικό να αναφερθούμε και να ασχοληθούμε με τα οικονομικά συστήματα, όταν θέλουμε να υποστηρίξουμε την προσπάθεια των καταναλωτών να συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και να ζήσουν με ένα πιο βιώσιμο τρόπο. Σήμερα, οι καταναλωτές δεν έχουν συνειδητοποιήσει, ακόμα, ότι μπορούν να επηρεάσουν ακόμα και να καθοδηγήσουν την αγορά με τις χρηματοοικονομικές επιλογές τους.

Για τους περισσότερους καταναλωτές, οι τράπεζες είναι σημεία μιας στάσης, για τη διαχείριση των οικονομικών τους. Λαμβάνουν τη μισθοδοσία τους και άλλες πληρωμές και επιδόματα στους λογαριασμούς τους, αποταμιεύουν χρήματα, επενδύουν για τη συνταξιοδότησή τους, παίρνουν δάνεια, αγοράζουν ασφαλιστήρια συμβόλαια και πολλά άλλα, μέσα από την τράπεζά τους. Αυτό σημαίνει ότι τρισεκατομμύρια ευρώ περνούν, από τις τράπεζες κάθε χρόνο. Σύμφωνα με μελέτη της BEUC, το 2015 τα νοικοκυριά

στην Ευρώπη, είχαν πάνω από 10 τρισεκατομμύρια, σε καταθέσεις. Αυτά τα χρήματα μπορούν να διατεθούν, για πρωτοβουλίες, που έχουν θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την κοινωνία, ώστε να συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Παρόλη την επείγουσα κατάσταση με την κλιματική αλλαγή και τις προσπάθειες να διοχετευθούν οι πόροι στη βιώσιμη χρηματοδότηση, η μεγάλη πλειοψηφία των τραπεζών συνεχίζει να χρησιμοποιεί αυτά τα τρισεκατομμύρια για να επενδύει και να χρηματοδοτεί δραστηριότητες που εκλύουν ρύπους, χρηματοδοτεί ακόμα και τη βιομηχανία ορυκτών καυσίμων.

Για παράδειγμα στη Σουηδία, οι επτά μεγάλες τράπεζες επενδύουν τα διπλάσια χρήματα στην παραγωγή ενέργειας, από ορυκτά καύσιμα, από ότι στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Για κάθε 100 λεπτά της σουηδικής κορώνας που επενδύουν και χρηματοδοτούν οι Σουηδικές τράπεζες, στον τομέα τις ενέργεια, τα 64 πηγαίνουν στην ενέργεια από ορυκτά καύσιμα και μόνο τα 36, στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές. Συνολικά, οι τράπεζες επενδύουν 44,2 δισεκατομμύρια σουηδικές κορώνες, στην ενέργεια από ορυκτά καύσιμα και μόλις 9,8 δισεκατομμύρια σουηδικές κορώνες, στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

Πολλοί καταναλωτές θα ήθελαν τα χρήματά τους να συνεισφέρουν στο χτίσιμο πιο πράσινων, πιο έντιμων, πιο ανοιχτών κοινωνιών, υποστηρίζοντας δραστηριότητες με θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Όμως, προς το παρόν, τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα δεν καταθέτουν επαρκείς απολογισμούς, για την περιβαλλοντική τους στρατηγική και για τους τομείς που επενδύουν. Έτσι, τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα συνεχίζουν να παρέχουν αναξιόπιστη πληροφόρηση, όταν οι καταναλωτές κάνουν μια επένδυση ή αγοράζουν μια ασφάλεια ζωής, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις προτιμήσεις των καταναλωτών, για βιώσιμη ανάπτυξη. Με αυτόν τον τρόπο, οι καταναλωτές, χωρίς να το γνωρίζουν, μπορεί να συμβάλλουν, σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε ζημιές στο περιβάλλον και δεν μπορούν να κάνουν τίποτε, για να το αποφύγουν.

Ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία

Ως τμήμα της Πράσινης Συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 14 Ιανουαρίου 2020, παρουσίασε το Επενδυτικό Σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας, σύμφωνα με το οποίο τουλάχιστον 1 τρισεκατομμύριο ευρώ κατευθύνονται, στις βιώσιμες επενδύσεις, μέσα στην επόμενη δεκαετία. Το σχέδιο αυτό θα βοηθήσει δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, που είναι απαραίτητες για τη μετάβαση σε μια οικονομία κλιματικά ουδέτερη, πράσινη, ανταγωνιστική και που να μην αποκλείει κανέναν.

Στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας, για το 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρόθεσή της να δημοσιεύσει την ανανεωμένη Στρατηγική για τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά, το τρίτο τρίμηνο του 2020. Τον Απρίλιο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση, στην οποία η BEUC απάντησε, θέτοντας τις επιφυλάξεις και τους προβληματισμούς των καταναλωτών, για την ευρύτερη συζήτηση, για τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά. Η διαβούλευση αποτελούνταν από δύο βασικά μέρη:

- Το πρώτο απευθυνόταν σε όλους τους εταίρους και διερευνούσε πώς ο χρηματοπιστωτικός τομέας και η οικονομία μπορούν να γίνουν πιο βιώσιμοι τομείς.
- Το δεύτερο απευθυνόταν σε ειδικούς, θέτοντας τεχνικές και στρατηγικές ερωτήσεις, για το μέλλον της βιώσιμης χρηματοδότησης.

Η BEUC απάντησε στη διαβούλευση, κάνοντας συγκεκριμένες συστάσεις, προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές λαμβάνουν καλύτερη πληροφόρηση, για τα χαρακτηριστικά βιωσιμότητας των χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, που χρησιμοποιούν, στην καθημερινή τους ζωή. Κάποιες επισημάνσεις ήταν:

- απαίτηση να δίνεται πληροφόρηση, για το πόσο βιώσιμα είναι, για όλα τα χρηματοοικονομικά προϊόντα (λογαριασμοί καταθέσεων, επενδυτικά προϊόντα, ασφάλειες ζωής, συνταξιοδοτικά προγράμματα κ.λπ.)(Για παράδειγμα πληροφόρηση, με βάση ένα σύστημα χρωματικής κατάταξης, όπως αυτό της γνωστής ενεργειακής σήμανσης, όπου το Α σε πράσινο χρώμα είναι για τα πιο βιώσιμα χρηματοοικονομικά αγαθά και το G σε κόκκινο χρώμα είναι για τα λιγότερο βιώσιμα),
- πιο έντονες προσπάθειες, από τα Ευρωπαϊκά όργανα για την καταπολέμηση του πράσινου ξεπλύματος, από τους παρόχους χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (Το πράσινο ξεπλύμα είναι βασικός κίνδυνος για τους καταναλωτές.),
- ανάπτυξη του λεγόμενου «καφέ συστήματος ταξινόμησης» (browntaxonomy), για δραστηριότητες που έχουν σαρωτικές επιπτώσεις σε περιβάλλον και κλίμα,
- υποχρεωτική αξιολόγηση, από τις Ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές του κόστους και της απόδοσης των προϊόντων, που πληρούν τα κριτήρια ESG (περιβάλλον, κοινωνία, εταιρική διακυβέρνηση), σε σχέση με τα αντίστοιχα παραδοσιακά, στις ετήσιες μελέτες τους,
- καλύτερη εποπτεία και ρύθμιση της κατάταξης των αγαθών, που πληρούν τα κριτήρια ESG καθώς και των εταιριών αξιολόγησης,
- φιλόδοξοι κανόνες για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής οικολογικής σήμανσης για τα χρηματοοικονομικά προϊόντα, που διατίθενται στους καταναλωτές,
- υποχρεωτική αξιολόγηση, από τους συμβούλους χρηματοοικονομικών, των προτιμήσεων των πελατών τους, αναφορικά με τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά καθώς και υποχρεωτική εκπαίδευση των συμβούλων αυτών, για τα προϊόντα που πληρούν τα κριτήρια ESG, ώστε να μπορούν να συμβουλευθούν σωστά τους καταναλωτές και
- υποστήριξη πρωτοβουλιών, που καθοδηγούν και βοηθούν τους καταναλωτές να συγκρίνουν τις βιώσιμες πρακτικές των πιστωτικών ιδρυμάτων με τις πρακτικές άλλων χρηματοοικονομικών φορέων, όπως η πρωτοβουλία Fair Finance Guide.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σκοπεύει να καταθέσει το κείμενο της Αναθεωρημένης Στρατηγικής για τα Βιώσιμα Χρηματοοικονομικά, μετά τον Ιούνιο του 2021. Μια ομάδα ειδικών, που συγκροτήθηκε, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αυτή τη στιγμή εργάζεται για την ανάπτυξη οικολογικής σήμανσης, για τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, η οποία θα βασίζεται στο σύστημα κατάταξης της Ε.Ε. (ταξινόμηση) για τις βιώσιμες δραστηριότητες, που βοηθάει επενδυτές, εταιρίες, εκδότες και διαφημιστές να καθοδηγήσουν τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακικών εκπομπών, αποδοτική ως προς τους πόρους που χρησιμοποιεί και ανθεκτική. Η κοινωνία των πολιτών καθώς και ο επικεφαλής της ομάδας για την οικολογική σήμανση της BEUC συμμετέχουν σε αυτήν την ομάδα ειδικών, ώστε να διασφαλιστεί μια αξιόπιστη σήμανση, βασισμένη σε αυστηρές προδιαγραφές, που θα

απαγορεύει το πράσινο ξέπλυμα και την παραπλανητική πληροφόρηση, προς τους καταναλωτές.

Το Μάρτιο του 2020, το Κοινό Ερευνητικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Joint tResearch Center) παρουσίασε την πρότασή του, για τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής οικολογικής σήμανσης των χρηματοοικονομικών προϊόντων. Τον Απρίλιο του 2020, η BEUC δημοσίευσε τα σχόλιά της, μαζί με άλλες οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Στα σχόλια περιλαμβάνονταν κάποιες επιφυλάξεις:

- Η πρόταση του Ερευνητικού Κέντρου, πρέπει να βελτιωθεί, ώστε να διασφαλίζει ότι τα προϊόντα με την ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση (ecolabel) αφορούν επενδύσεις, σε πράσινες οικονομικές δραστηριότητες, π.χ. επενδύσεις κατά τουλάχιστον 51%, σε πράσινες οικονομικές δραστηριότητες και αποκλεισμό τομέων, που κάνουν ζημιά.
- Η μελλοντική ecolabel, για τα χρηματοοικονομικά αγαθά, πρέπει να προστατεύει τους μικροεπενδυτές και τους καταναλωτές γενικά, από πράσινο ξέπλυμα.
- Η μελλοντική Ecolabel, για τα χρηματοοικονομικά προϊόντα πρέπει να καλύπτει τις υψηλότερες απαιτήσεις για περιβαλλοντική απόδοση, καθώς και να συμβαδίζει με τη φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, για την εκπλήρωση των στόχων της Συμφωνίας του Παρισιού.

Ενώ πολλά κράτη-μέλη υποστηρίζουν την πρόταση του Ερευνητικού Κέντρου, κάποια κράτη-μέλη καθώς και η βιομηχανία προσπαθούν να υποβαθμίσουν τα υψηλά κριτήρια. Αυτή τη στιγμή η πρόταση για την οικολογική σήμανση βρίσκεται υπό επεξεργασία και αναμένεται η ψήφισή της στις 30 Ιουνίου 2021.

Από τον Ιανουάριο 2018, εφαρμόζεται η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2014/65, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2016/1034, για την αγορά χρηματοπιστωτικών μέσων, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4514/2018 (ΦΕΚ: Α' 14). Ο νόμος περιέχει διατάξεις για τη διαφάνεια των συναλλαγών, τη διάρθρωση της αγοράς και την προστασία των επενδυτών.

Η Οδηγία 2016/97, για τη διανομή ασφαλιστικών προϊόντων, που ενσωματώθηκε στη ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4583/2018 (ΦΕΚ: Α' 212), επιβάλλει κανόνες διαφάνειας στους διανομείς ασφαλιστικών προϊόντων (ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές), αποσαφηνίζει διαδικασίες και κανόνες για διασυννοριακές αγορές, θέτει κανόνες εποπτείας και ποινών για όσους διαμεσολαβητές δε συμμορφώνονται.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο του 2020 δημοσίευσε σχέδια εκτελεστικών πράξεων για τις Οδηγίες 2014/65 και 2016/97 και τα έθεσε σε διαβούλευση, μέχρι τον Ιούλιο του 2020. Τα σχέδια αυτά περνούν από τον έλεγχο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και θα τεθούν, σε εφαρμογή 12 μήνες μετά τη δημοσίευση τους στην επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. Σύμφωνα με τα σχέδια αυτά, οι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι θα πρέπει να ενσωματώσουν κριτήρια βιωσιμότητας στις συμβουλές, που παρέχουν στους καταναλωτές. Οι Ενώσεις Καταναλωτών προσπαθούμε να διασφαλίσουμε την επαρκή προστασία των καταναλωτών σχετικά με τα κριτήρια ESG, όταν οι καταναλωτές ζητούν συμβουλές για ένα συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, ή μια ασφάλιση ζωής, ή ένα επενδυτικό προϊόν.

Το σύστημα κατάταξης της Ε.Ε. (ταξινόμηση) περιλαμβάνει μόνο την «πράσινη κατάταξη». Δηλαδή ταξινομεί μόνο τα βιώσιμα προϊόντα. Δεν περιλαμβάνει την «καφέ κατάταξη»,

δηλαδή την κατάταξη οικονομικών δραστηριοτήτων, που βλάπτουν το περιβάλλον. Η «καφέ κατάταξη» μπορεί να κάνει τους μικροεπενδυτές να συνειδητοποιήσουν τότε οι επενδύσεις τους χρηματοδοτούν μη βιώσιμες δραστηριότητες.

Στις 18 Ιουνίου 2020, ψηφίστηκε ο Κανονισμός 2020/852 για τη θέσπιση πλαισίου για τη διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων, που θα αρχίσει να εφαρμόζεται, στα κράτη-μέλη από την 1η Ιανουαρίου 2022.

Εμπλοκή των Ενώσεων Καταναλωτών

Ο τομέας των βιώσιμων χρηματοοικονομικών είναι ένας αναπτυσσόμενος τομέας, στον οποίο οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο. Πως;

- Υποστηρίζοντας τους καταναλωτές να εντοπίσουν τα «πράσινα» ή τα «βρώμικα» χρηματοοικονομικά προϊόντα, διερευνώντας και παρέχοντας πληροφόρηση, στους καταναλωτές, για το που τοποθετούνται τα χρήματα τους π.χ. Το δίκτυο Fair Finance Guide είναι ένα παράδειγμα δουλειάς, που μπορούν να κάνουν οι Ενώσεις Καταναλωτών για να βοηθήσουν τους καταναλωτές να λαμβάνουν πληροφόρηση, που συνάδει με κριτήρια διαφάνειας, για το που οι τράπεζες τοποθετούν τα χρήματά τους. Αυτή η δραστηριότητα αποκάλυψε καταστροφικές πρακτικές, για το περιβάλλον και την κοινωνία, από τις ευρωπαϊκές τράπεζες. Τέτοιες πρακτικές ποικίλουν από τη χρηματοδότηση της επέκτασης καλλιέργειας φοινικέλαιου, στην Ινδονησία, μέχρι τη χρηματοδότηση της βιομηχανίας ορυκτών καυσίμων.
- Πιέζοντας για μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων: Προς το παρόν, μόνο ένας μικρός αριθμός βιώσιμων προϊόντων διατίθενται, για να μπορούν οι καταναλωτές να καταθέσουν χρήματα, να επενδύσουν, να χρησιμοποιήσουν για συνταξιοδότηση. Εννοούμε προϊόντα που βασίζονται στους σκοπούς της βιώσιμης ανάπτυξης και πληρούν τα κριτήρια ESG. Αν αυτή η μικρή προσφορά συνδυαστεί με την ελάχιστη δημόσια πληροφόρηση, οι καταναλωτές έχουν στη διάθεσή τους, πολύ περιορισμένες επιλογές, για τη διαχείριση των χρημάτων τους. Οι Ενώσεις Καταναλωτών πρέπει να ασκήσουν μεγάλες πιέσεις, για περισσότερα βασικά χρηματοοικονομικά προϊόντα, που να πληρούν τα κριτήρια ESG. Οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν να βοηθήσουν τους καταναλωτές να συνειδητοποιήσουν ότι με τις επιλογές τους, τις απατήσεις τους και την πίεση από μέρους τους, μπορούν να καθοδηγήσουν τις αγορές. Στην Ελλάδα, οι περισσότερες τράπεζες παρέχουν βιώσιμα δάνεια, π.χ. για ανακαίνιση κατοικιών, για αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων κ.λπ. Όμως, τα επιτόκια αυτών των δανείων είναι υπερβολικά υψηλά, αν θέλουμε να πετύχουμε τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης.
- Εκπαιδύοντας τους καταναλωτές, για το πράσινο ξέπλυμα των στόχων και των κριτηρίων ESG: Ίσως οι τράπεζες να θεωρούνται ότι σέβονται τη βιωσιμότητα και την κοινωνία. Όμως, πρέπει να ασκηθεί μεγαλύτερη πίεση, στις τράπεζες, για να διασφαλίσουμε ότι οι στόχοι ESG υφίστανται και είναι καίριας σημασίας, στο τραπεζικό σύστημα. Οι πρακτικές πράσινου ξεπλύματος π.χ. προϊόντα που παρουσιάζονται, ως βιώσιμα, χωρίς να είναι, πρέπει να καταμετρούνται, στην αρνητική αξιολόγηση.
- Προσφέροντας συγκρίσεις των προσφορών «πράσινων» δανείων: Έτσι, μπορούμε να υποστηρίξουμε τους καταναλωτές να βρουν δάνεια για να επενδύσουν σε εξοπλισμό

για παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, όπως αντλίες θερμότητας, ή ηλιακούς συλλέκτες, σε πράσινα προϊόντα, όπως ηλεκτρικά αυτοκίνητα, σε ανακαινίσεις κατοικιών για να γίνουν ενεργειακά επαρκείς, ή ακόμα και να αγοράσουν μια ενεργειακά επαρκή κατοικία.

- Διεκδικώντας την ασφάλεια των επενδύσεων, των καταθέσεων, των συντάξεων των καταναλωτών, απέναντι στην κλιματική αλλαγή: Οι καταναλωτές δε γνωρίζουν και δε μπορούν να γνωρίζουν τους κινδύνους, για τις επενδύσεις τους, από «αχρηστευμένα στοιχεία του ενεργητικού» της βιομηχανίας υψηλών ανθρακικών εκπομπών. Ερευνητές από το London School of Economics έχουν καταδείξει ότι η κλιματική αλλαγή επιφέρει διπλό κίνδυνο: Μπορούν τα ακραία καιρικά φαινόμενα να καταστρέψουν βασικά περιουσιακά στοιχεία, όπως υποδομές, παραγωγή, γη. Οι καταστροφές οδηγούν σε μείωση παραγωγής, επομένως μείωση της απόδοσης της επένδυσης. Οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούμε να απαιτήσουμε μεγαλύτερη διαφάνεια, στις χρηματοδοτήσεις και επενδύσεις των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων.

Παραδείγματα εμπλοκής Ενώσεων Καταναλωτών

- **Δίκτυο Fair Finance Guide:** Η Οργάνωση Καταναλωτών Forbrukerrådet στη Νορβηγία και η Οργάνωση Καταναλωτών Sveriges Konsumenter στη Σουηδία είναι μέλη του δικτύου Fair Finance Guide, που είναι ένα πρόγραμμα που αξιολογεί, συγκρίνει και κατατάσσει τις μεγάλες τράπεζες, στις δύο αυτές χώρες, σύμφωνα με τα κριτήρια ESG. Στη Νορβηγία, αξιολογεί 13 τράπεζες, για τις πολιτικές και τις πρακτικές τους και στη Σουηδία, τις 7 μεγαλύτερες τράπεζες καθώς και δύο εναλλακτικές.
- **Πρόγραμμα S.U.R.F.:** Η ομάδα του προγράμματος S.U.R.F. – Κοινή εποπτεία βιώσιμης χρηματοδότησης, είναι μια συμμαχία Ενώσεων Καταναλωτών, στη Λιθουανία (ALCO). Το πρόγραμμα στοχεύει, σε εκστρατείες εξατομικευμένης πληροφόρησης, ώστε οι καταναλωτές να ψάχνουν και να επενδύουν σε προϊόντα λιανικής τραπεζικής, που πληρούν κριτήρια βιωσιμότητας, στην κινητοποίηση των τοπικών χρηματοοικονομικών παραγόντων, ώστε να δημιουργηθούν και να τοποθετηθούν στην αγορά βιώσιμα χρηματοοικονομικά αγαθά, στην παρέμβαση στους πολιτικούς για τη δημιουργία νομοθετικού πλαισίου, που να στρέφει το χρηματοοικονομικό τομέα, από τις συνηθισμένες επενδύσεις, σε βιώσιμες. Σκοπός είναι να χτιστεί ένα χρηματοοικονομικό σύστημα, όπου η αυξημένη συμμετοχή και πίεση των καταναλωτών, που θα είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα βιωσιμότητας, θα βοηθήσει και θα επιταχύνει τη μετάβαση του χρηματοοικονομικού τομέα στη βιώσιμη ανάπτυξη.
- **Δίκτυο Réseau Financité** είναι ένα δίκτυο, εναλλακτικής χρηματοδότησης, στο Βέλγιο, που έχει ως βασικό στόχο να προωθήσει την κοινωνικά υπεύθυνη και ηθική χρηματοδότηση. Το δίκτυο διεξάγει έρευνες, αναπτύσσει γνώση και υποστηρίζει τα άτομα, στην προσπάθειά τους να βρουν ηθικά και υπεύθυνα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Το δίκτυο δημοσιεύει, τακτικές αναφορές, με αξιολογήσεις χρηματοοικονομικών προϊόντων, που προάγουν την κοινωνική, ηθική,

περιβαλλοντική μέριμνα και ορθή εταιρική διακυβέρνηση, ώστε να βοηθήσει τους μικρούς επενδυτές, να επενδύσουν υπεύθυνα τα χρήματά τους. Το δίκτυο, επίσης, διαθέτει μια ιστοσελίδα συγκριτικών τεστ για λογαριασμούς καταθέσεων, επενδυτικά προϊόντα, συνταξιοδοτικά προγράμματα κ.λπ. Η ιστοσελίδα διευκολύνει τους χρήστες να συγκρίνουν εύκολα τα χαρακτηριστικά βιωσιμότητας (ESG) των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η σύγκριση γίνεται με βάση κριτήρια και μεθοδολογία, που αναπτύχθηκαν από το δίκτυο.

Περισσότερες πληροφορίες

- Μελέτη BEUC για τις καταθέσεις: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2015-101_savings_accounts_in_eu-a_dormant_market-study.pdf
- Το τίμημα των κακών χρηματοοικονομικών συμβουλών: <https://www.kepka.org/enimerosi/xrimatooikonomika/436-2020-enimerosi/xrimatooikonomika/2629-xrimatooikonomikes-symvoules>
- Επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_17
- Βιώσιμα χρηματοοικονομικά: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_18_1404
- Ανανεωμένη Στρατηγική για τα βιώσιμα Χρηματοοικονομικά: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en
- Δίκτυο Fair Finance Guide: <https://fairfinanceguide.org/>
- Finance Watch: <https://www.finance-watch.org/>
- Σχόλια BEUC για οικολογική σήμανση χρηματοοικονομικών προϊόντων: http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-026_ecolabel_financial_products_ngo_joint_briefing.pdf
- Βιώσιμα χρηματοοικονομικά: το σχέδιο δράσης της Επιτροπής για μια πιο πράσινη και πιο καθαρή οικονομία: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_18_1404
- Απάντηση BEUC στη διαβούλευση για την Ανανεωμένη Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-069_consultation_on_the_renewed_sustainable_financial_strategy.pdf
- Βιώσιμος χρηματοοικονομικός τομέας – Ο.Η.Ε.: <https://www.unepfi.org/>
- Κοινό Ερευνητικό Κέντρο Ε.Ε.: https://ec.europa.eu/info/departments/joint-research-centre_en
- Αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων: <https://www.hba.gr/info/MiFID%20II-MiFIR>
- Νόμος 4214/2018: https://www.hba.gr/UplDocs/%CE%A6%CE%95%CE%9A%20%CE%91'%2014_300120_18.pdf
- Οδηγία 2016/97: https://ec.europa.eu/info/law/insurance-distribution-directive-2016-97-eu_el
- Νόμος 4583/2018: <http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wG3UHK-ZeQumndtvSoClrL8t1gGx0xF8l15MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6L>

[x3UnKl3nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS 18kAEhATUkJb0x1LldQ163nV9K--td6SluVtX3xB9keI6YOmzXLwvLIAImEWGKEj0sCEHAFupiAxl](https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/epopteia/epopteia-idiwtikhs-asfalishs/dianomh-asfalistikwn-proiontwn)

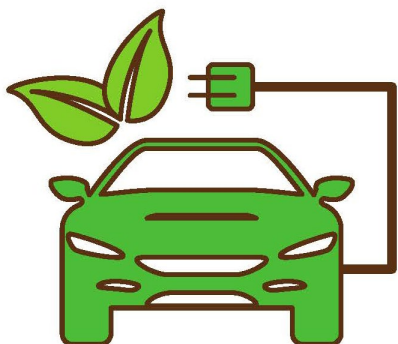
- Διανομή ασφαλιστικών προϊόντων: <https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/epopteia/epopteia-idiwtikhs-asfalishs/dianomh-asfalistikwn-proiontwn>
- Κανονισμός 2020/852: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>

4. ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Γιατί η βιώσιμη κινητικότητα είναι σημαντική για τους καταναλωτές;

Πολλοί καταναλωτές δεν έχουν άλλες επιλογές, παρά να χρησιμοποιήσουν τα προσωπικά τους αυτοκίνητα, όταν πρέπει να μετακινηθούν. Αυτή η κατάσταση είναι το αποτέλεσμα οικονομικών πολιτικών και πολιτικών για το αστικό περιβάλλον, που εφαρμόζονται, εδώ και δεκαετίες και βασίζονται, στην εικασία ότι ο καλύτερος τρόπος μετακίνησης από το σημείο Α στο σημείο Β, είναι η χρήση του βενζινοκίνητου, ή πετρελαιοκίνητου ιδιωτικού μας αυτοκινήτου. Έτσι, καταλήξαμε, σε ένα σύστημα κίνησης, όπου η οδήγηση είναι ακριβή, αναποτελεσματική και με αρνητικές επιπτώσεις για το κλίμα, το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία. Οι καταναλωτές θα μπορούσαν να εξοικονομήσουν πολλά χρήματα και χρόνο εάν το σύστημα μεταφορών γίνει πιο βιώσιμο. Παράλληλα, ο τομέας των αεροπορικών μεταφορών

είναι ένας τομέας, που εκπέμπει όλο και μεγαλύτερες ποσότητες CO₂ και θα μπορούσε να θεωρηθεί ένας από τους τομείς, που θα εκπέμπουν τις μεγαλύτερες ποσότητες CO₂ μέχρι το 2050.

Τα τελευταία χρόνια, έχει πραγματοποιηθεί σημαντική πρόοδος, για τη μείωση των εκπομπών CO₂ και της κατανάλωσης καυσίμων, στα επιβατικά αυτοκίνητα. Νέα πρότυπα ελέγχου έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αυστηροποιήσει το πλαίσιο, για την έγκριση των οχημάτων και την εποπτεία της αγοράς

και έχει θέσει φιλόδοξους στόχους μείωσης εκπομπών CO₂, για το 2025 και το 2030. Ελπίζουμε ότι το νέο νομοθετικό πλαίσιο θα επιταχύνει, σημαντικά, τη μετάβαση σε αυτοκίνητα, που εκπέμπουν λιγότερο CO₂ και θα «κάνουν τη διαφορά», στην προστασία περιβάλλοντος στην πραγματικότητα και όχι στα χαρτιά. Την επόμενη δεκαετία, περιμένουμε μια μεγάλη αλλαγή στην αυτοκινητοβιομηχανία, που θα οδηγήσει σε μείωση των εκπομπών μέσα από την αλλαγή των συστημάτων κίνησης και την αντικατάσταση του κινητήρα εσωτερικής καύσης σε ηλεκτρικά οχήματα.

Οι μεταφορές είναι ένας τομέας, όπου μπορεί να υπάρξει τεράστια μείωση στις εκπομπές ρύπων. Πρέπει λοιπόν:

- Να εφαρμοστεί η αρχή: “Ο ρυπαίνων πληρώνει”. Αυτό σημαίνει ότι τα αυτοκίνητα παλαιάς τεχνολογίας θα επιβαρύνονται με υψηλότερη φορολογία. Στο σημείο αυτό, όμως, πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στους καταναλωτές χαμηλού εισοδήματος, που δεν έχουν τη δυνατότητα να αγοράσουν αυτοκίνητο νέας τεχνολογίας.
- Το Σύστημα Εμπορίας Ρύπων δεν πρέπει να επεκταθεί στις οδικές μεταφορές, γιατί θα υποβαθμίσει τους στόχους, που έχουν τεθεί, για μείωση των εκπομπών τους.
- Οι μεταφορές, με το τραίνο, αποτελούν εναλλακτική λύση, για να μειωθούν οι εκπομπές των ρύπων. Δυστυχώς, όμως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν κατοχυρώνει τα δικαιώματα των επιβατών σιδηροδρομικών μεταφορών, ούτε προσπαθεί να επιλύσει το πρόβλημα των υψηλών τιμών στα γρήγορα τραίνα, που δημιουργούν τα μονοπώλια.

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να θεσμοθετήσει τα δικαιώματα των επιβατών συνδυασμένων μεταφορών. Η χρήση πολλών και διαφορετικών μέσων μεταφοράς, που θα συνδυάζονται, μεταξύ τους, αλλά θα είναι ασφαλή και αξιόπιστα μπορεί να συμβάλει, στη σημαντική μείωση των εκπομπών ρύπων στις μεταφορές.
- Η Οδηγία για τη σήμανση των αυτοκινήτων πρέπει να αναθεωρηθεί και μάλιστα άμεσα, για να βοηθηθούν οι καταναλωτές να επιλέξουν ένα “πράσινο αυτοκίνητο”.

Ευρωπαϊκή και Εθνική νομοθεσία

- Στις 9 Δεκεμβρίου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τη «Στρατηγική για τις Βιώσιμες και Έξυπνες Μετακινήσεις». Όλοι οι τομείς μεταφορών, πρέπει να γίνουν πιο βιώσιμοι. Πράσινες εναλλακτικές λύσεις μετακίνησης, πρέπει να παρέχονται, στους καταναλωτές. Κατάλληλα κίνητρα πρέπει να θεσμοθετηθούν, για να οδηγηθούμε στη μετάβαση:
 - Μέχρι το 2030, πρέπει να κυκλοφορούν 30 εκατομμύρια αυτοκίνητα, με μηδενικές εκπομπές, στους δρόμους της Ε.Ε.
 - 100 ευρωπαϊκές πόλεις πρέπει να είναι κλιματικά ουδέτερες μέχρι το 2030.
 - Η κίνηση με σιδηροδρόμους ταχείας κυκλοφορίας πρέπει να διπλασιαστεί μέχρι το 2030.
 - Τα οργανωμένα ταξίδια, μέχρι 500 χλμ πρέπει να είναι ουδέτερα, μέχρι το 2030.
 - Πρέπει να χρησιμοποιείται, σε ευρεία κλίμακα, η αυτόνομη κινητικότητα, μέχρι το 2030.
 - Πρέπει να κυκλοφορούν στην αγορά, σκάφη με μηδενικές εκπομπές, μέχρι το 2030.
 - Πρέπει να κυκλοφορούν στην αγορά μεγάλα σκάφη, με μηδενικές εκπομπές, μέχρι το 2035.
 - Σχεδόν όλα τα σχήματα θα πρέπει να είναι μηδενικών εκπομπών, μέχρι το 2050.
 - Θα πρέπει να διπλασιαστεί η κίνηση των σιδηροδρομικών μεταφορών, μέχρι το 2050.
 - Θα πρέπει να λειτουργεί, πλήρως, το Δίκτυο συνδυασμένων Διευρωπαϊκών μεταφορών (TEN-T) για βιώσιμες, έξυπνες και με υψηλή ταχύτητα μεταφορές.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην Οδηγία 2014/94, για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, έθεσε τις απαιτήσεις, για την εγκατάσταση σημείων φόρτισης των ηλεκτρικών αυτοκινήτων. Στην Ελλάδα η Οδηγία ενσωματώθηκε με το Νόμο 4439/2016 (ΦΕΚ: Α' 222). Το Μάρτιο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια έκθεση, για την ανάπτυξη των υποδομών εναλλακτικών καυσίμων και την εφαρμογή της Οδηγίας 2014/94, από τα κράτη-μέλη. Η έκθεση διαπιστώνει

μεγάλες διαφορές, ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Π.χ. σε κάποια κράτη-μέλη το ποσοστό των ηλεκτρικών αυτοκινήτων, σε σχέση με το σύνολο του στόλου, για το 2030, υπολογίζεται κάτω από 1% ενώ σε άλλα πάνω από 40%. Αυτή η διαφορά αντικατοπτρίζει τις μεγάλες διαφορές, στο σχεδιασμό των υποδομών εναλλακτικών καυσίμων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδιάζει την αναθεώρηση της Οδηγίας του 2014, εντός του 2021.

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση με την Οδηγία 1999/94 θεσμοθέτησε τις πληροφορίες, που πρέπει να τίθενται στη διάθεση των καταναλωτών, σχετικά με την οικονομία καυσίμου και τις εκπομπές CO₂, στα σημεία εμπορίας νέων επιβατικών αυτοκινήτων. Προκειμένου να βοηθήσει τους καταναλωτές να επιλέγουν οχήματα με χαμηλή κατανάλωση καυσίμου, η οδηγία απαιτεί από τους εμπόρους νέων επιβατικών αυτοκινήτων να παρέχουν στους υποψήφιους αγοραστές χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την κατανάλωση καυσίμου και τις εκπομπές CO₂ αυτών των οχημάτων. Αυτές οι πληροφορίες πρέπει να αναγράφονται στην ετικέτα του αυτοκινήτου, σε αφίσες και άλλο διαφημιστικό υλικό, καθώς και σε ειδικούς οδηγούς. Αυτές οι πληροφορίες γνωστοποιούνται στους καταναλωτές με τέσσερις διαφορετικές μεθόδους:
 - με την επικόλληση ετικέτας κατανάλωσης καυσίμου και εκπομπών CO₂ στο όχημα,
 - με τη σύνταξη οδηγού κατανάλωσης καυσίμου και εκπομπών CO₂,
 - με την τοποθέτηση αφισών σε καταστήματα όπου εκτίθενται αυτοκίνητα και
 - με τη συμπίληψη των δεδομένων κατανάλωσης καυσίμου και εκπομπών CO₂ στο διαφημιστικό υλικό.
- Το Μάιο του 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την 2017/948 σύσταση, προς τα κράτη-μέλη για τον τρόπο ενημέρωσης των καταναλωτών, για τις τιμές κατανάλωσης καυσίμων και εκπομπών CO₂. Η Επιτροπή ζήτησε, από τα κράτη-μέλη να διασφαλίζουν:
 - Οι τιμές του νέου ευρωπαϊκού κύκλου οδήγησης (NEDC) που καταγράφονται στα πιστοποιητικά συμμόρφωσης των πρωτοταξινομούμενων αυτοκινήτων χρησιμοποιούνταν για τη γνωστοποίηση της επίσημης κατανάλωσης καυσίμου και των επίσημων ειδικών εκπομπών CO₂ στους καταναλωτές έως τις 31 Δεκεμβρίου 2018. Μετά από αυτήν την ημερομηνία όλα τα νέα οχήματα που διατίθενται στην αγορά της Ε.Ε. θα υποβάλλονται σε δοκιμές και έγκριση τύπου σύμφωνα με την παγκόσμια εναρμονισμένη διαδικασία δοκιμών ελαφρών οχημάτων (WLTP), η οποία προβλέπει αυστηρότερες συνθήκες δοκιμών και πιο ρεαλιστικές τιμές κατανάλωσης καυσίμου και εκπομπών CO₂. Πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο οι τιμές κατανάλωσης καυσίμου και εκπομπών CO₂ της WLTP για την ενημέρωση των καταναλωτών, από την 1η Ιανουαρίου 2019.
 - Το διαφημιστικό υλικό που διατίθεται με ηλεκτρονικά μέσα και επιτρέπει στους καταναλωτές τη διαμόρφωση ενός συγκεκριμένου οχήματος, όπως οι επιγραμμικές εφαρμογές διαμόρφωσης αυτοκινήτου, πρέπει να καταδεικνύει

σαφώς τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα είδη εξοπλισμού και οι διαφορετικές πρόσθετες επιλογές επηρεάζουν τις τιμές κατανάλωσης καυσίμου και εκπομπών CO₂, οι οποίες έχουν μετρηθεί και έχουν λάβει έγκριση, σύμφωνα με την WLTP.

- Προτού αποφασίσουν για την αγορά ενός παλαιότερου μοντέλου αυτοκινήτου, οι καταναλωτές πρέπει να είναι ενήμεροι σχετικά με τις αλλαγές στις τιμές κατανάλωσης καυσίμου και εκπομπών CO₂ οι οποίες οφείλονται στην καθιέρωση της WLTP, καθώς και για τις συνέπειες που μπορεί να επιφέρουν οι αλλαγές αυτές κατά την ταξινόμηση (π.χ. στη φορολογία αυτοκινήτων).
- Οι τιμές της επίσημης κατανάλωσης καυσίμου και των επίσημων ειδικών εκπομπών CO₂ πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τις «συνδυασμένες» τιμές (η τιμή που προκύπτει από τον συνδυασμό της τιμής της επίσημης κατανάλωσης καυσίμου και της τιμής των επίσημων ειδικών εκπομπών CO₂), οι οποίες έχουν μετρηθεί σύμφωνα με τη σχετική διαδικασία δοκιμών.
- Τον Ιούνιο του 2017, η Ε.Ε. εξέδωσε τον Κανονισμό 2017/1151 που αφορά την έγκριση τύπου μηχανοκίνητων οχημάτων όσον αφορά εκπομπές από ελαφρά επιβατηγά, ή εμπορικά οχήματα (Euro 5 και Euro 6) και σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες επισκευής και συντήρησης οχημάτων,
- Ο Κανονισμός 2019/631, που αντικατέστησε τον Κανονισμό 443/2009 προβλέπει τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ από τα καινούρια επιβατικά αυτοκίνητα. Ο Κανονισμός του 2019 τέθηκε σε ισχύ, την 1^η Ιανουαρίου 2020 και έθεσε τους στόχους της μείωσης των εκπομπών CO₂ από το στόλο των αυτοκινήτων της Ε.Ε., για το 2025 (μείωση 15%) και για το 2030 (μείωση 37,5%). Για το σύνολο, λοιπόν του στόλου των οχημάτων της Ε.Ε. τίθεται ως στόχος τα 95g CO₂/km για τις μέσες εκπομπές των καινούριων επιβατικών αυτοκινήτων.
- Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο Κανονισμός 2019/631 αναμένεται:
 - Να συμβάλει στην επίτευξη των δεσμεύσεων της Ε.Ε. βάσει της συμφωνίας του Παρισιού για την προστασία του περιβάλλοντος. Προβλέπει 23% μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, σε σχέση με το 2005, έως το 2030.
 - Να ενισχύσει τη μείωση του κόστους κατανάλωσης καυσίμου για τους καταναλωτές. Υπολογίζεται μείωση του κόστους κατά 1100 ευρώ, για όλη τη ζωή ενός καινούργιου αυτοκινήτου, που θα αγοραστεί το 2030.
 - Να τονώσει την ανταγωνιστικότητα της αυτοκινητοβιομηχανίας της Ε.Ε. και να ενισχύσει την απασχόληση στον τομέα.
- Στην Ελλάδα ο Νόμος 4710/2020 (ΦΕΚ: Α' 122) δίνει κίνητρα για την προώθηση της ηλεκτροκίνησης, π.χ. δημιουργία δωρεάν θέσεων στάθμευσης για ηλεκτρικά οχήματα, επιβολή περιβαλλοντικού τέλους, απαγόρευση εισαγωγής παλιών ρυπογόνων μεταχειρισμένων οχημάτων, φορολογικές απαλλαγές για δαπάνες, ή παραχώρηση οχήματος μηδενικών, ή χαμηλών ρύπων κ.λπ.

- Ο Νόμος 4784/2021 (ΦΕΚ: Α' 40) θεσπίζει πλαίσιο κατάρτισης Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, με στόχο την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας. Επίσης, περιλαμβάνει ρυθμίσεις για τα ελαφρά προσωπικά ηλεκτρικά οχήματα όπως πατίνια, τροχοπέδουλα (rollers), τροχοσανίδες (skateboards), ποδήλατα κ.λπ.

Εμπλοκή Ενώσεων Καταναλωτών

Κατά τη διάρκεια της περιόδου μετάβασης στα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, δηλαδή κατά τη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας, είναι σημαντικό για τις Ενώσεις Καταναλωτών να βοηθούν και να συμβουλεύουν τους καταναλωτές για τις σωστές επιλογές, όσον αφορά την κινητικότητά τους. Για τα αυτοκίνητα για παράδειγμα, πληροφόρηση στα σημεία πώλησης, μπορεί να βοηθήσει τους αγοραστές να επιλέξουν ένα πιο ενεργειακά αποδοτικό αυτοκίνητο. Μια κοινή για όλες τις χώρες της Ε.Ε. σήμανση, για τις εκπομπές ρύπων των αυτοκινήτων θα βοηθούσε τους καταναλωτές να επιλέξουν πιο ενεργειακά αποδοτικά αυτοκίνητα και να επηρεάσουν την προσφορά περισσότερων βιώσιμων επιλογών, όπως τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα.

Οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν να βοηθήσουν τους καταναλωτές, παρέχοντας πληροφόρηση, για την πραγματική κατανάλωση καυσίμων, το πραγματικό επίπεδο εκπομπών ρύπων από το αυτοκίνητό τους καθώς και συμβουλευοντας τους καταναλωτές, να επιλέξουν το καλύτερο αυτοκίνητο στην αγορά. Πολλές Ενώσεις Καταναλωτών δραστηριοποιούνται με αυτούς τους τρόπους μέσα από τα προγράμματα όπως το Green NCAP ή το MILE21.

Υπάρχουν και άλλες εξελίξεις στον τομέα των αυτοκινήτων, που δημιουργούν πολλές νέες προκλήσεις, στην προστασία των καταναλωτών. Καινοτομίες όπως η αυτόνομη οδήγηση, η σύνδεση των οχημάτων στο διαδίκτυο κ.λπ. Θέτουν μια ολόκληρη σειρά ερωτημάτων, σχετικά με την ευθύνη, την ασφάλεια, την προστασία των προσωπικών δεδομένων, τον υγιή ανταγωνισμό και πολλά άλλα.

Παράλληλα οι καταναλωτές πρέπει να έχουν καλύτερη πρόσβαση, σε εναλλακτικές λύσεις, για να μη χρησιμοποιούν τα ιδιωτικά τους αυτοκίνητα, όπως δημόσιες συγκοινωνίες, περπάτημα, ποδήλατο, συλλογική χρήση ιδιωτικών οχημάτων, χρήση ελαφρών προσωπικών ηλεκτρικών οχημάτων. Ολόκληρα τα συστήματα κινητικότητας πρέπει να ξανασχεδιαστούν, για να δώσουν στους καταναλωτές εναλλακτικές λύσεις, που θα είναι πιο αποδοτικές και πιο βιώσιμες.

Παραδείγματα και εργαλεία για την εκπαίδευση των καταναλωτών, στη βιώσιμη κινητικότητα

- **Έλεγχος «πράσινων» μοντέλων αυτοκινήτων (ηλεκτρικά αυτοκίνητα και βιώσιμα καύσιμα):**
 - Η Οργάνωση Καταναλωτών Test Achats, στο Βέλγιο, «τρέχει» δύο πρωτοβουλίες – προγράμματα:
 - Σύγκριση αυτοκινήτων, ώστε να βρεθεί η πιο οικολογική επιλογή με το πρόγραμμα «Green NCAP»

- Συμβουλές για μια οικολογική οδήγηση, με το πρόγραμμα «MILE 21 – Περισσότερες πληροφορίες – λιγότεροι ρύποι», μέσα από το οποίο ενημερώνει τους καταναλωτές, για την πραγματική κατανάλωση καυσίμων, βοηθώντας τους, έτσι, να λάβουν αποφάσεις για αγορά, πιο αποδοτικών αυτοκινήτων. Το ΚΕ.Π.ΚΑ. βοηθώντας την ενημέρωση των καταναλωτών έχει αναρτήσει link με το πρόγραμμα MILE21 στην ιστοσελίδα του.
- **Πρώθηση δημόσιων συγκοινωνιών:**
 - Η Οργάνωση Καταναλωτών της Δανίας Forbrugerrådet Tænk, μέσα από το πρόγραμμα «passengers pulse» συμβουλεύει καταναλωτές, πάνω σε όλα τα θέματα, που αφορούν τις δημόσιες συγκοινωνίες και μεταφορές.
 - Η Οργάνωση Καταναλωτών VZBV, στη Γερμανία διενεργεί μελέτες, για την προσβασιμότητα στις δημόσιες μεταφορές από την κατοικία των καταναλωτών, καθώς και τη σύνδεση της κατοικίας, με τις νέες μορφές δημόσιων μεταφορών.
- **Εκστρατείες για την αναβάθμιση των δικαιωμάτων των επιβατών:** Κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορωνοϊού, έγινε μια προσπάθεια να υποβαθμιστούν τα δικαιώματα των επιβατών, ώστε να στηριχθεί ο τομέας των μεταφορών. Οι Ενώσεις Καταναλωτών, με το συντονισμό και τη βοήθεια της BEUC, αντιδράσαμε, υλοποιήσαμε εκστρατεία και πετύχαμε να διατηρηθούν τα δικαιώματα των επιβατών.
- **Συλλογικές αγωγές:** Για να προστατέψουν τα δικαιώματα των καταναλωτών, οι Ενώσεις Καταναλωτών έχουν στη διάθεσή τους το θεσμό των συλλογικών αγωγών.
- **Υπόθεση Volkswagen:-** Το 2015, αποκαλύφθηκε ότι η Volkswagen είχε εγκαταστήσει, στα πετρελαιοκίνητα αυτοκίνητα της, (Volkswagen, Audi, Seat, και Skoda), λογισμικό, το οποίο μείωνε τις εκπομπές ρύπων, κατά τη διάρκεια του ελέγχου των αυτοκινήτων. Έτσι, τα αυτοκίνητα θεωρούνταν ότι ανταποκρίνονταν, στα κριτήρια για τις χαμηλές εκπομπές ρύπων, ενώ οι πραγματικές τιμές ήταν πολύ υψηλότερες. Αυτή η πρακτική κόστιζε χρήματα, στους καταναλωτές, γιατί κατανάλωναν περισσότερα καύσιμα και στο περιβάλλον, γιατί οι εκπομπές ρύπων ήταν υψηλές. Η BEUC και οι Ενώσεις Καταναλωτών-μέλη της BEUC, εργάστηκαν μαζί, για να βοηθήσουν τους καταναλωτές να αποζημιωθούν, για τη ζημία που υπέστησαν (αγορά επιπλέον καυσίμων, από όσο τους υποσχέθηκαν όταν αγόρασαν το αυτοκίνητο) και για να αποκαταστήσουν τη συμμόρφωση των αυτοκινήτων τους με τη νομοθεσία για τις εκπομπές ρύπων. Ενώσεις Καταναλωτών, από τη Γερμανία, τη Λιθουανία, τη Σλοβενία, τη Σλοβακία, την Ελβετία, το Βέλγιο, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία κατέθεσαν συλλογική προσφυγή, κατά της Volkswagen.
- **Εκπαίδευση καταναλωτών**

- Η Οργάνωση καταναλωτών Citizens' Advice, στο Ηνωμένο Βασίλειο, οργάνωσε μια σειρά εργαστηρίων, για να εκπαιδευτούν οι καταναλωτές, για τον καλύτερο τρόπο φόρτισης των ηλεκτρικών αυτοκινήτων π.χ. πως μπορούν οι καταναλωτές να εκμεταλλευτούν τις «έξυπνες προσφορές» ηλεκτρικού ρεύματος και να εξοικονομήσουν χρήματα.

Περισσότερες πληροφορίες

- Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την κινητικότητα: https://ec.europa.eu/transport/themes/mobilitystrategy_el
- Ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0094&from=EN>
- Νόμος 4439/2016: <https://www.elinyae.gr/ethniki-nomothesia/n-44392016-fek-222a-30112016>
- Σήμανση αυτοκινήτων: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=CELEX:31999L0094>
- Σήμανση αυτοκινήτων: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l32034&from=FR>
- Κανονισμός 443/2009: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R0443&from=EN>
- Κανονισμός 2017/1151: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32017R1151>
- Κανονισμός 2019/631: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0631&from=EN>
- Εξοικονόμηση ενέργειας: http://www.cres.gr/energy_saving/metafores/metafores_intro.htm
- Τα καύσιμα στις μεταφορές: <https://ypen.gov.gr/energeia/energeiaki-exoikonomisi/metafores/>
- Προώθηση ηλεκτροκίνησης: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/11325508.pdf>
- Νόμος 4784/2021: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2021/a/fek_a_40_2021.pdf&t=fc0088eae41e526e59e0fbcf618055c3
- Green NCAP: <https://www.greenncap.com/>
- MILE 21: <https://www.beuc.eu/blog/a-new-tool-to-help-people-spend-less-on-car-fuel/>

- Mile21: <https://kepka.org/mile21>
- Passenger pulse: <https://passagerpulsen.taenk.dk/bliv-klogere/english>
- Public transportVzbv: <https://www.vzbv.de/dokument/mobil-bleiben-auch-ohne-auto>
- Εκστρατείες για την αναβάθμιση των δικαιωμάτων των επιβατών ΚΕΠΚΑ:
 - <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2020/d-t-2020/2811-beuc>
 - <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2020/d-t-2020/2795-oi-evropaioi-taksidiotes-prepei-na-diatirisoun-to-dikaioma-stin-apozimiosi>
 - <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2020/d-t-2020/2782-den-prepei-na-plirosoun-mono-oi-katanalotes-to-logariasmo-gia-tin-anakampsi-ton-epixeiriseon-tourismoy>
 - <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2020/d-t-2020/2784-allages-sta-dikaiomata-ton-katanaloton-taksidioton>
 - <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2020/d-t-2020/2781-dikaiomata-epivaton-aeroporikon-etaireion>
 - <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2020/d-t-2020/2936-i-ellada-diorthose-tin-politiki-gia-ta-dikaiomata-ton-taksidioton>
- Σκάνδαλο Volkswagen: <https://www.kepka.org/193---/2020-05-08-12-06-58/-2015/2376--volkswagen>
- Σκάνδαλο Volkswagen: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/2912-volkswagen>
- Εκπαίδευση για φόρτιση ηλεκτρικών αυτοκινήτων: <https://www.youtube.com/watch?v=i3KkP0Aohl8>
- BEUC: Πώς μπορεί η πολιτική καταναλωτών να «καθαρίσει» τις μεταφορές στην Ε.Ε.: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-065_fossil_fuelled_mobility.pdf
- BEUC: Έγγραφο για βιώσιμη κινητικότητα: <http://www.beuc.eu/sustainability/sustainable-mobility>
- BEUC: Δεδομένα για πρόσβαση σε ηλεκτρικά αυτοκίνητα: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-036_making-electric-cars-convenient-across-europe.pdf
- BEUC: Δεδομένα για την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτά ηλεκτρικά αυτοκίνητα: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2018-113_when_will_electric_cars_be_an_affordable_option_for_european_consumers_-_a5_format.pdf

- BEUC: Πώς μπορούν να γίνουν τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα πιο βολικά:
https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-032_making_electric_cars_convenient.pdf

5. ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Γιατί είναι η βιώσιμη διατροφή σημαντική για τους καταναλωτές

Ένας αυξημένος αριθμός καταναλωτών επιθυμεί να τρώει τρόφιμα που είναι καλά για την υγεία και καλά για τον πλανήτη. Αυτή η τάση, που είναι ενθαρρυντική, καταγράφηκε σε έρευνα, για τη συμπεριφορά των καταναλωτών αναφορικά με τα βιώσιμα τρόφιμα και η οποία δημοσιεύτηκε, από την BEUC, τον Ιούνιο του 2020. Η έρευνα έγινε σε 11 χώρες: Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Λιθουανία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία.

Βασικά συμπεράσματα της έρευνας είναι:

- Οι καταναλωτές παρότι γνωρίζουν τις επιπτώσεις της διατροφής, στο περιβάλλον, τείνουν να υποβαθμίσουν τις επιπτώσεις των δικών τους διατροφικών συνηθειών.
- Τα 2/3 των καταναλωτών θέλουν να αλλάξουν τις διατροφικές τους συνήθειες, για χάρη του περιβάλλοντος.
- Οι τιμές, η έλλειψη γνώσης, η έλλειψη ξεκάθαρης πληροφόρησης και η περιορισμένη προσφορά βιώσιμων επιλογών είναι οι αιτίες, που, όπως οι καταναλωτές δηλώνουν, τους εμποδίζουν να καταναλώσουν τρόφιμα, που είναι φιλικά στο περιβάλλον.
- Μόλις 40% των καταναλωτών δηλώνουν ότι είτε σταμάτησαν να τρώνε κόκκινο κρέας είτε το περιορίσαν, για λόγους περιβαλλοντικούς. Οι καταναλωτές αποδέχονται τα «φυτικά» μπιφτέκια και τα φυτικά τρόφιμα περισσότερο, από τα τρόφιμα που αναπτύσσονται, στα εργαστήρια, ή τα τρόφιμα που βασίζονται στα έντομα, για να λάβουν την ποσότητα πρωτεΐνης που χρειάζονται.
- Μόλις 16% των καταναλωτών νιώθουν ότι η κυβέρνησή τους κάνει αρκετά, για να ενθαρρύνει τη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση τροφίμων.

Η έρευνα απέδειξε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έπρεπε να προχωρήσει γρήγορα τη στρατηγική, «Από το χωράφι στο πιάτο».

Η βιώσιμη διατροφή ικανοποιεί τις διατροφικές ανάγκες του πληθυσμού, με ελάχιστες επιπτώσεις στο περιβάλλον και παρέχει ταυτόχρονα υγιεινές επιλογές. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, πρέπει:

- να αποφύγουμε τη δημιουργία απορριμμάτων από τρόφιμα και
- να κάνουμε τη βιώσιμη επιλογή εύκολη και οικονομικά προσιτή, στους καταναλωτές.

Σκουπίδια από τρόφιμα

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, περίπου 88 εκατομμύρια τόνοι τροφίμων, πετιούνται, κάθε χρόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με στοιχεία, τα μισά από αυτά τα σκουπίδια (53%) παράγονται από τα νοικοκυριά.

Όμως, η παραγωγή σκουπιδιών από τρόφιμα, αποτελεί κοινή ευθύνη όλων των εμπλεκόμενων στη διατροφική αλυσίδα, Απαιτείται δράση σε όλα τα επίπεδα, όπως: διερεύνηση υπερπαραγωγής στο χωράφι, καταστροφή και συσκευασία τροφίμων στα εργοστάσια, αποφυγή διακοπής της κατάψυξης κατά τη μεταφορά, κακός χειρισμός τροφίμων στα σημεία λιανικής, κακή πληροφόρηση καταναλωτών στη συσκευασία των τροφίμων, κακές αγοραστικές συνήθειες των καταναλωτών, κακή αποθήκευση στα ράφια των καταναλωτών κ.λπ.

Εκτός από τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον η παραγωγή σκουπιδιών από τρόφιμα, είναι απαράδεκτη και ηθικά και οικονομικά. Κάθε χρόνο, μια οικογένεια στο Βέλγιο, πετάει κατά μέσο όρο, κατάλληλα να καταναλωθούν τρόφιμα αξίας περίπου 300 ευρώ. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, κάθε μήνα, μια μέση οικογένεια πετάει τρόφιμα αξίας περίπου 60 λιρών, που αγόρασε, αλλά δεν κατανάλωσε.

Η έρευνα δείχνει ότι τα τρόφιμα, που απορρίπτουν τα νοικοκυριά στην Ε.Ε. είναι φρούτα και λαχανικά (κυρίως σαλάτες), ψωμιά και προϊόντα αρτοποιίας, κρέας και ψάρια, γαλακτοκομικά προϊόντα, ζυμαρικά και ρύζι καθώς και σάλτσες. Τα σκουπίδια, που παράγουν τα νοικοκυριά, από τρόφιμα, συνδέονται, άμεσα, με τις καθημερινές μας συνήθειες, όπως τις αγοραστικές μας συνήθειες (π.χ. αγορά μεγάλων ποσοτήτων), συνήθειες χρήσης, ή απόρριψης των τροφίμων που περισσεύουν. Η αγορά υπερβολικών ποσοτήτων οδηγεί σε περισσότερα σκουπίδια. Σύμφωνα με πανευρωπαϊκή έρευνα, το 58% των ερωτηθέντων απάντησε ότι το μικρότερο μέγεθος των μερίδων, στα καταστήματα τροφίμων, θα τους βοηθούσε να μειώσουν τον όγκο των σκουπιδιών, από τρόφιμα. Μια πρόσφατη έρευνα, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκτιμά ότι μέχρι και το 10% των σκουπιδιών, που παράγονται από τρόφιμα, από τα νοικοκυριά, οφείλεται στη σήμανση της ημερομηνίας λήξης, γιατί, συνήθως, οι καταναλωτές ερμηνεύουν λάθος και «μπερδεύουν» τη σήμανση «ανάλωση έως...» και «ανάλωση κατά προτίμηση μέχρι...», που χρησιμοποιούν η βιομηχανία και οι λιανοπωλητές.

Η υγιεινή και βιώσιμη διατροφή πρέπει να αποτελούν εύκολες και οικονομικά προσιτές επιλογές. Για να επιτύχουμε αυτό το στόχο, πρέπει:

- Να βελτιώσουμε την πρόσβαση των καταναλωτών σε περισσότερα βιώσιμα προϊόντα, σε προσιτές τιμές.
- Να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον, που υποστηρίζει τις υγιεινές και βιώσιμες επιλογές τροφίμων, για παράδειγμα:
 - Να αυξηθεί η πρόσβαση σε βιώσιμα τρόφιμα καθώς και η ποικιλία των βιώσιμων τροφίμων.
 - Να περιοριστεί η προώθηση και η διαφήμιση, μη υγιεινών τροφίμων στα παιδιά.
 - Να δίνεται στους καταναλωτές πληροφόρηση, «με μια ματιά» (γρήγορη) για τη διατροφική αξία ενός τροφίμου, μέσω υποχρεωτικής σήμανσης, στο εμπρός μέρος της συσκευασίας.
 - Να διασφαλιστεί ότι τρόφιμα με υψηλό ποσοστό λιπαρών, ζάχαρης, αλατιού δε φέρουν ισχυρισμούς υγείας.

- Να βελτιωθεί η πληροφόρηση των καταναλωτών, για την προέλευση των τροφίμων.
- Να καταπολεμήσουμε τους ψεύτικους, πράσινους, ισχυρισμούς στα τρόφιμα (πράσινο ξέπλυμα), διασφαλίζοντας ότι η σήμανση των βιώσιμων τροφίμων είναι ξεκάθαρη, χωρίς αντικρουόμενα στοιχεία, αξιόπιστη, επαληθεύσιμη, όχι παραπλανητική και ελεγμένη από χρήστες.
- Σε διεθνές επίπεδο, η Πράσινη Συμφωνία πρέπει να προβλέπει πώς θα αντιμετωπίσει τους διεθνείς μας εταίρους, που αμφισβητούν τη μείωση των ζιζανιοκτόνων, των λιπασμάτων, των αντιβιοτικών, σε φυτά και ζώα και ισχυρίζονται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει εμπόδια στο ελεύθερο εμπόριο, μέσω των φυτοϋγειονομικών ελέγχων, που επιβάλλει.

Ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες (νομοθετικές και μη)

Το Σεπτέμβριο του 2015, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, υιοθέτησε το στόχο της μείωσης των σκουπιδιών, που παράγονται από τρόφιμα, σε όλα τα στάδια της διατροφικής αλυσίδας (από την παραγωγή, στην προσφορά και στην κατανάλωση). Ο στόχος αυτός αποτελεί τμήμα των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε., για το 2030. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης, για την κυκλική οικονομία, το Δεκέμβριο του 2015, υιοθέτησε δράσεις για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος:

- Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για την απώλεια τροφίμων και τα απορρίμματα από τρόφιμα: Η πλατφόρμα φέρνει σε επαφή, ευρωπαϊκά όργανα, ειδικούς από τις χώρες της Ε.Ε. και ενδιαφερόμενους φορείς. Η πλατφόρμα παρέχει υποστήριξη, σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, για να καθορίζουν τα μέτρα που απαιτούνται, ώστε να περιοριστεί η σπατάλη τροφίμων, να μοιράζονται καλές πρακτικές και να αξιολογούν την πρόοδο, που επιτυγχάνεται, με την πάροδο του χρόνου.
- Κοινή Ευρωπαϊκή μεθοδολογία για τη μέτρηση των σκουπιδιών από τρόφιμα: Οι μετρήσεις πρέπει να γίνονται, με την ίδια μέθοδο, σε όλα τα στάδια της εφοδιαστικής αλυσίδας.
- Προσπάθεια, σε ευρωπαϊκό επίπεδο να βελτιωθεί η χρήση της ημερομηνίας λήξης από τους παραγωγούς και προμηθευτές καθώς και η κατανόησή της από τους καταναλωτές (ειδικά η σήμανση «ανάλωση κατά προτίμηση πριν...»).

Το Μάιο του 2020, λοιπόν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε τη στρατηγική για τη βιώσιμη διατροφή με τίτλο: «Από το χωράφι στο πιάτο». Βασικός στόχος αυτής της στρατηγικής είναι η στροφή των καταναλωτών, σε διατροφή χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και η μετάβαση σε βιώσιμο σύστημα τροφίμων.

Η στρατηγική που ανακοίνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιλαμβάνει μια σειρά στόχων, που πρέπει να γίνουν πραγματικότητα, μέχρι το 2030:

- μείωση κατά το 50% της χρήσης χημικών φυτοφαρμάκων,
- μείωση κατά 50% των απωλειών θρεπτικών ουσιών, με παράλληλη διασφάλιση ότι δεν υπάρχει υποβάθμιση της γονιμότητας του εδάφους,
- μείωση κατά 20% της χρήσης λιπασμάτων,
- μείωση κατά 50% των πωλήσεων αντιβιοτικών για εκτρεφόμενα ζώα και ψάρια και
- ποσοστό τουλάχιστον 25% του εδάφους για οργανικές καλλιέργειες.

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική «Από το χωράφι στο πιάτο» συνοδεύεται από ένα σχέδιο δράσης, με 27 μέτρα, που θα εξομαλύνουν την πορεία, προς μια πιο πράσινη παραγωγή τροφίμων, προς μια πιο υγιεινή και βιώσιμη διατροφή και προς μια μείωση της παραγωγής των σκουπιδιών από τρόφιμα. Αυτά τα μέτρα, εκ των οποίων κάποια χρειάζονται περαιτέρω μελέτη, διαβούλευση, αξιολόγηση, περιλαμβάνουν:

- μείωση των εκπομπών ρύπων από την κτηνοτροφία,
- μείωση των μεταφορών τροφίμων σε μακρινές αποστάσεις,
- διασφάλιση της επάρκειας τροφίμων, σε περιόδους κρίσης,
- ανάπτυξη Ευρωπαϊκού κώδικα συμπεριφοράς για υπεύθυνες επιχειρηματικές και διαφημιστικές πρακτικές,
- διατροφική σήμανση,
- σήμανση χώρας προέλευσης,
- σήμανση βιώσιμων τροφίμων,
- προσιτές τιμές,
- μείωση κατανάλωσης κόκκινου κρέατος,
- πλαίσιο για τα βιώσιμα τρόφιμα,
- μείωση των απορριμμάτων τροφίμων και
- αναμόρφωση συσκευασιών τροφίμων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σκοπεύει να καταθέσει:

- πρόταση για εναρμονισμένη υποχρεωτική διατροφική σήμανση στο εμπρός μέρος της συσκευασίας, ώστε να διευκολυνθούν οι καταναλωτές να επιλέγουν πιο υγιεινά τρόφιμα, μέχρι το τέλος του 2022.
- πρόταση για την αναγραφή της προέλευσης ορισμένων τροφίμων, μέχρι το τέλος του 2022,
- πρόταση για πλαίσιο σήμανσης βιώσιμων τροφίμων, ώστε να βοηθηθούν οι καταναλωτές να επιλέγουν βιώσιμα τρόφιμα, μέχρι το 2024,
- θεσμοθέτηση διατροφικού προφίλ για τα τρόφιμα, για να περιοριστεί η χρήση διατροφικών ισχυρισμών και ισχυρισμών υγείας σε τρόφιμα με πολύ αλάτι, λιπαρά, ζάχαρη, μέχρι το τέλος του 2022,

- πρόταση για στόχους μείωσης των σκουπιδιών από τρόφιμα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέχρι το 2023,
- πρόταση για την αναθεώρηση των κανόνων, που διέπουν την ημερομηνία λήξης στα τρόφιμα, μέχρι το τέλος του 2022 και
- πρωτοβουλίες για την αλλαγή της σύστασης των επεξεργασμένων τροφίμων, με τη θεσμοθέτηση ανώτατων ορίων για συγκεκριμένα συστατικά, μέχρι το τέλος του 2021.

Παγκόσμια Ημέρα κατά της σπατάλης τροφίμων

Η 29η Σεπτεμβρίου 2020 ήταν η Πρώτη Παγκόσμια Ημέρα κατά της σπατάλης τροφίμων. Ενώ η Ευρώπη ακόμη προσπαθεί να αντιμετωπίσει την πανδημία του COVID-19, ο τρόπος που βλέπουμε το φαγητό μας έχει αλλάξει, προς το καλύτερο, τους τελευταίους μήνες. Αν και είναι δύσκολο να προβλέψουμε αν αυτή η τάση θα διαρκέσει, τα καλά νέα είναι ότι το 28% των Βέλγων καταναλωτών είναι πιο ευαισθητοποιημένοι σχετικά με την σπατάλη τροφίμων, από τότε που επιβλήθηκε το πρώτο λοκντάουν. Επίσης, 2 στους 3 Ελβετούς καταναλωτές επιθυμούν να υπάρχουν περιέργου σχήματος φρούτα και λαχανικά, στα ράφια των σουπερ μάρκετ.

Σύμφωνα με αυτά, δε θα μπορούσε να υπάρξει καταλληλότερη χρονιά από το 2020, για να καθιερωθεί, για πρώτη φορά, από τα Ηνωμένα Έθνη, η Παγκόσμια Ημέρα κατά της σπατάλης και του πετάγματος τροφίμων. Στην Ε.Ε., περίπου 20% των τροφίμων που παράγουμε πετιέται, ή σπαταλιέται. Πάνω από το 50% της συνολικής σπατάλης (47 εκατομμύρια τόνοι) προέρχεται από τα νοικοκυριά. Προκειμένου τα Ηνωμένα Έθνη να βοηθήσουν τους καταναλωτές να σπαταλάνε λιγότερα τρόφιμα, έχουν επινοήσει μία απλή μέθοδο: προγραμματίζουμε τα γεύματά μας, ελέγχουμε την ημερομηνία λήξης, αποθηκεύουμε με κατάλληλο τρόπο το φαγητό μας.

Πολυάριθμες Ενώσεις Καταναλωτών –μέλη της BEUC, Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ενώσεων Καταναλωτών- συμβάλλουν, επίσης, σε αυτή την προσπάθεια. Προκειμένου να ωφελήσουν τόσο το περιβάλλον όσο και την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών, τα μέλη των Ενώσεων βοηθούν τους καταναλωτές να περιορίσουν την ποσότητα των τροφίμων, που καταλήγουν στον κάδο απορριμμάτων.

Εμπλοκή Ενώσεων Καταναλωτών

Ανάλογα με τις δυνατότητες και τους πόρους που διαθέτουν, οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν να συμβάλλουν, σε πολλές πρωτοβουλίες, ώστε να αποφύγουμε τη σπατάλη τροφίμων και να κάνουμε υγιείς και βιώσιμες επιλογές τροφίμων:

- Βοηθώντας τη συνειδητοποίηση: Μέσα από άρθρα που δημοσιεύονται στα περιοδικά τους, ή στις ιστοσελίδες τους, μέσα από εκστρατείες που τρέχουν, οι Ενώσεις Καταναλωτών συνεισφέρουν στη συνειδητοποίηση, από την πλευρά των καταναλωτών των προβλημάτων που δημιουργεί η σπατάλη τροφίμων, ή των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον που έχουν οι διατροφικές μας συνήθειες.

- Βοηθώντας τις αλλαγές στις συμπεριφορές των καταναλωτών: Οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν να δώσουν απλές συμβουλές, στους καταναλωτές, για να τους βοηθήσουν να αλλάξουν συμπεριφορά. Για παράδειγμα, δίνοντας συμβουλές για τη σωστή αποθήκευση τροφίμων στο σπίτι, δίνοντας ιδέες και συνταγές για τη χρησιμοποίηση των υπολοίπων των τροφίμων μας, βοηθώντας τους καταναλωτές να κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στις σημάνσεις «ανάλωση έως...» και «ανάλωση κατά προτίμηση έως...», συμβουλευώντας τους γονείς για την προετοιμασία του κολατσιού των παιδιών τους, βοηθώντας τους καταναλωτές να επιλέξουν ψάρια από βιώσιμες ιχθυοκαλλιέργειες.
- Ζητώντας νομοθετικές ρυθμίσεις, που θα κάνουν τις υγιεινές και βιώσιμες διατροφικές επιλογές πιο εύκολες για τους καταναλωτές: Οι Ενώσεις Καταναλωτών παίζουν βασικό ρόλο στη διασφάλιση ότι η ευρωπαϊκή και η εθνική νομοθεσία, που διέπουν τα συστήματα τροφίμων και τα τρόφιμα, που καταλήγουν στο πιάτο μας, είναι συμβατές με τη βιώσιμη γεωργία και τη βιώσιμη παραγωγή τροφίμων και δημιουργούν ένα περιβάλλον, όπου η υγιεινή και βιώσιμη επιλογή τροφίμων είναι και η εύκολη επιλογή.
- Χρησιμοποιώντας τα νέα μέσα και τις τεχνολογίες, για να προσεγγίσουν τους καταναλωτές: Οι Οργανώσεις Καταναλωτών κάνουν χρήση όλο και περισσότερο των νέων μέσων και τεχνολογιών (π.χ. εφαρμογές κινητών τηλεφώνων, αναρτήσεις και βίντεο στα κοινωνικά δίκτυα όπως Facebook και Twitter, δημιουργία διαδικτυακών χώρων συζήτησης κ.λπ.), για να προσεγγίσουν τους καταναλωτές, ειδικά τους νέους και να τους βοηθήσουν και να υποστηρίξουν τις προσπάθειές τους, να υιοθετήσουν πιο υγιεινές και πιο βιώσιμες διατροφικές επιλογές.

Εθνικά παραδείγματα και εργαλεία για την εκπαίδευση των πολιτών

- **Πορτογαλία – «Πράσινος σεφ»:** Η οργάνωση καταναλωτών DECO, καλεί τα σχολεία που είναι μέλη της Οργάνωσης DECO Jovem (νεολαία DECO) να δημιουργήσουν βίντεο με συνταγές μαγειρικής, που χρησιμοποιούν τα περισσεύματα των τροφίμων και των φαγητών, με σκοπό την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών, κυρίως των νέων καταναλωτών για το πόσο σημαντική είναι η μείωση του όγκου των σκουπιδιών από τρόφιμα και η υιοθέτηση βιώσιμων καταναλωτικών συμπεριφορών.
- **Πορτογαλία – «Ο σεφ των ψαριών»:** Η Οργάνωση DECO ζητά από σχολεία τη δημιουργία βίντεο με συνταγές μαγειρικής ψαριών, με σκοπό την ενημέρωση για τις υγιεινές και βιώσιμες επιλογές, που έχουν οι καταναλωτές στη διάθεσή τους, όταν καταναλώνουν ψάρια και θαλασσινά και το σεβασμό προς τη θάλασσα και τους θαλάσσιους πόρους.

- **Γαλλία – «Ακαδημία Μηδενικής Σπατάλης»:** Για πάνω από 3 μήνες, η Ένωση Καταναλωτών CLCV, καθοδηγούσε 100 νοικοκυριά (οικογένειες, αλλά και μόνους ανθρώπους, συνταξιούχους κ.λπ.). Τις πρώτες 15 μέρες, τα νοικοκυριά έπρεπε να μετρήσουν τα τρόφιμα, που πετούσαν. Έπειτα τους δόθηκαν συμβουλές, για να μειώσουν τη σπατάλη τροφίμων, στο σπίτι τους. Οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα, μείωσαν συνολικά τα απορρίμματα των τροφίμων τους, σε ποσοστό πάνω από 59%.

- **Πορτογαλία –«Υπερβολικά πολύ πλαστικό»:** Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας, ζητήθηκε από τους καταναλωτές να στείλουν φωτογραφίες προϊόντων που είχαν συσκευασίες, με υπερβολική ποσότητα πλαστικού. Έπειτα η Οργάνωση Καταναλωτών επικοινωνήσε με τους προμηθευτές ζητώντας τους να μειώσουν τις πλαστικές συσκευασίες.

• **Βέλγιο – Διαγωνισμός για την ονομασία των συσκευασιών των περισσευμάτων των φαγητών στα εστιατόρια:** Η οργάνωση TestAchats, στο Βέλγιο συνεργάστηκε με 3 βέλγικες πόλεις, για να προωθήσει τη χρήση των «τσαντών σκύλων» στους Βέλγους καταναλωτές. Η τσάντα σκύλου (doggybag) είναι μια συσκευασία μέσα στην οποία ο πελάτης ενός εστιατορίου μπορεί να πάρει μαζί του τα περισσεύματα του φαγητού του, για το σκύλο του. Για λόγους πολιτιστικούς, αυτή η πρακτική δεν ήταν διαδεδομένη στο Βέλγιο, καθώς πολλοί πελάτες ένιωθαν άβολα να ζητήσουν τα περισσεύματα του φαγητού τους, όταν έτρωγαν σε εστιατόρια. Επίσης, διοργανώθηκε ένας διαγωνισμός στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για να βρεθεί η αντίστοιχη λέξη στα γαλλικά και στα φλαμανδικά για τον όρο «doggybag». Σκοπός του διαγωνισμού ήταν να διαδοθεί αυτή η πρακτική ανάμεσα στους Βέλγους καταναλωτές.

- **Ελλάδα – Έκθεση για τη βιώσιμη διατροφή στην Αττική:** Η περιβαλλοντική οργάνωση WWF Ελλάς, το 2019, στο πλαίσιο του προγράμματος «Υγιή παιδιά, υγιής πλανήτης» για την βιώσιμη και υγιεινή διατροφή έδωσε στα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία της Αττικής την ευκαιρία να επισκεφθούν μια διαδραστική έκθεση για τη βιώσιμη διατροφή. Στελεχωμένη από εμψυχωτές του WWF, η έκθεση αποτελούνταν από 5 περίπτερα-παιχνίδια και βασίζονταν σε παιδαγωγικό υλικό που είχε εγκριθεί από το Υπουργείο Παιδείας.
- **Ελλάδα – Υγιεινή διατροφή – Βιώσιμη διατροφή:** Το ΚΕ.Π.ΚΑ. – Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών ενημερώνει και συμβουλεύει τους καταναλωτές μέσα από δελτία τύπου και άρθρα στην ιστοσελίδα του, για:
 - έξυπνες και πράσινες αγορές τροφίμων,
 - έξυπνες ερωτήσεις σε προμηθευτές τροφίμων,
 - σωστό διαιτολόγιο,
 - καθαριότητα στην κουζίνα,

- ασφάλεια στην κουζίνα,
- σήμανση τροφίμων (φωτεινός σηματοδότης),
- σήμανση τροφίμων,
- μαγειρεύοντας στο σπίτι,
- αγοράζοντας τρόφιμα,
- ψύξη και αποθήκευση τροφίμων,
- μαγείρεμα,
- χωρισμός τροφίμων και
- σωστή προετοιμασία κολατσιού.

Περισσότερες πληροφορίες

- BEUC: Έρευνα για τη βιώσιμη διατροφή: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-042_consumers_and_the_transition_to_sustainable_food.pdf
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Απορρίμματα από τρόφιμα: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/
- Ευρωβάρόμετρο 316 (2011): https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_316_en.pdf
- WRAP: Εκστρατεία 'Love Food, Hate Waste': <http://england.lovefoodhatewaste.com/content/5-sure-fire-ways-save-money-your-food-bills>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Έρευνα για τη σήμανση των τροφίμων: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e7be006f-0d55-11e8-966a-01aa75ed71a1/language-en>
- Ο.Η.Ε.: Στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης: <https://unric.org/el/%CE%BF%CE%B9-17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7/>
- Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για την κυκλική οικονομία: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0614&from=EN>
- Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την απώλεια τροφίμων και τα απορρίμματα από τρόφιμα: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/eu-platform_en
- Ευρωπαϊκή μεθοδολογία υπολογισμού όγκου σκουπιδιών από τρόφιμα: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2019:248:TOC>

- Ημερομηνία λήξης στα τρόφιμα: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/date_marking_en
- Ευρωπαϊκή Στρατηγική «Από το χωράφι στο πιάτο»: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/f2f_action-plan_2020_strategy-info_en.pdf
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Έξυπνες και πράσινες αγορές τροφίμων: <https://www.kepka.org/enimerosi/diatrofi/438-2020-enimerosi/diatrofi/2904-eksypnes-kai-prasines-agores-trofimon>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Έξυπνες ερωτήσεις σε προμηθευτές τροφίμων: <https://www.kepka.org/enimerosi/diatrofi/438-2020-enimerosi/diatrofi/2903-eksypnes-erotiseis-se-promitheftes-trofimon>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Σωστό διαιτολόγιο: <https://www.kepka.org/enimerosi/diatrofi/438-2020-enimerosi/diatrofi/667-sosto-daitologio>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Καθαριότητα στην κουζίνα: <https://www.kepka.org/enimerosi/diatrofi/438-2020-enimerosi/diatrofi/2937-kathariotita>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Ασφάλεια στην κουζίνα: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/696-borei-i-kouzina-sas-na-perasei-ti-dokimasia-asfaleias-trofimon>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Σήμανση τροφίμων – Φωτεινός σηματοδότης: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/1036-simansi-trofimon-foteinos-simatodotis>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Σήμανση τροφίμων: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/1036-simansi-trofimon-foteinos-simatodotis>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Μαγειρεύοντας στο σπίτι: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/689-mageireyontas-sto-spiti>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Αγοράζοντας τρόφιμα: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/676-agorazontas-trofima>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Ψύξη και αποθήκευση τροφίμων: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/2864-psyksi-apothikefsi>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Μαγείρεμα: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/2863-mageirema>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Χωρισμός τροφίμων: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/2861-xorismos-trofimon>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Σωστή προετοιμασία κολατσιού: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/299-2020-08-07-07-07-55>
- BEUC - Ανοιχτή επιστολή για τη Στρατηγική «Από το χωράφι στο πιάτο»: <https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019->

[092 csos open letter on the farm to fork strategy to achieve sustainable food systems .pdf](#)

- BEUC – Έρευνα «Καταναλωτές και βιώσιμη Διατροφή»: [http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-042 consumers and the transition to sustainable food.pdf](http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-042_consumers_and_the_transition_to_sustainable_food.pdf)
- BEUC – Έγγραφο για τη Βιώσιμη διατροφή: [https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-029 ipa cpe beuc position on food sustainability.pdf](https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-029_ipa_cpe_beuc_position_on_food_sustainability.pdf)
- BEUC – Έγγραφο για τη σήμανση στο εμπρός μέρος της συσκευασίας: [https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-033 front-of-pack nutritional labelling.pdf](https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-033_front-of-pack_nutritional_labelling.pdf)
- BEUC – Έγγραφο για τη Στρατηγική «Από το χωράφι στο πιάτο»: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12183-Farm-to-Fork-Strategy-/F507869>
- BEUC – Αξιολόγηση για τη Στρατηγική «Από το χωράφι στο πιάτο»: [https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-057 beucs take on farm to fork strategy.pdf](https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-057_beucs_take_on_farm_to_fork_strategy.pdf)
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – «Στρατηγική από το χωράφι στο πιάτο»: <https://www.kepka.org/438-2020-enimerosi/diatrofi/2798-evropaiki-stratigiki-gia-ti-viosimi-diatrofi-apo-to-xorafi-sto-piato>

6. ΒΙΩΣΙΜΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ: ΜΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΩΣΤΕ Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΝΑ ΑΠΑΙΤΕΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει μια μακρά παράδοση, στη θεσμοθέτηση ειδικών κανόνων για τα καταναλωτικά προϊόντα, είτε αυτοί αφορούν την ασφάλεια, είτε αυτοί αφορούν το περιβάλλον. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παράγει νομοθεσία, τεχνικά πρότυπα και παρέχει πληροφόρηση στους καταναλωτές. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε αυτή τη διαδικασία είναι ιδιαίτερα σημαντικός, γιατί στην Ενιαία Αγορά, οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται από όλους τους κατασκευαστές, που τοποθετούν προϊόντα στην ευρωπαϊκή αγορά.

Τα πρώτα μέτρα της Ε.Ε., στο πλαίσιο της πολιτικής για τα βιώσιμα προϊόντα, εστιάζουν στην πληροφόρηση των καταναλωτών, ώστε να ενδυναμωθεί η ζήτηση ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων. Αυτό γινόταν, με την Ευρωπαϊκή Ενεργειακή σήμανση, που εισήχθη, στα μέσα της δεκαετίας του '80 και εφαρμόστηκε, αρχικά, στις οικιακές ηλεκτρικές συσκευές. Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, η ενεργειακή σήμανση συμπληρώθηκε από την Ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση (ecolabel), η οποία δίνει επιπλέον πληροφόρηση, στους καταναλωτές και τους καθοδηγεί, προς πιο φιλικά προς το περιβάλλον, προϊόντα, που πωλούνται στην αγορά.

Όμως, μόνον η πληροφόρηση των καταναλωτών, φέρνει μικρές αλλαγές και δεν ενδυναμώνει τη ζήτηση των ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων. Έτσι, μετά το 2005 η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να θεσμοθετεί κανόνες για τη σχεδίαση των προϊόντων, θέτοντας υποχρεωτικές απαιτήσεις, στους κατασκευαστές μέσω του οικολογικού σχεδιασμού. Αυτό οφείλεται, στην άποψη ότι το 80% των επιπτώσεων, που έχουν τα προϊόντα στο περιβάλλον, προέρχεται από τις επιλογές του σχεδιασμού, που κάνει ένας κατασκευαστής και στις οποίες οι καταναλωτές ασκούν ελάχιστη επιρροή.

Στα πρώτα χρόνια, η οικολογική σχεδίαση εστίασε στην ενεργειακή επάρκεια και σε άλλες βασικές επιπτώσεις, στο περιβάλλον, όπως τα επίπεδα θορύβου και η κατανάλωση νερού. Η οικολογική σχεδίαση αυτή τη στιγμή υφίσταται αναμόρφωση, ώστε να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά νέες προκλήσεις, όπως η χρήση ανακυκλωμένων υλικών, η επιμήκυνση της ζωής των προϊόντων, η εύκολη διόρθωση και συντήρηση, η αποσυναρμολόγηση, η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση.

Η εργαλειοθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την επίτευξη της πολιτικής, για τα προϊόντα, περιλαμβάνει διάφορα εργαλεία, για την αντιμετώπιση των χημικών ουσιών, όπως η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταχώρηση, αξιολόγηση, έγκριση και περιορισμό των χημικών ουσιών (πολιτική REACH), η πολιτική για την κατάταξη, τη συσκευασία και τη σήμανση των χημικών ουσιών (CLP), η πολιτική για τον περιορισμό των επικίνδυνων χημικών ουσιών (RoHS), η νομοθεσία για τη μείωση των σκουπιδιών, τη συσκευασία και την ανακύκλωση κ.λπ.

Ο Κανονισμός Reach αποσκοπεί στην καλύτερη προστασία της ανθρώπινης υγείας και περιβάλλοντος, από τους κινδύνους που μπορεί να ενέχουν τα χημικά προϊόντα. Στις 4 Μαΐου 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε τον οδικό χάρτη για την αναθεώρηση του

Κανονισμού Reach, ο οποίος, όμως, είναι αρκετά ασαφής, ανακοινώνοντας μόνο ότι η Επιτροπή θα εξετάσει διάφορες επιλογές.

Ο Κανονισμός CLP εξασφαλίζει ότι οι κίνδυνοι των χημικών ουσιών κοινοποιούνται με σαφήνεια στους εργαζόμενους και στους καταναλωτές στην Ε.Ε., μέσω της ταξινόμησης και της επισήμανσης των χημικών ουσιών. Μαζί με τον οδικό χάρτη για την αναθεώρηση του Κανονισμού REACH, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε τον οδικό χάρτη για την αναθεώρηση του Κανονισμού CLP. Η αναθεώρηση σκοπεύει να εισάγει νέες κατηγορίες κινδύνων από ενδοκρινολογικούς διαταράκτες κι να βελτιώσει την πληροφόρηση των καταναλωτών.

Σκοπός του Κανονισμού για τα βιοκτόνα (BPR) είναι να βελτιώσει τη λειτουργία της αγοράς των βιοκτόνων στην Ε.Ε., διασφαλίζοντας ένα υψηλό επίπεδο προστασίας για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Ο Κανονισμός για τη διαδικασία συναίνεσης μετά την ενημέρωση (PIC) ρυθμίζει την εισαγωγή και εξαγωγή ορισμένων επικίνδυνων χημικών προϊόντων και προβλέπει υποχρεώσεις για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να εξάγουν τα συγκεκριμένα προϊόντα.

Η Οδηγία για τους χημικούς παράγοντες (CAD) και η Οδηγία για τους μεταλλαξιογόνους παράγοντες (CMD) θέτουν τα ανώτερα όρια έκθεσης σε αυτούς τους χημικούς παράγοντες, ώστε να προστατευτεί η υγεία των εργαζόμενων.

Η Οδηγία για τα απόβλητα θεσπίζει μέτρα για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία από την παραγωγή και τη διαχείριση αποβλήτων καθώς και τη βελτίωση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων, ώστε να πετύχουμε μια ομαλή μετάβαση, στην κυκλική οικονομία.

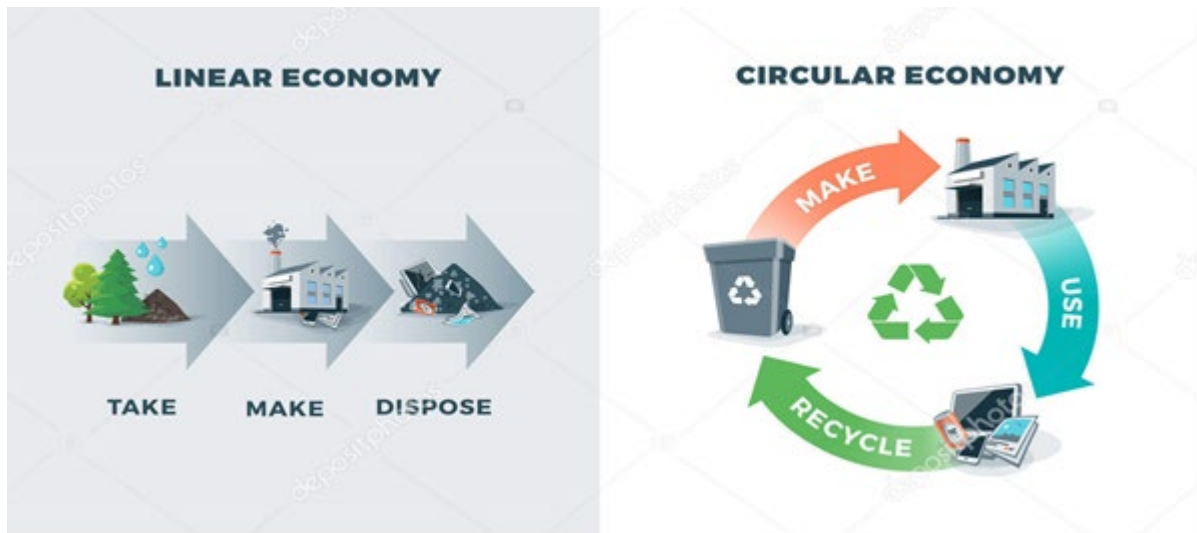
Η Οδηγία 2008/98 για τα απόβλητα τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2018/851 για την κυκλική οικονομία.

Ο Κανονισμός POP απαγορεύει, η περιορίζει αυστηρά την παραγωγή και τη χρήση επίμονων οργανικών ρύπων στην Ε.Ε.

Η Οδηγία για το πόσιμο νερό αποσκοπεί στην προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος από τις επιβλαβείς επιπτώσεις του μολυσμένου πόσιμου νερού και στη βελτίωση της πρόσβασης σε πόσιμο νερό.

Από το 2015, η Ευρωπαϊκή Ένωση εργάζεται, για μια ευρύτερη προσέγγιση σε πιο βιώσιμα προϊόντα, μέσω της ανάπτυξης και εφαρμογής της «κυκλικής οικονομίας». Από το 2015, η Ε.Ε. παρουσίασε δύο σχέδια δράσης, τα οποία περιλάμβαναν συγκεκριμένα μέτρα. Ένα σχέδιο παρουσιάστηκε το 2015 και ένα το 2020. Η κυκλική οικονομία είναι σύστημα, που στοχεύει στη μείωση των σκουπιδιών και τη διασφάλιση της συνέχειας ύπαρξης των πόρων του πλανήτη. Τα συστήματα της κυκλικής οικονομίας χρησιμοποιούν την επαναχρησιμοποίηση, το διαμοιρασμό, τη διόρθωση, την ανακαίνιση, την ανακατασκευή και την ανακύκλωση, για να δημιουργήσουν ένα κυκλικό σύστημα, που ελαχιστοποιεί τη χρήση των πόρων και τη δημιουργία σκουπιδιών, ατμοσφαιρικής ρύπανσης και εκπομπών ρύπων. Η κυκλική οικονομία στοχεύει να διατηρήσει «εν ζωή» προϊόντα, εξοπλισμό, υποδομές, για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, βελτιώνοντας, έτσι, την παραγωγικότητα των πόρων. Όλα τα σκουπίδια πρέπει να μετατραπούν σε «τροφή» για μια άλλη διαδικασία, όπως για την παραγωγή ενός υποπροϊόντος, ή για την ανάκτηση πρώτων υλών για μια άλλη βιομηχανική διαδικασία, ή για την δημιουργία φυσικών λιπασμάτων (π.χ. κομποστοποίηση) που θα

αναζωογονήσουν τη φύση. Αυτή η αναγεννητική προσέγγιση έρχεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή γραμμική οικονομία, που ακολουθεί το μοντέλο οικονομίας: «παίρνω-κατασκευάζω-πετώ».

Όμως, οι καταναλωτές πρέπει να εμπιστευτούν την κυκλική οικονομία. Για να συμβεί αυτό πρέπει:

- Η εγγύηση των αγαθών να καλύπτει όλη τη διάρκεια ζωής τους.
- Οι προδιαγραφές που θέτει η οικολογική σχεδίαση των αγαθών (eco-design) να γίνουν υποχρεωτικές, ώστε να παράγονται προϊόντα μεγαλύτερης διάρκειας ζωής.
- Ο οικολογικός σχεδιασμός να προωθηθεί, ώστε να παράγονται περισσότερα βιώσιμα αγαθά και οι καταναλωτές να έχουν περισσότερες βιώσιμες επιλογές.
- Να απαγορευτεί η πρόωρη απαξίωση των αγαθών. Οι καταναλωτές να έχουν δικαίωμα να διορθώνουν τα προϊόντα (αυτό σημαίνει διαθεσιμότητα ανταλλακτικών, συμφέρουσες τιμές για διόρθωση, ευκολία διόρθωσης)
- Οι καταναλωτές να λαμβάνουν πληροφόρηση για τη διαθεσιμότητα των ανταλλακτικών, πριν την αγορά των προϊόντων.
- Να εισαχθεί μια μεγαλύτερη περίοδος εγγύησης για τα μεταχειρισμένα προϊόντα.
- Οι καταναλωτές να λαμβάνουν πληροφόρηση για τη διάρκεια ζωής των προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των επικαιροποιήσεων ασφάλειας του λογισμικού του διαδικτύου των πραγμάτων (IoT – Internet of Things) και του ψηφιακού περιεχομένου.
- Για να προωθηθεί η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση των προϊόντων, να διασφαλιστεί ότι χημικές ουσίες, που έχουν χαρακτηριστεί επικίνδυνες, για τους καταναλωτές, στο διάστημα που μεσολάβησε, από την παραγωγή – κατασκευή προϊόντων μέχρι την επαναχρησιμοποίηση και/ή ανακύκλωση, δεν είναι παρούσες, στα νέα προϊόντα, που κατασκευάζονται, από τις ανακτηθείσες πρώτες ύλες.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση να διασφαλίσει την πρόσβαση όλων των καταναλωτών σε βιώσιμα τρόφιμα. Η κλιματική αλλαγή θα επιφέρει αυξήσεις τιμών τροφίμων. Επομένως, θα υπάρχει κίνδυνος οι καταναλωτές να μη μπορούν να αγοράσουν

τρόφιμα. Διττή ποιότητα τροφίμων είναι απαράδεκτη, όταν μιλάμε για βιώσιμη διατροφή. Βιώσιμη διατροφή για εμάς τους καταναλωτές είναι η υγιεινή διατροφή, που δεν επηρεάζει αρνητικά το περιβάλλον και την κοινωνία. Για να γίνει λοιπόν, εύκολη η βιώσιμη διατροφή, πρέπει να θεσμοθετηθεί η διατροφική σήμανση των τροφίμων, στο εμπρός τμήμα της συσκευασίας, με τη μορφή του φωτεινού σηματοδότη. Η σήμανση των τροφίμων πρέπει να γίνεται πάνω στη συσκευασία και όχι μόνο μέσω διαδικτύου, όπως προτείνει η βιομηχανία. Η σήμανση της χώρας προέλευσης πρέπει να είναι υποχρεωτική. Η στρατηγική “από το χωράφι στο πιάτο” πρέπει να διασφαλίζει την επάρκεια, την ευκολία επιλογής και τις προσιτές τιμές, για μια βιώσιμη και υγιεινή διατροφή.

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση να αυξήσει τον προϋπολογισμό της, για την ανακαίνιση των κτιρίων, ώστε να γίνουν ενεργειακά επαρκή. Επίσης, πρέπει να δημιουργηθούν σημεία μιας στάσης, όπου οι καταναλωτές θα λαμβάνουν συμβουλές και βοήθεια σε όλη τη διάρκεια της ανακαίνισης της κατοικίας τους και για όλα τα θέματα για την ανακαίνιση και την ενεργειακή επάρκεια.
- Η στροφή των καταναλωτών, στην ενέργεια, από ανανεώσιμες πηγές, να διευκολυνθεί. Οι παραπλανητικοί “πράσινοι” ισχυρισμοί, για το ηλεκτρικό ρεύμα πρέπει να απαγορευτούν. Το ηλεκτρικό ρεύμα πρέπει να παράγεται, από ανανεώσιμες πηγές και όχι να «βαφτίζεται πράσινο», μέσω αγοράς πράσινων πιστοποιητικών. Η δυνατότητα των καταναλωτών να παράγουν ηλεκτρικό ρεύμα πρέπει να ενισχυθεί και να εξαλειφθούν όλα τα εμπόδια, για τους καταναλωτές. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι επιπλέον χρεώσεις τρίτων καθώς και οι φόροι που εισπράττονται, μέσα από τους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος πληρούν τις αρχές της διαφάνειας. Αυτές οι επιπλέον χρεώσεις πρέπει να περιληφθούν στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.
- Να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές, που θα διευκολύνουν την πράσινη μετάβαση, π.χ. σταθμοί φόρτισης ηλεκτρικών αυτοκινήτων.
- Να θεσμοθετηθούν υπηρεσίες συμβουλευτικές, που θα καθοδηγούν και θα διευκολύνουν τους καταναλωτές να δημιουργήσουν ενεργειακές κοινότητες.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διευκολύνει τους επενδυτές να έχουν πρόσβαση, σε χρηματοδοτήσεις, που θα αφιερωθούν, στην πράσινη ανάπτυξη, να διασφαλίσει συμβουλευτικές υπηρεσίες, προς τους καταναλωτές, ώστε να λαμβάνουν σωστές αποφάσεις, όσον αφορά δάνεια, για βιώσιμες δράσεις (π.χ. ανακαίνιση σπιτιού). Τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα θα πρέπει να υποχρεωθούν να έχουν υψηλότερους δείκτες ρευστότητας, εάν χρηματοδοτούν δραστηριότητες που βασίζονται σε ορυκτά καύσιμα.

Σε αυτό το κεφάλαιο, για την πολιτική για τα προϊόντα, δίνεται πληροφόρηση, για τα παρακάτω θέματα και εξηγήσεις γιατί είναι σημαντικά, για τους καταναλωτές:

- οικολογική σχεδίαση,
- ενεργειακή σήμανση,
- ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση,

- προϊόντα με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής, που διορθώνονται καλύτερα,
- ο ρόλος ενός υψηλότερου επιπέδου των δικαιωμάτων των καταναλωτών για την επίτευξη της μεγαλύτερης διάρκειας ζωής των προϊόντων,
- εφαρμογή των κανόνων της πολιτικής για τα προϊόντα σε εθνικό επίπεδο,
- μελλοντικές πρωτοβουλίες, στο πλαίσιο του δεύτερου σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία, που η Ε.Ε. σχεδιάζει να αναπτύξει και να υλοποιήσει τα επόμενα χρόνια.

Δεν παρέχεται εξειδικευμένη πληροφόρηση για τις χημικές ουσίες, γιατί το θέμα είναι τόσο σύνθετο, που θα απαιτούσε χωριστό σεμινάριο. Παρόλα αυτά, σε όσους επιθυμούν να αποκτήσουν περισσότερη γνώση και εξειδίκευση, η BEUC μπορεί να δώσει επιπλέον πληροφόρηση για:

- το νομοθετικό πλαίσιο της Ε.Ε. για τις χημικές ουσίες,
- τις χημικές ουσίες σε καταναλωτικά προϊόντα π.χ. καλλυντικά, παιχνίδια, υφάσματα, συσκευασίες τροφίμων κ.λπ.,
- τα ελλείμματα στην εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο της νομοθεσίας, για τις απαιτήσεις για τις χημικές ουσίες και τους αντίστοιχους κινδύνους για τους καταναλωτές,
- τις αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, από προϊόντα που προκαλούν βλάβες στο ορμονικό σύστημα (τους ονομαζόμενους διαταράκτες του ενδοκρινολογικού συστήματος) και πώς να μειώσουμε την έκθεσή μας σε αυτούς, στην καθημερινή μας ζωή.

Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο

Το Προεδρικό Διάταγμα 52/2015 (ΦΕΚ: Α' 81), ενσωματώνει στην Ελληνική Νομοθεσία τις περισσότερες διατάξεις της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας για την γνωστοποίηση, την ταξινόμηση, την επισήμανση, τα ανώτατα όρια έκθεσης σε χημικές ουσίες. Η ΚΥΑ 4616/52519/2012 (ΦΕΚ: Β' 1367) ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία τον Κανονισμό 528/2012 για τα βιοκτόνα.

Ο Νόμος 4042/2012 (ΦΕΚ: Α' 24) ενσωμάτωσε την Οδηγία 2008/98 για τα απόβλητα.

Η ΚΥΑ Γ1(δ)/ΓΠοικ67322/2017 (ΦΕΚ: Β' 3282) ενσωμάτωσε στην Ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 2015/1787, η οποία τροποποίησε την Οδηγία 98/83 για την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης. Στην Ελλάδα, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, δημοσίευσε το Δεκέμβριο του 2018 την Εθνική Στρατηγική για την κυκλική οικονομία.

6.1.Οικολογική σχεδίαση και ενεργειακή σήμανση

Κάθε μήνα, οι καταναλωτές ξοδεύουν πολλά χρήματα από τον προϋπολογισμό τους για να πληρώσουν τους λογαριασμούς ενέργειας. Σήμερα, οι καταναλωτές χρησιμοποιούν περισσότερες από το παρελθόν, συσκευές, που καταναλώνουν ενέργεια, όπως ηλεκτρονικούς υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα, τηλεοράσεις κ.λπ. Επίσης, τις χρησιμοποιούν

για περισσότερες ώρες κάθε μέρα. Αυτές οι καταστάσεις οδηγούν σε αυξημένους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος.

Την ίδια ώρα οι καταναλωτές, συχνά, αντιμετωπίζουν προβλήματα, με συσκευές που δεν μπορούν να διορθωθούν, αμέσως μετά τη λήξη της εγγύησης, συσκευές που χαλούν πολύ γρήγορα, συσκευές που δε μπορούν να διορθωθούν, γιατί δεν υπάρχουν ανταλλακτικά. Πολλοί καταναλωτές αναγκάζονται να αποδεχτούν ότι ένα προϊόν που αγόρασαν χαλάει πολύ σύντομα. Η κατάσταση αυτή ονομάζεται «πρώωρη απαξίωση αγαθών» και φορτώνει τους καταναλωτές με επιπλέον οικονομικές επιβαρύνσεις. Ταυτόχρονα, βλάπτει και το περιβάλλον.

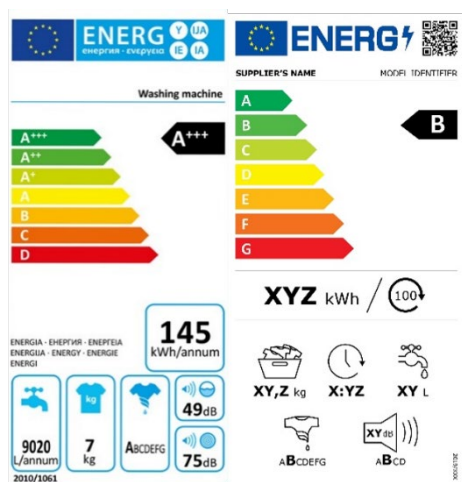
Γιατί η οικολογική σχεδίαση και η ενεργειακή σήμανση είναι σημαντικές για τους καταναλωτές;

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία για την οικολογική σχεδίαση όχι μόνο προστατεύει το περιβάλλον, αλλά βοηθάει και τους καταναλωτές να εξοικονομήσουν χρήματα. Σύμφωνα με έρευνα, που

διεξήγαγε η BEUC το 2016, ένα μέσο νοικοκυριό στην Ευρώπη, μπορεί να εξοικονομήσει μέχρι και 330 ευρώ το χρόνο, χάρη στην οικολογική σχεδίαση και στο γεγονός ότι συνεχώς τα προϊόντα γίνονται πιο αποδοτικά ενεργειακά.

Η οικολογική σχεδίαση, επίσης, συμβάλλει στην καλύτερη ενεργειακή απόδοση των προϊόντων, για όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

Λαμβάνει υπόψη της, επίσης, την ποιότητα και την άνεση, που προσφέρουν τα προϊόντα και παρέχει στους καταναλωτές περισσότερη πληροφόρηση, για τη βιώσιμη χρήση των προϊόντων. Ο Κανονισμός για την ενεργειακή σήμανση προβλέπει μέτρα για την

Left: the old label; right: the new one set to appear on appliances as of 2021.
Sources: European Commission

υποχρεωτική ενεργειακή σήμανση συγκεκριμένων συσκευών, όπως πλυντήρια, τηλεοράσεις κ.λπ. Η σήμανση αυτή βοηθάει

τους καταναλωτές να επιλέξουν προϊόντα, που καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια, κατά τη χρήση τους.

Η ενεργειακή σήμανση

Είναι ένα σημαντικό εργαλείο, που διευκολύνει τους καταναλωτές να κατανοήσουν καλύτερα και να συγκρίνουν την ενεργειακή απόδοση συσκευών, όπως τα ψυγεία, οι τηλεοράσεις και τα πλυντήρια πιάτων. Επιτρέπει στους καταναλωτές να κάνουν βιώσιμες και συμφέρουσες αγορές.

Παρότι η ενεργειακή σήμανση ήταν μια επιτυχημένη σήμανση, για πολλά χρόνια, η τροποποίησή της το 2010, οδήγησε σε προβληματική κατανόηση τους καταναλωτές. Η απλή κλίμακα A, B, C, D, E, F, G μετατράπηκε σε A+++, A++, A+, A, B, C, D, E, F, G. Με τον τρόπο αυτό χάθηκε η διαφάνεια και η απλότητα των μηνυμάτων, που εξέπεμπε η σήμανση. Οι

καταναλωτές αναρωτιόντουσαν: «Να αγοράσω A;», «Να αγοράσω A+, ή A++, ή A+++;», «Ποια είναι η ανώτερη κατηγορία που ισχύει για τα ψυγεία;» Έτσι υποβαθμίστηκε η προσπάθεια να περάσουμε σε πιο ενεργειακά αποδοτικές συσκευές. Έρευνα ανάμεσα σε καταναλωτές έδειξε ότι η κατάταξη A+++ έως G ήταν παραπλανητική. Αυτό συμβαίνει γιατί στις ανώτερες κατηγορίες (A+, A++ και A+++) “συνωστίζονταν” πολλές συσκευές, ενώ οι κατώτερες κατηγορίες είναι άδειες, καθώς οι πιο ενεργοβόρες συσκευές έχουν πλέον απαγορευτεί, στην αγορά. Για να διορθώσει αυτήν την κατάσταση, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να αναβαθμίσει την ετικέτα: όλες οι κατηγορίες με “+” θα εξαφανιστούν και θα αντικατασταθούν από την κλίμακα A έως G. Η ανώτατη κατηγορία A θα είναι κενή, για να υπάρχει χώρος για τις πιο ενεργειακά αποδοτικές συσκευές, που θα παραχθούν στο μέλλον. Ευτυχώς το 2017, επανήλθε η παλιά σήμανση, η κλίμακα A έως G.

Από την 1^η Μαρτίου 2021, οι νέες ετικέτες για τα πλυντήρια πιάτων, τα πλυντήρια ρούχων, τα πλυντήρια-στεγνωτήρια, τα ψυγεία, τους ψυγείοκαταψύκτες, τις αποθήκες κρασιού, τις τηλεοράσεις και τις οθόνες πρέπει να είναι ορατές στα καταστήματα. Οι λιανοπωλητές πρέπει να αλλάξουν τις ετικέτες μέσα σε 2 εβδομάδες από την 1η Μαρτίου 2021. Από την 1η Σεπτεμβρίου 2021 οι νέες ετικέτες για τα φωτιστικά πρέπει να είναι ορατές στα καταστήματα.

Ευρωπαϊκή νομοθεσία

Ανάμεσα στα βασικά εργαλεία της ευρωπαϊκής νομοθεσίας είναι η Οδηγία 2009/125 για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα και η Οδηγία 2010/30, που τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2017/1369 σχετικά με τον καθορισμό ενός πλαισίου για την ενεργειακή σήμανση. Αυτά τα δύο εργαλεία καλύπτουν συσκευές, που καταναλώνουν ενέργεια και περιλαμβάνουν από πλυντήρια έως ηλεκτρικές σκούπες και θερμοσίφωνες.

Το Μάρτιο του 2020, η Ε.Ε. δημοσιοποίησε το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, υπογραμμίζοντας ότι η πολιτική για τα προϊόντα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την αντοχή των προϊόντων, τη διάρκεια ζωής τους, τη δυνατότητα αναβάθμισής τους, τη δυνατότητα διόρθωσης και επανάχρησής τους. Το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, για την οικολογική σχεδίαση, πρέπει να επεκταθεί σε άλλα προϊόντα και ειδικά στα προϊόντα με τεχνολογία πληροφορικής και επικοινωνιών καθώς και στα υφάσματα.

Η προσπάθεια να βελτιωθεί η ενεργειακή απόδοση των καταναλωτικών προϊόντων, ξεκίνησε από την Ε.Ε. το 2005, και οδήγησε στην υιοθέτηση της Οδηγίας 2009/125 για τον οικολογικό σχεδιασμό. Η Οδηγία έθεσε το πλαίσιο της βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων προϊόντων, όπως οι οικιακές ηλεκτρικές συσκευές, σκούπες, θερμοσίφωνες κ.λπ.

Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτή την Οδηγία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να ρυθμίσει όχι μόνο την ενεργειακή επάρκεια, αλλά και την αποδοτικότητα των προϊόντων σε σχέση με τους πόρους που χρησιμοποιούν, δηλαδή, την αντοχή τους, τη δυνατότητα διόρθωσης – ανακύκλωσης – αναβάθμισης κ.λπ. των προϊόντων, που καταναλώνουν ενέργεια και να

υιοθετήσει μέτρα εφαρμογής της οικολογικής σχεδίασης. Βελτιώνοντας τη βιωσιμότητα των προϊόντων, διατηρώντας, όμως, ταυτόχρονα, τις λειτουργικές τους δυνατότητες, η Οδηγία της οικολογικής σχεδίασης στοχεύει να ανοίξει νέες ευκαιρίες, για κατασκευαστές, καταναλωτές και ολόκληρη την κοινωνία.

Και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο υπογραμμίζουν τη σημασία της οικολογικής σχεδίασης και της ενεργειακής σήμανσης και ζητούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υιοθετήσει ένα νέο πρόγραμμα εργασίας (2020-2024), που να περιλαμβάνει τα προϊόντα τεχνολογίας, πληροφορικής και επικοινωνιών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, επίσης τόνισαν την ανάγκη κατάθεσης νέας νομοθετικής πρότασης για ένα συνολικό νομοθετικό πλαίσιο για τα προϊόντα, που θα διευκολύνει την πιο μακροχρόνια χρήση τους και τη διατήρηση των πρώτων υλών, μέσα στο οικονομικό γίγνεσθαι, για όσο το δυνατό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Εθνική νομοθεσία

Η Οδηγία 2009/125 ενσωματώθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 7/2011 (ΦΕΚ: Α' 169), στην εθνική νομοθεσία. Επίσης, κάποιες διατάξεις της Οδηγίας αναθεωρήθηκαν με την 2012/27 Οδηγία, η οποία ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη με το Νόμο 4342/2015 (ΦΕΚ: Α' 143).

Επίσης η Οδηγία 2010/30 για την ενεργειακή σήμανση των προϊόντων ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με την ΚΥΑ 12400/1108/2011 (ΦΕΚ: Β' 2301).

Εμπλοκή Ενώσεων Καταναλωτών

Οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν:

- **Να συνεισφέρουν στο σχεδιασμό των κριτηρίων οικολογικής σχεδίασης καθώς και της νομοθεσίας για το θέμα αυτό, ως εταίροι:** Η νομοθεσία για τον οικολογικό σχεδιασμό ζητάει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμβουλευέται τους εταίρους της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των Ενώσεων Καταναλωτών, στη διαδικασία θεσμοθέτησης και αναθεώρησης των κριτηρίων για την οικολογική σχεδίαση και την οικολογική σήμανση.

Το άρθρο 18 της Οδηγίας 2009/125 για τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων προβλέπει ότι: «Η Επιτροπή διασφαλίζει ότι, κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων της, εφαρμόζει, ως προς κάθε μέτρο εφαρμογής, ισόρροπη συμμετοχή των εκπροσώπων των κρατών μελών και όλων των ενδιαφερομένων για το εν λόγω προϊόν ή ομάδα προϊόντων, όπως η βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, των βιοτεχνών, οι συνδικαλιστικές ενώσεις των εμπόρων, οι λιανοπωλητές, οι εισαγωγείς, οι ενώσεις προστασίας του περιβάλλοντος και οι οργανώσεις καταναλωτών. Τα εν λόγω μέρη συμβάλλουν ειδικότερα στον ορισμό και στην αναθεώρηση των μέτρων εφαρμογής, στην εξέταση της αποτελεσματικότητας των καθιερωμένων μηχανισμών επιτήρησης της αγοράς και στην αξιολόγηση των εθελοντικών συμφωνιών και άλλων μέτρων αυτορρύθμισης. Τα εν λόγω μέρη

συναντώνται σε ένα φόρουμ διαβούλευσης. Η Επιτροπή καταρτίζει τον εσωτερικό κανονισμό του φόρουμ».

Με την ευκαιρία του νέου σχεδίου δράσης για την περίοδο 2020-2024, οι Ενώσεις Καταναλωτών έχουν την ευκαιρία να συνεισφέρουν στη θεσμοθέτηση νέων κριτηρίων, για ομάδες προϊόντων, που δεν καλύπτονται, από την οικολογική σχεδίαση, όπως τα προϊόντα τεχνολογίας, πληροφορικής και επικοινωνιών, καθώς και στην αναθεώρηση των σημερινών κριτηρίων και στη διασφάλιση υποχρεωτικών κανόνων.

Μέσω του Φόρουμ για την Οικολογική Σχεδίαση και την Ενεργειακή Σήμανση όπου συζητούνται οι πολιτικές με όλους τους εταίρους, οι Ενώσεις Καταναλωτών έχουν την ευκαιρία να σχολιάσουν και να συνδιαμορφώσουν πολλά θέματα, μεταξύ των οποίων:

- το πρόγραμμα δράσης 2020-2024,
 - η μεθοδολογία για τη διαμόρφωση των κριτηρίων οικολογικής σχεδίασης,
 - το σύστημα αξιολόγησης για τη διόρθωση των προϊόντων,
 - η πιθανή αναθεώρηση της Οδηγίας 2009/125 για την οικολογική σχεδίαση,
 - η αποτελεσματικότητα της εποπτείας της αγοράς.
- **Να ενημερώσουν τους καταναλωτές, για νέα συστήματα και σημάνσεις:** Επειδή έχουμε αλλαγές στην ενεργειακή σήμανση και επειδή συνυπάρχουν διαφορετικές σημάνσεις στην αγορά, είναι εντελώς απαραίτητη η ενημέρωση και η εκπαίδευση των καταναλωτών. Αυτές οι δύο ενέργειες είναι ανυπέρβλητες, εάν θέλουμε οι καταναλωτές να γνωρίζουν τι αγοράζουν.
 - **Να παρέμβουν στους πολιτικούς:** Τα συμφέροντα των καταναλωτών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, από τους πολιτικούς όταν σχεδιάζουν τα μέτρα για την ενεργειακή σήμανση. Αυτό σημαίνει ότι οι Ενώσεις Καταναλωτών:
 - Συμμετέχουν στις συναντήσεις των εταίρων και καταθέτουν την εμπειρία τους, όταν η σήμανση αναμορφώνεται.
 - Συμβουλεύουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πώς να ενημερώσει τους καταναλωτές, για τα οφέλη της ενεργειακής σήμανσης.
 - Συμμετέχουν σε προγράμματα για την προώθηση της ενεργειακής σήμανσης. Πολλές Ενώσεις Καταναλωτών συμμετέχουν στο πρόγραμμα BELT.

Παραδείγματα

- **BELT – Ενίσχυση της αποδοχής της ενεργειακής σήμανσης:** Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Horizon 2020, που στοχεύει στην προώθηση πιο ενεργειακά αποδοτικών συσκευών. Στόχος του είναι να διευκολύνει τη μετάβαση από την παλιά ενεργειακή σήμανση, στη νέα. Χάρη στο Belt, η διαδικασία της μετάβασης στη νέα αναμορφωμένη σήμανση, θα γίνει πιο εύκολα, μέσω της εκπαίδευσης και τεχνικής καθοδήγησης των κατασκευαστών, των προμηθευτών και των εμπόρων. Ο κίνδυνος σύγχυσης και τα λάθη, από την πλευρά των καταναλωτών, και του προσωπικού των δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων θα αποφευχθεί μέσα από στοχευμένες εκστρατείες ενημέρωσης με απλό και κατανοητό τρόπο.
- **Έρευνα της BEUC, για την εξοικονόμηση χρημάτων, από την οικολογική σχεδίαση:** Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας της BEUC είναι:

- Οι καταναλωτές εξοικονομούν κάθε χρόνο περίπου 330 ευρώ, χάρη στην οικολογική σχεδίαση. Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία έχει δώσει τη δυνατότητα στους κατασκευαστές να κατασκευάσουν προϊόντα, που καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια.
- Η εξοικονόμηση μπορεί να ξεπεράσει τα 450 ευρώ εάν οι καταναλωτές επιλέξουν ένα προϊόν που ανήκει στην ανώτατη κατηγορία της ενεργειακής σήμανσης.
- Η οικολογική σχεδίαση βελτιώνει τα καταναλωτικά προϊόντα, π.χ. μειώνει το θόρυβο της ηλεκτρικής σκούπας.

Περισσότερες πληροφορίες

- Ευρωπαϊκή Αρχή Χημικών Ουσιών: https://echa.europa.eu/documents/10162/13556/echa_general_leaflet_el.pdf/0cdf9ee1-36c9-43bb-99e3-f2047d1aa875
- Κανονισμός REACH: <https://echa.europa.eu/el/regulations/reach/understanding-reach>
- Κανονισμός CLP: <https://echa.europa.eu/el/regulations/clp/understanding-clp>
- Οδηγία RoHS: <https://echa.europa.eu/el/restricted-subs-referred-art-4-rohs>
- Νομοθεσία για τις χημικές ουσίες: <https://echa.europa.eu/el/legislation>
- Νομοθεσία για τις χημικές ουσίες: <https://echa.europa.eu/el/-/chemicals-in-our-life-who-is-responsible-links-other-legislation>
- Οδηγία CAD – Οδηγία CMD: <https://echa.europa.eu/el/understanding-cad-and-cmd>
- Οδηγία για τα απόβλητα: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aev0010>
- Νόμος 4042/2012: <http://elib.aade.gr/elib/view?d=/gr/act/2012/4042>
- ΚΥΑ 4616/52519/2016: <https://www.elinyae.gr/ethniki-nomothesia/ya-4616525192016-fek-1367b-1652016>
- Οδηγία 98/83: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998L0083&from=El>
- Οδηγία 2015/1787: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L1787>
- ΚΥΑ Γ1(δ)/ΓΠοικ.67322/6.9.2017 « Ποιότητα νερού ανθρώπινης κατανάλωσης: <https://www.moh.gov.gr/articles/health/dieythynsh-dhmosias-ygieinhs/ygieinh-periballontos/prostasia-poiothtas-ydatwn/prostasia-neroy-anthrwpinhs-katanalwshs/4966-ekdosh-k-y-a-gia-thn-poiothta-toy-neroy-anthrwpinhs-katanalwshs-2017>

- Κανονισμός 2019/1021: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1021&from=EL>
- Κανονισμός 2021/277: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0277&rid=10>
- Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία: <https://ypen.gov.gr/perivallon/kykliki-oikonomia/>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Χημικές ουσίες: <https://www.kepka.org/enimerosi/asfaleia/439-2020-enimerosi/asfaleia/850-ximikes-ousies>
- Τα χημικά στη ζωή μας: <https://chemicalsinourlife.echa.europa.eu/el/home>
- Κατανόηση σήμανσης χημικών ουσιών: <https://chemicalsinourlife.echa.europa.eu/el/understand-the-labels>
- Έρευνα BEUC: <https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-109-benefits-of-ecodesign-for-eu-households-executive-summary.pdf>
- Οδηγία 2009/125: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0125&from=EN>
- Προεδρικό Διάταγμα 7/2011: <https://www.ggb.gr/sites/default/files/basic-page-files/%CE%A6%CE%95%CE%9A%2014%CE%91%2011.pdf>
- Νόμος 4342/2015: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/130598/nomos-4342-2015>
- Οδηγία 2010/30: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0030&from=SK>
- ΚΥΑ 12400/1108/2011: <https://www.ggb.gr/sites/default/files/basic-page-files/%CE%A6%CE%95%CE%9A%202301%CE%92%2011.pdf>
- Κανονισμός 2017/1369: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1369/oj>
- Κατάλογος προϊόντων οικολογικής σχεδίασης: https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/product-policy-and-ecodesign/product-groups_el
- Οικολογική σχεδίαση: https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/product-policy-and-ecodesign_el
- Κανονισμός 66/2010: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R0066&from=IT>
- Πρόγραμμα BELT: <https://www.belt-project.eu/belt-gr>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – Νέα ενεργειακή σήμανση: <https://www.kepka.org/deltia-typou-kepka/2021/d-t-2021/2969-belt2020>

- BEUC – Δεδομένα για την ενεργειακή σήμανση:
https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-120_new_energy_label-back_to_the_a-g_scale.pdf

6.2. Οικολογική σήμανση (ecolabel)

Η ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση ξεκίνησε το 1992, ως μια πανευρωπαϊκή εθελοντική σήμανση, που σχεδιάστηκε για να διευκολύνει τους καταναλωτές να κάνουν πιο οικολογικές και πιο υγιεινές επιλογές.

Σήμερα, περισσότερα από 77.000 προϊόντα και υπηρεσίες, που ανήκαν σε 24 διαφορετικές κατηγορίες, φέρουν την ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση, το «ευρωπαϊκό λουλούδι». Τα προϊόντα με το λουλούδι έχουν διπλασιαστεί από το 2016. Περιλαμβάνουν από βρεφικά ρούχα και καθαριστικά προϊόντα, μέχρι τηλεοράσεις, μπογιές, σαμπουάν, ξύλινα δάπεδα, φωτοαντιγραφικό χαρτί και καταλύματα. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες πρέπει να συμμορφώνονται, με ένα ευρύ κατάλογο περιβαλλοντικών κριτηρίων και κριτηρίων υγείας, για να μπορούν να φέρουν το λουλούδι. Τα κριτήρια για την απονομή της Ευρωπαϊκής οικολογικής σήμανσης – Ecolabel – καλύπτουν 5 βασικές περιβαλλοντικές προκλήσεις :

- Τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των τοξικών ουσιών: π.χ. Δε χρησιμοποιείται χλώριο ως λευκαντικός παράγοντας στο φωτοαντιγραφικό χαρτί.
- Τη μείωση των δασών: π.χ. Το ξύλο, ο φελλός, το μπαμπού, κ.λπ. που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή επίπλων δεν πρέπει να περιέχουν Γ.Τ.Ο. και πρέπει να έχουν πιστοποίηση από ανεξάρτητο φορέα για βιώσιμη διαχείριση δασών.
- Την κακή διαχείριση σκουπιδιών και την έλλειψη ανακύκλωσης: π.χ. Τα τουριστικά καταλύματα πρέπει να διαθέτουν συστήματα ανακύκλωσης και περιορισμού όγκου σκουπιδιών.
- Την υπερβολική κατανάλωση πόρων (νερό, ενέργεια κλπ.) και προϊόντων (πέταμα τροφίμων στα σκουπίδια, υπερβολική χρήση απορρυπαντικών κλπ.): π.χ. Έχουν τεθεί ανώτατα όρια κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, για την κατασκευή πατωμάτων.
- Τις υψηλές εκπομπές ρύπων: π.χ. Απαγορεύεται η χρήση προωθητικών αερίων στα σπρέϊ απορρυπαντικών.

Στην Ε.Ε υπάρχουν και άλλα εθνικά, ή περιφερειακά σήματα, που είναι επισήμως αναγνωρισμένα και είναι ισότιμα με το ευρωπαϊκό λουλούδι: ο Σκανδιναβικός κύκνος, για τις σκανδιναβικές χώρες, ο Μπλε Άγγελος για τη Γερμανία και η Αυστριακή οικολογική σήμανση.

Γιατί είναι σημαντική η οικολογική σήμανση για τους καταναλωτές

Το Ευρωπαϊκό λουλούδι βοηθάει τους καταναλωτές να εντοπίσουν εύκολα προϊόντα και υπηρεσίες, που κατατάσσονται μέσα στο 10%-20% των πλέον φιλικών προς το περιβάλλον

αγαθών. 8 στους 10 καταναλωτές, που γνωρίζουν το ευρωπαϊκό λουλούδι, έχουν ήδη χαρίσει την εμπιστοσύνη τους, σε αυτό.

Το Ευρωπαϊκό λουλούδι ωθεί τους κατασκευαστές να βελτιώσουν τα προϊόντα τους γιατί μόνον όσα προϊόντα έχουν την καλύτερη απόδοση ως προς την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας, μπορούν να φέρουν το λουλούδι. Οι εταιρίες πρέπει να διορθώσουν τις επιπτώσεις των αγαθών που παράγουν, στο περιβάλλον και στην υγεία, σε όλη τη διάρκεια της ζωής των αγαθών, από την παραγωγή τους μέχρι την ανακύκλωση, ή την απόρριψη και να διασφαλίσουν ότι τα προϊόντα τους σέβονται και ανταποκρίνονται στα κατώτατα όρια, για την περιβαλλοντική απόδοση.

Το Ευρωπαϊκό λουλούδι είναι ένα όριο για τις εταιρίες, που θέλουν να βελτιώσουν τα προϊόντα τους, ακόμα και στην περίπτωση που δεν υποβάλλουν αίτημα για την απονομή του σήματος. Παίζει σημαντικό ρόλο, για το σύνολο της πολιτικής προϊόντων και λειτουργεί ως μοχλός πίεσης για τη βελτίωση της αγοράς, ώστε οι καταναλωτές να λαμβάνουν καλύτερα και πιο φιλικά για το περιβάλλον προϊόντα και υπηρεσίες.

Η σήμανση είναι αξιόπιστη. Οι κατασκευαστές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη σήμανση μόνο αφού μια εθνική αρχή έχει πιστοποιήσει ότι το προϊόν είναι πράγματι «πράσινο». Για να δοθεί η έγκριση το προϊόν πρέπει να πληροί κριτήρια, τα οποία επικαιροποιούνται τακτικά σύμφωνα με τις τεχνολογικές εξελίξεις.

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Απονομής Οικολογικού Σήματος προσφέρει τη δυνατότητα στους Ευρωπαίους καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων των αγοραστών του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, να προσδιορίσουν με ευκολία τα προϊόντα που έχουν επίσημα αναγνωρισθεί ως "πράσινα" σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, τη Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν. Ακόμα, δίνει τη δυνατότητα στους κατασκευαστές να γνωστοποιήσουν στους πελάτες τους ότι τα προϊόντα τους σέβονται το περιβάλλον.

6 καλοί λόγοι για να προτιμήσουμε προϊόντα με την οικολογική ετικέτα της Ε.Ε. είναι:

- Είναι πιστοποιημένα από έναν ανεξάρτητο Οργανισμό.
- Μπορούμε εύκολα να τα ξεχωρίσουμε.
- Είναι προϊόντα εξίσου καλά και αποτελεσματικά με εκείνα που δεν είναι φιλικά προς το περιβάλλον.
- Έχουν πιστοποιηθεί ως οικολογικά, με βάση επιστημονικά δεδομένα.
- Η οικολογική ετικέτα απονέμεται από δημόσιες αρχές.
- Η μελέτη κατασκευής των οικολογικών προϊόντων γίνεται σε στενή συνεργασία με περιβαλλοντολόγους και Ενώσεις Καταναλωτών.

Ευρωπαϊκή νομοθεσία

Το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία έχει προτείνει σημαντικές πρωτοβουλίες, νομοθετικές και μη νομοθετικές, που μπορούν να αναβαθμίσουν τις απαιτήσεις, για την απονομή του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος, όπως αυτές θεσμοθετήθηκαν με τον Κανονισμό 66/2010, για διάφορες ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών. Το πλαίσιο για την

πολιτική βιώσιμων προϊόντων θα διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας για την οικολογική σχεδίαση, σε προϊόντα πέρα από όσα καταναλώνουν ενέργεια κατά τη χρήση τους. Μπορεί να ζητήσει την εφαρμογή των υφιστάμενων κριτηρίων, σε προϊόντα όπως τα υφάσματα, ή τα έπιπλα, για να διασφαλίσει την αντικατάσταση των επικίνδυνων χημικών ουσιών, ή την ενίσχυση της αντοχής και της διάρκειας ζωής των προϊόντων.

Νέα νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα θα προταθούν, για να υποστηρίξουν καλύτερα τους καταναλωτές, με αξιόπιστη πληροφόρηση για τα κριτήρια βιωσιμότητας, που πληρούν τα προϊόντα, ώστε να επιλέξουν τα πιο φιλικά στο περιβάλλον προϊόντα. Ταυτόχρονα, θα είναι μια χρυσή ευκαιρία να ενδυναμωθεί η ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση.

Συγκεκριμένα, θα θεσμοθετηθεί η απαίτηση, οι εταιρίες να τεκμηριώνουν τους πράσινους ισχυρισμούς. Επίσης, θα θεσμοθετηθούν οι ελάχιστες απαιτήσεις για την απονομή της σήμανσης για βιώσιμα αγαθά. Μια επιπλέον νομοθετική πρωτοβουλία προβλέπεται, που θα προστατεύει, τους καταναλωτές από το «πράσινο ξέπλυμα».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προς το παρόν προσπαθεί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της ευρωπαϊκής οικολογικής σήμανσης, για να καλύψει τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά προϊόντα λιανικής τραπεζικής, όπως καταθετικούς λογαριασμούς, ή μικροεπενδύσεις, καθώς και τα καλλυντικά. Το σχέδιο δράσης 2020-2024 ίσως περιλαμβάνει και άλλες υπηρεσίες, όπως η ενέργεια από φωτοβολταϊκά πάνελ. Όμως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέλει, επίσης, να εστιάσει στη συμμόρφωση της βιομηχανίας στα ήδη υπάρχοντα κριτήρια. Θα αναλάβει πρωτοβουλίες προώθησης και ενημέρωσης τόσο των καταναλωτών όσο και των προμηθευτών δημοσίου. Θα προσπαθήσει, επίσης να προωθήσει την αποδοχή της σήμανσης, μέσω οικονομικών κινήτρων, όπως οι πράσινες δημόσιες προμήθειες, ή η ευθύνη του παραγωγού για τυχόν ζημιές που υφίστανται οι καταναλωτές. Σε αυτή τη διαδικασία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει την ανάγκη στήριξης από τα κράτη-μέλη και από άλλους εταίρους όπως οι Ενώσεις Καταναλωτών.

Πως μπορεί να προωθηθεί «απογειωθεί» η χρήση του ευρωπαϊκού λουλουδιού;

Για να «απογειωθεί» η χρήση του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος, τα ευρωπαϊκά όργανα και τα κράτη-μέλη πρέπει:

- Να αυξήσουν την αναγνώριση της σήμανσης και να προσελκύσουν μικρεμπόρους και μεγάλες επιχειρήσεις μέσα από μεγάλες προωθητικές ενέργειες.
- Να ενισχύσουν τη σήμανση, περιλαμβάνοντας στο πεδίο εφαρμογής της περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες, που απευθύνονται στους καταναλωτές και στις δημόσιες προμήθειες.
- Να προμηθεύονται, μόνο «πράσινα» αγαθά, που φέρουν το Ευρωπαϊκό Λουλούδι, τον Σκανδιναβικό Κύκνο, το Μπλε Άγγελο ή την Αυστριακή οικολογική σήμανση.
- Να διατηρήσουν το υψηλό επίπεδο της σήμανσης, διασφαλίζοντας φιλόδοξα κριτήρια σε όλους τους τομείς, που έχουν σχέση με το περιβάλλον και την υγεία.
- Να διαθέσουν επαρκείς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους για να διασφαλίσουν ότι το σύστημα δουλεύει σωστά και να αυξήσουν τη συνεργασία ανάμεσα σε όλα τα οικολογικά σήματα για να εξασφαλιστεί η βέλτιστη χρήση των υφιστάμενων πόρων.

Η εμπλοκή των Ενώσεων Καταναλωτών

Κάποιες από τις βασικές δραστηριότητες των Ενώσεων Καταναλωτών είναι:

- Να πιέσουν τις δημόσιες αρχές να αναλάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες για την προώθηση της οικολογικής σήμανσης και για την ενημέρωση των καταναλωτών, ώστε να αυξηθούν τα αγαθά που θα φέρουν τη σήμανση αυτή.
- Να ζητήσουν από τους εμπόρους και τις εταιρίες να τοποθετήσουν στην αγορά περισσότερα «πράσινα» προϊόντα και να τεκμηριώσουν τους πράσινους ισχυρισμούς τους, μέσω αξιόπιστων συστημάτων πιστοποίησης, όπως το ευρωπαϊκό λουλούδι.
- Να συμμετέχουν στη διαδικασία θεσμοθέτησης κριτηρίων, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα πλέον φιλικά στο περιβάλλον προϊόντα φέρουν το ευρωπαϊκό λουλούδι. Ως μέλος της Ομάδας για την Ευρωπαϊκή Οικολογική Σήμανση, η BEUC έχει λόγο για την ανάπτυξη των κριτηρίων απονομής του Ευρωπαϊκού Λουλουδιού και παρέχει την εμπειρία των Ενώσεων Καταναλωτών, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η Ομάδα αυτή, επίσης, φέρνει σε επαφή και συνεργασία την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη-μέλη, τις περιβαλλοντικές Ενώσεις, τη βιομηχανία και τους εμπόρους.
- Να βοηθήσουν στη διάχυση της ενημέρωσης των καταναλωτών για την ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση και να εκπαιδεύσουν τους καταναλωτές ποια σήματα να εμπιστεύονται και πώς να ανακαλύπτουν τις επιχειρήσεις που κάνουν «πράσινο ξέπλυμα». Μαζί με την αυξανόμενη ζήτηση για περισσότερα βιώσιμα προϊόντα, αυξήθηκε και η τάση σήμανσης των αγαθών, αλλά (δυστυχώς) και το «πράσινο ξέπλυμα», που παραπλανεί τους καταναλωτές και τους οδηγεί να αγοράζουν αγαθά, που κάθε άλλο παρά είναι φιλικά στο περιβάλλον. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν, παγκοσμίως, πάνω από 500 σήματα, που ισχυρίζονται ότι πληρούν οικολογικά κριτήρια και 3 στα 4 προϊόντα στην Ε.Ε. φέρουν ένα περιβαλλοντικό ισχυρισμό. Ως αποτέλεσμα, οι καταναλωτές, όταν πρέπει να επιλέξουν ανάμεσα σε διάφορα πραγματικά και μη «πράσινα» προϊόντα, μπορεί να επιλέξουν ένα προϊόν που είναι εντελώς βλαπτικό στο περιβάλλον, ή στις ανθρώπινες αξίες.

Παραδείγματα

Ελλάδα – ΚΕ.Π.ΚΑ. – Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών: Το ΚΕ.Π.ΚΑ. σε τακτά χρονικά διαστήματα δημοσιεύει άρθρα, στην ιστοσελίδα του για να ενημερώνει τους καταναλωτές για το Ευρωπαϊκό Λουλούδι. Επίσης, εκδίδει δελτία τύπου, ώστε να υπενθυμίζει στους καταναλωτές την ανάγκη να επιλέγουν προϊόντα με την Ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση.

Περισσότερες πληροφορίες

- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και διακοπές: <https://www.kepka.org/deltia-typou-kepka/2019/d-t-2019/2728-5>

- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και καθαριότητα: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/2910-prasini-kathariotita>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και καθαριότητα: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/185-ecolabel-3>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και καταλύματα: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/2909-prasina-ksenodoxeia>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και κήπος: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/192-ecolabel-sp-2124453138>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και γραφείο: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/187-ecolabel-4>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και οικιακές συσκευές: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/184-ecolabel-2>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και οικιακός φωτισμός: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/190-ecolabel-sp-2045239306>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και ρούχα και παπούτσια: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/188-ecolabel-a>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και στρώματα: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/189-ecolabel-sp-965097171>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και ρούχα και χαρτί κουζίνας και υγείας: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/186-ecolabel-sp-1819941293>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel και χρώματα και βερνίκια: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/191-ecolabel-sp-1233169879>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. - Ecolabel: <https://www.kepka.org/enimerosi/prasines-synitheies/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/2911-colabel>
- Γενική πληροφόρηση Ecolabel: <https://www.kepka.org/433-2020-enimerosi/prasines-synitheies/183-ecolabel-genika>
- Ecolabel: <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/?etrans=el>
- BEUC – Ενεργειακή σήμανση: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-120_new_energy_label-back_to_the_a-g_scale.pdf
- BEUC – Έρευνα για οικολογική Σχεδίαση: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-109-benefits_of_ecodesign_for_eu_households_executive_summary.pdf
- BEUC – Καθαριστικά: <https://www.beuc.eu/blog/green-your-spring-cleaning-5-reasons-to-choose-eu-ecolabel-detergents/>
- BEUC Στοιχεία Ecolabel :- https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-056_ecolabel_factsheet.pdf

- E.E στοιχεία Ecolabel: - <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/facts-and-figures.html>
- EU infographic για Ecolabel:- https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/label_you_can_trust.pdf

6.3.Πρόωρη απαξίωση

Γιατί έχει σημασία για τους καταναλωτές

Η κατανάλωση σήμερα χαρακτηρίζεται από δύο τάσεις: Οι καταναλωτές έχουν στην κατοχή τους περισσότερα προϊόντα από ότι στο παρελθόν. Τα προϊόντα χρησιμοποιούνται για μικρότερο χρονικό διάστημα. Η συντομότερη διάρκεια χρήσης και οι γρήγοροι ρυθμοί αντικατάστασης των προϊόντων δημιουργούν μεγάλες και διαρκώς αυξανόμενες πιέσεις στους φυσικούς πόρους. Μελέτες, που αναλύουν το χρόνο χρήσης των προϊόντων, δείχνουν ότι ο χρόνος χρήσης συνεχώς μειώνεται τα τελευταία χρόνια. Όμως, τα κίνητρα που οδηγούν τους καταναλωτές να αντικαθιστούν τα προϊόντα, που χρησιμοποιούν, πιο συχνά από ότι στο παρελθόν δεν είναι ξεκάθαρα. Μπορεί να συνδέονται με την αλλαγή των προτιμήσεων των καταναλωτών, με το πρόβλημα ότι τα προϊόντα χαλούν γρήγορα ή με την πίεση των διαφημίσεων που καθοδηγούν την κατανάλωση. Είναι απορίας άξιο ότι ενώ οι καταναλωτές αλλάζουν τα προϊόντα, που χρησιμοποιούν, σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την αγορά τους πολλές έρευνες έδειξαν ότι όταν ερωτώνται οι καταναλωτές δηλώνουν ότι θέλουν τα προϊόντα να διαρκούν πολύ περισσότερο. Επίσης, δηλώνουν ότι θέλουν να λαμβάνουν πληροφόρηση για τη διάρκεια ζωής και την αντοχή των προϊόντων και ότι αυτή η πληροφόρηση είναι σημαντική για αυτούς. Το 2013, στο Ευρωβαρόμετρο 367 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δείχνει ότι 9 στους 10 (92%) των ερωτηθέντων απάντησαν ότι πρέπει να ενημερώνονται για τη διάρκεια ζωής των προϊόντων, που αγοράζουν. Επιπλέον, πολλοί καταναλωτές απογοητεύονται όταν τα προϊόντα, που αγοράζουν, διαρκούν μικρότερο χρονικό διάστημα από αυτό που πίστευαν.

Πολύ συχνά, συσκευές που είναι απαραίτητες για μια άνετη ζωή, όπως πλυντήριο, ηλεκτρικές οδοντόβουρτσες, τηλεοράσεις, εκτυπωτές και έξυπνα κινητά, χαλούν αμέσως μόλις τελειώσει η περίοδος της εγγύησης και δε διορθώνονται, γεγονός που και πιέζει τα οικονομικά των καταναλωτών και βλάπτει το περιβάλλον. Πρέπει, επιπλέον να ληφθεί υπόψη ότι η πρόωρη απαξίωση συμβαίνει, σε πολλές και διαφορετικές ομάδες προϊόντων και συχνά έχουμε συνδυασμένες επιπτώσεις, ως «ντόμινο». Σύμφωνα με την οργάνωση WRAP, στο Ηνωμένο Βασίλειο, για το ένα τρίτο των πλυντηρίων και των ψυγείων και το ένα τέταρτο των ηλεκτρικών σκουπών, που αντικαθίστανται κάθε χρόνο, οι καταναλωτές νιώθουν απογοητευμένοι για το χρόνο ζωής αυτών των συσκευών. Η Οργάνωση Καταναλωτών ΑΚ της Αυστρίας, σε έρευνα που διεξήγαγε, βρήκε ότι το 30% των καταναλωτών είναι δυσαρεστημένοι, με τη διάρκεια ζωής των προϊόντων που αγοράζουν. Η Γερμανική Ομοσπονδιακή Αρχή Περιβάλλοντος, σε έρευνά της, ανακάλυψε ότι ο αριθμός των μικροσυσκευών, που διαρκούν λιγότερο από 5 χρόνια αυξάνεται. Ταυτόχρονα, μειώνεται ο χρόνος ζωής των μεγάλων οικιακών συσκευών. Το 2004, μόλις το 6% των πλυντηρίων διαρκούσαν μόνο 5 χρόνια. Το 2013, το ποσοστό αυξήθηκε στο 10%.

Η απαξίωση των προϊόντων είναι πρόβλημα, με πολλές πλευρές. Μπορεί να γίνεται με πρόθεση, ή χωρίς πρόθεση. Μπορεί να οφείλεται σε κακό σχεδιασμό, σε αδυναμία του προϊόντος να προσαρμοστεί στην επικαιροποίηση του λογισμικού του, σε αδυναμία να συντηρηθεί, ή να διορθωθεί. Μερικές φορές, οι καταναλωτές δυσχεραστούν από τη λειτουργία του προϊόντος και έτσι το αντικαθιστούν, ενώ ακόμα λειτουργεί.

Ευρωπαϊκή νομοθεσία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να αντιμετωπίζει το πρόβλημα της πρόωρης απαξίωσης, στο Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία. Περιλαμβάνει ένα παράρτημα, με χρονοδιάγραμμα και συγκεκριμένα μέτρα, για τα επόμενα χρόνια και τα οποία δίνουν πολλές ευκαιρίες, στις Ενώσεις Καταναλωτών, για να συνεισφέρουν με συγκεκριμένες προτάσεις, που θα βελτιώσουν τη σημερινή κατάσταση. Κάποιες ευρωπαϊκές χώρες έχουν, ήδη, αναλάβει δράση, για να αντιμετωπίσουν την πρόωρη απαξίωση:

- Επιμηκύνθηκε η περίοδος εγγύησης για συγκεκριμένα προϊόντα (Ολλανδία, Φιλανδία, Σουηδία, Ισλανδία, Νορβηγία, Ιρλανδία και Ηνωμένο Βασίλειο).
- Απαγορεύτηκε νομοθετικά η προσχεδιασμένη απαξίωση (Γαλλία).
- Λήφθηκαν μέτρα, από τις Εθνικές Αρχές, για παραβίαση της νομοθεσίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές (Ιταλία, Γαλλία).
- Επιβλήθηκε χαμηλότερος συντελεστής Φ.Π.Α. για εργασίες διόρθωσης προϊόντων, (Σουηδία).

Το 2018, η Αρχή Ανταγωνισμού της Ιταλίας απέβαλε πρόστιμο, στην Apple (10 εκατομμύρια ευρώ) και στη Samsung (5 εκατομμύρια ευρώ) για αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Το Μάιο του 2020, αυτή η απόφαση επικυρώθηκε από το Δικαστήριο του Lazio. Το Φεβρουάριο του 2020, το Γαλλικό Υπουργείο Οικονομίας επέβαλε 25 εκατομμύρια ευρώ πρόστιμο στην Apple, γιατί δεν ενημέρωνε τους καταναλωτές ότι οι επικαιροποιήσεις των iPhone τους θα επηρεάσουν τη λειτουργία των συσκευών, γεγονός που παραβιάζει τη νομοθεσία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.

Άλλες χώρες ζητούν μια πανευρωπαϊκή αντιμετώπιση του προβλήματος (Βέλγιο, Γερμανία), γιατί το Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία περιλαμβάνει την αντιμετώπιση της προσχεδιασμένης πρόωρης απαξίωσης. Το σχέδιο αυτό, επίσης, περιλαμβάνει μελλοντικά μέτρα, όπως:

- Περισσότερα προϊόντα θα γίνουν βιώσιμα: Χάρη στο πλαίσιο πολιτικών για τα βιώσιμα προϊόντα, πολλά καταναλωτικά προϊόντα, όπως έξυπνα κινητά και ηλεκτρονικοί υπολογιστές, θα γίνουν πιο ανθεκτικά με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής, θα μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν, να αναβαθμιστούν, να διορθωθούν και να ανακυκλωθούν.
- Οι τομείς που ρυπαίνουν πολύ, όπως η υφαντουργία και τα κτίρια, θα χρησιμοποιούν τις πρώτες ύλες πιο αποδοτικά: Η δημιουργία κανόνων, για συγκεκριμένους τομείς παίρνει έμπνευση από την πρόσφατη απαγόρευση των πλαστικών μιας χρήσης, την

οποία η Ε.Ε. συζητούσε για μεγάλο χρονικό διάστημα, αλλά αποφάσισε σε χρόνο ρεκόρ.

- Θα υποστηριχθεί δυναμικά το δικαίωμα των καταναλωτών στη διόρθωση των προϊόντων: Περισσότερα καταναλωτικά προϊόντα πρέπει να διορθώνονται και να αναβαθμίζονται με ευκολία. Έξυπνα κινητά, καφετιέρες, εκτυπωτές πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα γιατί βρίσκονται στην κορυφή των καταλόγων με τα παράπονα των καταναλωτών, σε όλη την Ε.Ε.
- Οι καταναλωτές θα λαμβάνουν πιο αξιόπιστη πληροφόρηση, για την αντοχή και τη δυνατότητα διόρθωσης των προϊόντων: Για παράδειγμα, στο μέλλον οι εταιρείες θα πρέπει να αποκαλύπτουν στο σημείο πώλησης τη διάρκεια ζωής των προϊόντων τους και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο θα υπάρχουν διαθέσιμα ανταλλακτικά.
- Οι καταναλωτές θα είναι καλύτερα προστατευμένοι, από τις πρακτικές πράσινου ξεπλύματος και πρόωρης απαξίωσης: Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει να ελέγξει και να αντιμετωπίσει καλύτερα τους ατεκμηρίωτους περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς και τις περιπτώσεις προσχεδιασμένης απαξίωσης των προϊόντων.
- Οι επικίνδυνες χημικές ουσίες θα ανιχνεύονται. Έτσι δε θα παραμένουν σε ανακυκλωμένα προϊόντα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αποφασισμένη να δημιουργήσει μια κουλτούρα διόρθωσης. Τα πρόσφατα μέτρα εφαρμογής της Οδηγίας για τον οικολογικό σχεδιασμό δείχνουν ότι μπορεί να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για να παρατείνουν το χρόνο ζωής των προϊόντων και να διευκολύνουν τη διόρθωση. Για πολλές κατηγορίες προϊόντων η δυνατότητα προμήθειας ανταλλακτικών πρέπει να διαρκεί για χρόνια και πρέπει να δίνεται πληροφόρηση για διόρθωση και συντήρηση.

Βασισμένο στα υπάρχοντα μέτρα, το Ευρωπαϊκό «Δικαίωμα στη Διόρθωση», που θα εφαρμοστεί πρώτα στα προϊόντα τεχνολογίας, πληροφορικής και επικοινωνιών, πρέπει να καλύπτει:

- δυνατότητα εύρεσης ανταλλακτικών, τουλάχιστον για το χρονικό διάστημα της ζωής του προϊόντος (Η επέκταση του όρου «ανταλλακτικά» σε τμήματα του λογισμικού είναι δυνατή και εφαρμόζεται, σήμερα, σε κεντρικούς υπολογιστές επιχειρήσεων.),
- πρόσβαση σε εγχειρίδια για διόρθωση και συντήρηση των προϊόντων,
- σχεδιασμό των προϊόντων, ώστε να είναι δυνατή η διόρθωση με εύκολη πρόσβαση στα ανταλλακτικά ή στα σημεία, που χρειάζονται διόρθωση,
- πληροφόρηση για τη δυνατότητα διόρθωσης των προϊόντων στο σημείο πώλησης (Η πληροφόρηση αυτή μπορεί να δίνεται με τη μορφή ενός δείκτη).

Εμπλοκή των Ενώσεων Καταναλωτών

Λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα του θέματος, οι Ενώσεις Καταναλωτών, μαζί με ακαδημαϊκούς και επαγγελματίες τεχνικούς εμπλέκονται στο πρόγραμμα PROMPT, ώστε να

αναπτύξουν μεθόδους ελέγχου της πρόωρης απαξίωσης με τα κινητά τηλέφωνα, τις ηλεκτρικές σκούπες, τις τηλεοράσεις και τα πλυντήρια να είναι τα πρώτα που θα ελεγχθούν.

Το πρόγραμμα PROMPT στοχεύει να:

- Ενοποιήσει τα παράπονα των καταναλωτών, που κατατίθενται σε διαδικτυακές πλατφόρμες, για μειωμένη λειτουργική απόδοση ενός προϊόντος, η οποία συνδέεται με την αντοχή, τη διάρκεια ζωής και τη δυνατότητα διόρθωσης, να συλλέξει απόψεις για τα προϊόντα που χαλούν γρήγορα και να δημιουργήσει μια εφαρμογή (webcrawler ή spider-bot), που θα μπορεί να αναλύσει τα σχόλια των καταναλωτών για προϊόντα, που πωλούνται σε ηλεκτρονικές πλατφόρμες.
- Να δημιουργήσει μεθοδολογία ελέγχου, που επιτρέπει τον εντοπισμό των προϊόντων που υπολειτουργούν, ώστε να βοηθήσει τους καταναλωτές να κάνουν σωστές επιλογές.
- Να πληροφορήσει τη βιομηχανία για καλές πρακτικές και σχεδιασμό, ώστε να αποφεύγεται η πρόωρη απαξίωση.

Παραδείγματα

Η Οργάνωση Καταναλωτών Test-Achats, στο Βέλγιο, στο πλαίσιο της εκστρατείας «Πολύ γρήγορα χάλασε», μέσω βίντεο, εστίασε στην πρόωρη απαξίωση των προϊόντων και στην αδυναμία να διορθωθούν. Κάλεσε, επίσης τους καταναλωτές να δηλώσουν προϊόντα, που αγόρασαν και τα οποία χάλασαν πολύ γρήγορα.

Περισσότερες πληροφορίες

- Ευρωβαρόμετρο 367/2013: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_367_en.pdf
- Πρόγραμμα PROMPT: <https://prompt-project.eu/>
- BEUC – Πρόωρη απαξίωση: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2018-057_premature_obsolescence.pdf
- Ε.Ε. - Πρόγραμμα Δράσης για την Κυκλική Οικονομία: https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf
- Πρόγραμμα PROMPT: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-063_prompt_testing_products_to_promote_longer_lifetime.pdf

7. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

7.1. Παραπλανητικοί πράσινοι ισχυρισμοί

Γιατί έχει σημασία για τους καταναλωτές

Ένας αρκετά μεγάλος αριθμός εμπόρων εκμεταλλεύονται το αυξανόμενο ενδιαφέρον των καταναλωτών για την προστασία του περιβάλλοντος και χρησιμοποιούν πράσινους ισχυρισμούς για να διαφοροποιηθούν, από τους ανταγωνιστές τους. Σύμφωνα με τον Πίνακα ελέγχου για τις καταναλωτικές συνήθειες του Νοεμβρίου 2019, περισσότεροι από τους μισούς καταναλωτές επηρεάζονται από πράσινους/οικολογικούς ισχυρισμούς, κατά την πραγματοποίηση αγορών.

Οι καταναλωτές αντιμετωπίζουν πολλαπλασιασμό πράσινων ισχυρισμών. Πολλοί ισχυρισμοί γεννούν αμφιβολίες, είτε γιατί δεν είναι τεκμηριωμένοι, είτε γιατί δε μπορούν να τεκμηριωθούν, ή γιατί είναι παραπλανητικοί. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί σύγχυση και έλλειψη εμπιστοσύνης ανάμεσα στους καταναλωτές και θέτει σε κίνδυνο την ενεργή συμμετοχή τους στη διαδικασία μετάβασης στην πράσινη οικονομία. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, που δημοσιεύτηκε το Μάρτιο του 2020 και η οποία ερευνούσε τους πράσινους ισχυρισμούς, στον τομέα της ένδυσης η πλειοψηφία των καταναλωτών ενώ πιστεύει ότι πολλά προϊόντα είναι φιλικά στο περιβάλλον, δεν πιστεύει ότι η δήλωση αυτή είναι αληθινή.

Ευρωπαϊκή και Εθνική νομοθεσία

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Οδηγία 2005/29 για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές είναι το βασικό νομοθετικό εργαλείο, που εφαρμόζεται, για τους πράσινους ισχυρισμούς. Αποτελεί το σημείο αναφοράς για να αποφασιστεί εάν ένας ισχυρισμός είναι παραπλανητικός ως προς το περιεχόμενό του ή/και τον τρόπο παρουσίασής του στους καταναλωτές. Εκτός από τη γενική απαγόρευση των παραπλανητικών πρακτικών, στο Παράρτημα 1 της Οδηγίας καταγράφονται αρκετές παραπλανητικές πρακτικές, που έχουν εφαρμογή στους πράσινους ισχυρισμούς.

Σε μια προσπάθεια να ενδυναμωθεί η αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, στους παραπλανητικούς περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς, η Ε.Ε. επικαιροποίησε τις Κατευθυντήριες Γραμμές για τις Αθέμιτες Εμπορικές Πρακτικές το 2016, με βάση τη δουλειά μιας ομάδας με εμπειρογνώμονες από όλους τους εταίρους της αγοράς και τις κατευθυντήριες γραμμές που είχαν εκδώσει αρκετές αρχές κρατών-μελών.

Επιπλέον της Οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, η Οδηγία 2012/27 για την ενεργειακή επάρκεια, η Οδηγία 2010/31 για την ενεργειακή επάρκεια κτιρίων καθώς και άλλες τομεακές νομοθεσίες, περιέχουν όρους, που μπορούν να ρυθμίσουν τους πράσινους ισχυρισμούς. Η Οδηγία 2010/31 για την ενεργειακή επάρκεια κτιρίων, ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4122/2013, όπως αυτός τροποποιήθηκε με το Νόμο

4685/2020 (ΦΕΚ: Α' 92). Η Οδηγία 2012/27 για την ενεργειακή επάρκεια, ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4342/2015 (ΦΕΚ: Α' 143).

Το Σεπτέμβριο του 2019, η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Ursula Von der Leyen, στην επιστολή της προς το νέο Επίτροπο Δικαιοσύνης, κ. Reynders, τόνισε την ανάγκη « να βρεθούν νέοι τρόποι για να ενισχυθούν οι καταναλωτές, ώστε να κάνουν πληροφορημένες επιλογές και να παίξουν ένα ενεργό ρόλο στην πράσινη μετάβαση». Το Δεκέμβριο του 2019, η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πράσινη Συμφωνία, τόνιζε ότι: «η αξιόπιστη, συγκρίσιμη και επαληθεύσιμη πληροφόρηση... παίζει σημαντικό ρόλο, ώστε οι αγοραστές να κάνουν πιο βιώσιμες επιλογές και μειώνει τον κίνδυνο του «πράσινου ξεπλύματος». Έτσι, η ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρόθεσή της να προχωρήσει σε νομοθετικές και μη νομοθετικές ρυθμίσεις, για να αντιμετωπιστούν οι παραπλανητικοί πράσινοι ισχυρισμοί. Τον Ιανουάριο του 2020, η Ευρωπαϊκή Σύνοδος Κορυφής των Καταναλωτών αφιέρωσε ένα εργαστήριο στον αγώνα κατά του «πράσινου ξεπλύματος», στο οποίο συζητήθηκαν πιθανές λύσεις, που μπορεί να προσφέρει η Ευρωπαϊκή Πολιτική για τους καταναλωτές, ώστε να αντιμετωπιστούν οι παραπλανητικοί πράσινοι ισχυρισμοί. Τον Απρίλιο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε το Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, που περιλαμβάνει μέτρα, για την αντιμετώπιση των ψευδών πράσινων ισχυρισμών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ένα νέο νομοθετικό εργαλείο για την «ενδυνάμωση των καταναλωτών, στην πράσινη μετάβαση».

Κάποια κράτη-μέλη της Ε.Ε. έχουν ενισχύσει τον αγώνα τους εναντίον των παραπλανητικών πράσινων ισχυρισμών, όπως η Γαλλία το Φεβρουάριο του 2020. Σε άλλα κράτη-μέλη οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές δημοσίευσαν κατευθυντήριες γραμμές για τους πράσινους ισχυρισμούς, όπως ο Συνήγορος του Καταναλωτή στη Δανία, το Γαλλικό Υπουργείο Οικονομικών, το Υπουργείο Περιβάλλοντος στο Η.Β. κ.λπ.

Στην Ελλάδα, η Οδηγία 2005/29 ενσωματώθηκε στη νομοθεσία μας, με το άρθρο 9 του Νόμου 2251/1994 (ΦΕΚ: Α' 191). Συγκεκριμένα, στην παρ. 2 του άρθρου 9γ του νόμου, δίνεται ο ορισμός της αθέμιτης εμπορικής πρακτικής: «Μια εμπορική πρακτική είναι αθέμιτη, όταν είναι αντίθετη προς τις απαιτήσεις επαγγελματικής ευσυνειδησίας και στρεβλώνει ουσιωδώς, ή ενδέχεται να στρεβλώσει ουσιωδώς την οικονομική συμπεριφορά του μέσου καταναλωτή, στον οποίο φθάνει, ή στον οποίο απευθύνεται το προϊόν, ή του μέσου μέλους της ομάδας, όταν μια εμπορική πρακτική απευθύνεται σε μια συγκεκριμένη ομάδα καταναλωτών». Το άρθρο 9δ αναφέρει τα στοιχεία, με βάση τα οποία μια εμπορική πρακτική θεωρείται παραπλανητική παράλειψη. Το άρθρο 9στ περιλαμβάνει κατάλογο με τις παραπλανητικές εμπορικές πρακτικές που απαγορεύονται.

Εμπλοκή Ενώσεων Καταναλωτών

Όσο η συνειδητοποίηση για τους κινδύνους που προκύπτουν από τη ρύπανση του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή μεγαλώνει μέσα στις κοινωνίες, τόσο περισσότεροι έμποροι θέλουν να εκμεταλλευτούν την προστασία του περιβάλλοντος όταν πωλούν τα προϊόντα τους. Ισχυρίζονται διάφορα, που δεν μπορούν να τεκμηριωθούν. Οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν να παίξουν ένα κεντρικό ρόλο, ώστε να προστατέψουν τους καταναλωτές από τέτοιες αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Δηλαδή:

- Μπορούν να εποπτεύουν την αγορά και να εντοπίζουν πράσινους ισχυρισμούς, που θα μπορούσαν να είναι παραπλανητικοί, επομένως παράνομοι: Οι καταναλωτές, συχνά, αδυνατούν να κατανοήσουν, εάν συγκεκριμένοι ισχυρισμοί είναι αληθινοί ή όχι. Έτσι, εύκολα μπορούν να παγιδευτούν και να αγοράσουν αγαθά, που μοιάζουν ότι είναι φιλικά προς το περιβάλλον, ενώ δεν είναι.
- Μπορούν να ελέγξουν προϊόντα και υπηρεσίες: Οι Ενώσεις Καταναλωτών διαθέτουν μοναδική εμπειρία και ικανότητα να αξιολογήσουν εάν συγκεκριμένοι ισχυρισμοί μπορούν να τεκμηριωθούν και έτσι να βοηθήσουν τους καταναλωτές να επιλέξουν τα καλύτερα προϊόντα.
- Μπορούν να οδηγήσουν στα δικαστήρια ή στις αρμόδιες δημόσιες, εθνικές αρχές υποθέσεις για αθέμιτους πράσινους ισχυρισμούς καθώς και για πρόωρη απαξίωση προϊόντων με πρόθεση: Οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο για την επιβολή και εφαρμογή των κανόνων για την αντιμετώπιση των παραπλανητικών πράσινων ισχυρισμών.
- Μπορούν να εκπαιδεύσουν τους καταναλωτές για το «πράσινο ξέπλυμα»: Ενώ οι καταναλωτές συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο τις επιπτώσεις των αγορών τους στο περιβάλλον και ενώ θέλουν να λάβουν αυτές τις επιπτώσεις υπόψη τους όταν επιλέγουν τι θα αγοράσουν συχνά δεν αντιλαμβάνονται ότι κάποιοι πράσινοι ισχυρισμοί ή κάποιες περιβαλλοντικές σημάνσεις δεν είναι ούτε αξιόπιστες, ούτε αληθινές.
- Μπορούν να επηρεάσουν τη νομοθεσία, για να διασφαλιστεί η προστασία των καταναλωτών από τους παραπλανητικούς πράσινους ισχυρισμούς: Αυτή τη στιγμή σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν υπάρχει νομοθεσία για τους πράσινους ισχυρισμούς. Μόνο γενικοί κανόνες στην Οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Η έλλειψη συγκεκριμένου νομοθετικού πλαισίου και η δυσκολία εφαρμογής της όποιας υφιστάμενης νομοθεσίας, αντί να αντιμετωπίζει ενισχύει το γεγονός της αύξησης των ατεκμηρίωτων πράσινων ισχυρισμών στην αγορά.

Περισσότερες πληροφορίες

- Πίνακας Ελέγχου για τις καταναλωτικές συνήθειες – 2019: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/consumer-conditions-scoreboard-2019_el.pdf
- Ευρωβαρόμετρο 2020: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getSurveydetail/instruments/special/surveyky/2257>
- Οδηγία 2005/29: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0029&from=EN>
- Κατευθυντήριες γραμμές για την Οδηγία 2005/29: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0163&from=EN>

- Νόμος 2251/1994: <http://www.synigoroskatanaloti.gr/docs/law/gr/YA-5338-N-2251.pdf>
- Οδηγία 2012/27: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0027&from=EN>
- Νόμος 4342/2015: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/130598/nomos-4342-2015>
- Οδηγία 2010/31: : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0031&from=EN>
- Νόμος 4122/2013: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/70937/nomos-4122-2013>
- Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el
- Δέσμη μέτρων για την Κυκλική Οικονομία: https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/priority-themes-eu-cities/circular-economy-cities_el
- BEUC – Απόψεις για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία: http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-012_beuc_position_on_european_green_deal.pdf
- BEUC – Απόψεις για τους πράσινους ισχυρισμούς: <https://www.beuc.eu/publications/2011-09991-01-e.pdf>

7.2. Τα δικαιώματα των καταναλωτών και η μεγαλύτερη διάρκεια ζωής των προϊόντων

Γιατί τα δικαιώματα των καταναλωτών είναι σημαντικά

Οι καταναλωτές προτιμούν προϊόντα, με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα είναι πρόθυμοι ακόμα και να πληρώσουν περισσότερα χρήματα για προϊόντα με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και προϊόντα, που είναι δυνατόν να διορθωθούν.

Επιπλέον, συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο τα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και το επείγον ζήτημα της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής. Θα ήθελαν να εμπλακούν περισσότερο με την κυκλική οικονομία. Ένας τρόπος, με τον οποίο πιστεύουν ότι μπορούν να βοηθήσουν την ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας είναι η αγορά προϊόντων με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής.

Η νομοθεσία για την προστασία των καταναλωτών, βοηθάει στην επίτευξη του παραπάνω στόχου. Δύο χρόνια μετά την αγορά ενός προϊόντος οι καταναλωτές καλύπτονται από τα δικαιώματα, που απορρέουν από τη νόμιμη εγγύηση, εάν το προϊόν είναι ελαττωματικό. Μπορούν να το διορθώσουν, να το αντικαταστήσουν, να μειώσουν την τιμή του ή να πάρουν πίσω τα χρήματά τους. Αυτή η νομοθεσία δημιουργεί ένα κίνητρο στους εμπόρους να

πωλούν και στους κατασκευαστές να κατασκευάζουν προϊόντα, με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής.

Ευρωπαϊκή και Εθνική νομοθεσία

Τα δικαιώματα που απορρέουν από τη νόμιμη εγγύηση αποτελούν το βασικό εργαλείο της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών (Δίκαιο Καταναλωτών), για την προώθηση των προϊόντων, με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Η Οδηγία 1999/44 για τις πωλήσεις καταναλωτικών αγαθών και τις εγγυήσεις είναι μια Οδηγία ελάχιστης εναρμόνισης, που επέτρεψε στα κράτη-μέλη να υιοθετήσουν αυστηρότερες διατάξεις, από αυτές της Οδηγίας. Η Οδηγία, λοιπόν, προβλέπει ιεράρχηση των επανορθώσεων, που δικαιούται ο καταναλωτής, σε περίπτωση, που αγόρασε ελαττωματικό προϊόν, ή προϊόν, που δε συνάδει με τις λογικές προσδοκίες του. Έτσι, σύμφωνα με την Οδηγία, ο καταναλωτής μπορεί να ζητήσει διόρθωση ή αντικατάσταση και εάν είναι δεν είναι δυνατό αυτό να υλοποιηθεί μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα και χωρίς μεγάλη ενόχληση του καταναλωτή, ο καταναλωτής δικαιούται μείωση της τιμής ή επιστροφή των χρημάτων του (αναστροφή της πώλησης).

Στην Ελλάδα., η Οδηγία αυτή ενσωματώθηκε με τα άρθρα 534 έως 562 και με το άρθρο 5 του Νόμου 2251/1994. Σύμφωνα, λοιπόν με την ελληνική νομοθεσία:

- Ο πωλητής υποχρεούται να παραδώσει το πράγμα με τις συνομολογημένες ιδιότητες και χωρίς πραγματικά ελαττώματα.
- Το ελάττωμα, ή η έλλειψη συνομολογημένης ιδιότητας που διαπιστώνεται μέσα σε έξι μήνες από την παράδοση του πράγματος, τεκμαίρεται ότι υπήρχε κατά την παράδοση, εκτός αν τούτο δε συμβιβάζεται με τη φύση του πράγματος που πουλήθηκε, ή με τη φύση του ελαττώματος, ή της έλλειψης.
- Στις περιπτώσεις ευθύνης του πωλητή για πραγματικό ελάττωμα, ή για έλλειψη συνομολογημένης ιδιότητας ο αγοραστής δικαιούται κατ' επιλογήν του: 1. να απαιτήσει, χωρίς επιβάρυνσή του, τη διόρθωση, ή αντικατάσταση του πράγματος με άλλο, εκτός αν μια τέτοια ενέργεια είναι αδύνατη, ή απαιτεί δυσανάλογες δαπάνες· 2. να μειώσει το τίμημα· 3. να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση, εκτός αν πρόκειται για επουσιώδες πραγματικό ελάττωμα.
- Ο πωλητής οφείλει να πραγματοποιήσει τη διόρθωση ή την αντικατάσταση σε εύλογο χρόνο και χωρίς σημαντική ενόχληση του αγοραστή.
- Ο αγοραστής έχει δικαίωμα να ζητήσει αντικατάσταση ή να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση, ή να μειώσει το τίμημα και αν ακόμη το πράγμα καταστράφηκε, ή χειροτέρεψε εξαιτίας του ελαττώματος.
- Τα δικαιώματα του αγοραστή λόγω πραγματικού ελαττώματος ή έλλειψης συνομολογημένης ιδιότητας παραγράφονται μετά την πάροδο πέντε ετών για τα ακίνητα και δύο ετών για τα κινητά.
- Για το μεταχειρισμένα αγαθά μπορεί να συμφωνηθεί μικρότερη χρονική περίοδος, για την παραγραφή της ευθύνης του πωλητή, όμως ποτέ μικρότερη του ενός έτους.

- Κάθε πωλητής ή παραγωγός μπορεί να παρέχει εμπορική εγγύηση. Οι όροι της εμπορικής εγγύησης περιλαμβάνονται στο άρθρο 5^ο του Νόμου 2251/1994.

Μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2022, πρέπει να έχει ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, η Οδηγία 2019/771, που αναθεωρεί τις διατάξεις τόσο για την νόμιμη εγγύηση, όσο και για την εμπορική και πρέπει να αρχίσει να εφαρμόζεται. Η νέα αυτή Οδηγία περιλαμβάνει κάποιες διατάξεις, που μπορούν να συνεισφέρουν, σε αυξημένο αριθμό προϊόντων μεγαλύτερης διάρκειας ζωής, στην αγορά:

- Παράταση του χρονικού διαστήματος των 6 μηνών, κατά τους οποίους ελάττωμα που ανακαλύπτεται, θεωρείται ότι προϋπήρχε της αγοράς, στους 12 μήνες. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα στα κράτη-μέλη το διάστημα αυτό να γίνει 24 μήνες.
- Η αντοχή των προϊόντων, πλέον, θεωρείται συνομολογημένη ιδιότητα.
- Υποχρέωση παροχής επικαιροποιήσεων, που θα διασφαλίζουν ότι τα προϊόντα με ενσωματωμένο λογισμικό θα παραμείνουν λειτουργικά και με την ίδια απόδοση, όπως όταν αγοράστηκαν.
- Μια νέα εθελοντική εμπορική εγγύηση για την αντοχή των προϊόντων θεσμοθετήθηκε. Σύμφωνα με αυτή ο παραγωγός μπορεί να θεωρηθεί απευθείας, υπεύθυνος, έναντι του καταναλωτή.

Το Δεκέμβριο του 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την Πράσινη Συμφωνία, όπου δημοσιοποίησε το στόχο να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση ουδέτερη κλιματικά μέχρι το 2050. Για να επιτύχει αυτό το στόχο, ανακοίνωσε μια σειρά πρωτοβουλιών στο πλαίσιο του Δικαίου του Καταναλωτή. Αυτές οι πρωτοβουλίες εξειδικεύτηκαν περαιτέρω με το Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, που δημοσιεύτηκε το Μάρτιο του 2020. Με το Σχέδιο Δράσης ανακοινώθηκε η αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού Δικαίου των Καταναλωτών, για να διασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές λαμβάνουν αξιόπιστη και σχετική πληροφόρηση, στα σημεία πώλησης των προϊόντων. Η πληροφόρηση αυτή περιλαμβάνει την προσδοκώμενη διάρκεια ζωής, τη διαθεσιμότητα υπηρεσιών διόρθωσης, ανταλλακτικών και εγχειριδίων με οδηγίες διόρθωσης. Αρκετά νομοθετικά εργαλεία έχουν ανακοινωθεί, για τα επόμενα χρόνια:

- Νομοθετική πρόταση για την ενδυνάμωση των καταναλωτών στην πράσινη μετάβαση. Είχε προγραμματιστεί η ανακοίνωσή της για το 2020, αλλά αναβλήθηκε για το 2^ο εξάμηνο του 2021.
- Νομοθετική πρόταση για την τεκμηρίωση των πράσινων ισχυρισμών. Στην Πράσινη Συμφωνία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τονίζει «Οι επιχειρήσεις, που χρησιμοποιούν πράσινους ισχυρισμούς πρέπει να τους τεκμηριώνουν με συγκεκριμένη μεθοδολογία, που θα αξιολογεί τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον».
- Νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα, για τη θεσμοθέτηση του δικαιώματος στη διόρθωση. Το Ευρωκοινοβούλιο το Νοέμβριο του 2020, υπερψήφισε απόφαση για τη θεσμοθέτηση του δικαιώματος στην επιδιόρθωση, έπειτα από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η απόφαση ζητάει, από την Επιτροπή να αναπτύξει και να εισάγει υποχρεωτική σήμανση, ώστε να παρέχει ξεκάθαρη, άμεσα ορατή και εύκολα κατανοητή πληροφόρηση στους καταναλωτές για τον προσδόκιμο χρόνο ζωής και τη

δυνατότητα διόρθωσης των προϊόντων. Η πληροφόρηση αυτή πρέπει να δίνεται στα σημεία πώλησης. Τα μέτρα αναμένονται, μέχρι το τέλος του 2021.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για την Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Ursula VonderLeyen. Όμως, κάποιες πρωτοβουλίες, δυστυχώς, ίσως αναβληθούν, λόγω της πανδημίας Covid-19.

Το Φεβρουάριο του 2020, η Γαλλία υιοθέτησε νέα νομοθεσία για την κυκλική οικονομία. Προβλέπει διάφορα μέτρα για την καλύτερη πληροφόρηση των καταναλωτών, τη μείωση του όγκου απορριμμάτων κ.λπ. Από την 1^η Ιανουαρίου 2021, οι παραγωγοί και οι εισαγωγείς είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνουν τους καταναλωτές για την περιβαλλοντική απόδοση των προϊόντων, ειδικά για τη διάρκεια ζωής, τη δυνατότητα διόρθωσης, επαναχρησιμοποίησης, τη χρήση ανακυκλωμένων υλικών κ.λπ. Στην Ελλάδα, το 2018 το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας δημοσίευσε την Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία. Βασικοί άξονες της Στρατηγικής αυτής είναι:

- δράσεις για βιώσιμη παραγωγή και τη βιομηχανική πολιτική, π.χ. οικολογικός σχεδιασμός, οικολογική πιστοποίηση, βιομηχανική συμβίωση, φορολογικές απαλλαγές,
- δράσεις για βιώσιμη κατανάλωση, π.χ. προώθηση πράσινων δημόσιων συμβάσεων, υπηρεσίες επισκευής, επαναχρησιμοποίησης,
- δράσεις για λιγότερα απόβλητα με μεγαλύτερη αξία, π.χ. χρηματοδοτικά προγράμματα για πρόληψη, θεσμικό πλαίσιο για πρόληψη,
- οριζόντιες δράσεις, π.χ. εθνικό παρατηρητήριο, εθελοντικές συμφωνίες, συντονιστικό όργανο, δείκτες,
- δράσεις για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων, π.χ. πλαστικά προϊόντα μιας χρήσης.

Εμπλοκή των Ενώσεων Καταναλωτών

Οι Ενώσεις Καταναλωτών παίζουν σημαντικό ρόλο, στην εποπτεία της αγοράς και βοηθούν τους καταναλωτές, στην έρευνά τους για προϊόντα με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Έτσι μπορούν να:

- Ελέγξουν προϊόντα και υπηρεσίες: Οι Ενώσεις Καταναλωτών βοηθούν τους καταναλωτές να επιλέξουν τα προϊόντα, με την καλύτερη απόδοση και τη μεγαλύτερη διάρκεια ζωής.
- Κάνουν συστάσεις στους καταναλωτές: Με βάση τα αποτελέσματα των ελέγχων, οι Ενώσεις Καταναλωτών δημοσιεύουν κατατάξεις, για διάφορες κατηγορίες προϊόντων και επιβραβεύουν τα καλύτερα.
- Πληροφορούν και συμβουλεύουν τους καταναλωτές για τα δικαιώματά τους σε περίπτωση που τα προϊόντα, που αγόρασαν δεν ικανοποιούν τις προσδοκίες τους, είναι ελαττωματικά ή χαλούν πολύ γρήγορα.

- Εκπαιδεύουν τους καταναλωτές για τα δικαιώματά τους ειδικά για τους κανόνες που διέπουν τη νόμιμη εγγύηση και τα δικαιώματα, που πηγάζουν από αυτή μέσω εκστρατειών ενημέρωσης, άρθρων σε περιοδικά, τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας κ.λπ.
- Παρακολουθούν την αγορά και ανιχνεύουν ενδείξεις, που μπορεί να υποδεικνύουν ότι κάποια συγκεκριμένα προϊόντα χαλούν πολύ νωρίς. Ένα παράδειγμα τέτοιας δράσης είναι το πρόγραμμα PROMPT, που αναφέρεται στην ενότητα 6.3 και είναι αφιερωμένο στην πρόωρη απαξίωση.
- Επιβάλλουν το σεβασμό και την εφαρμογή στην πράξη των δικαιωμάτων των καταναλωτών, είτε μέσω δικαστηρίων, είτε μέσω δημόσιων αρχών.
- Επηρεάζουν τη νομοθεσία. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να μπορούν οι καταναλωτές να διατηρούν τα δικαιώματα, που πηγάζουν από τη νομική εγγύηση σε όλη τη διάρκεια της ζωής των προϊόντων.

Περισσότερες πληροφορίες

- Μελέτη - Συμπεριφορά καταναλωτών για την κυκλική οικονομία: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/ec_circular_economy_final_report_0.pdf
- Οδηγία 1999/44: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0044&from=EL>
- Νόμος 2251/1994: <http://www.synigoroskatanaloti.gr/docs/law/gr/YA-5338-N-2251.pdf>
- Αστικός Κώδικας: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/437467/p.d.-456-1984>
- Οδηγία 2019/771: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0771&from=el>
- Οδηγία 2019/770: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0770&from=EL>
- Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el
- Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098&from=EL>
- Νέο θεματολόγιο για τους καταναλωτές: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_2069
- Δικαίωμα στη διόρθωση: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20201120IPR92118/parliament-wants-to-grant-eu-consumers-a-right-to-repair>
- Δικαίωμα στη διόρθωση: <https://repair.eu/>

- Απόψεις BEUC για τις εξ αποστάσεως συμβάσεις: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-053_csc_beuc_position_paper_on_tangible_goods_proposal.pdf
- BEUC - Απόψεις για ανθεκτικότερα προϊόντα: https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2015-069_sma_upa_beuc_position_paper_durable_goods_and_better_legal_guarantees.pdf
- BEUC - Ιστοσελίδα για ανθεκτικότερα προϊόντα: www.beuc.eu/durable-goods
- Εθνική Στρατηγική για την κυκλική οικονομία: <https://ypen.gov.gr/perivallon/kykliki-oikonomia/>
- Νόμος 4736/2020: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/646441/nomos-4736-2020>
- Οδηγία 904/2019: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0904&from=EN>
- Ηλεκτρονική δημόσια διαβούλευση για το «Νέο Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας για την Κυκλική Οικονομία – Οδικός Χάρτης»: <http://www.opengov.gr/minenv/?p=11650>

7.3. Νομοθεσία για την εποπτεία της αγοράς

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε την Άνοιξη του 2019 το νέο κανονισμό 2019/1020, για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων. Ενώ ο Κανονισμός, αρχικά, εστίαζε κυρίως σε θέματα ασφάλειας προϊόντων, τελικά το πεδίο εφαρμογής του διευρύνθηκε και καλύπτει και συγκεκριμένες πλευρές βιωσιμότητας των προϊόντων, όπως ο οικολογικός σχεδιασμός, η ευρωπαϊκή οικολογική σήμανση, οι απαιτήσεις για την ενεργειακή επάρκεια καθώς και οι απαιτήσεις για τις χημικές ουσίες και τα απορρίμματα. Σκοπός του Κανονισμού είναι:

«... να βελτιώσει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ενισχύοντας την εποπτεία της αγοράς προϊόντων που καλύπτονται, από την κοινή νομοθεσία της Ένωσης, με στόχο να διασφαλιστεί ότι μόνον προϊόντα που συμμορφώνονται με τη νομοθεσία διατίθενται στην Ενιαία Αγορά. Δηλαδή όσα προϊόντα συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις που διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, όπως την υγεία και την ασφάλεια, γενικά, την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, την προστασία των καταναλωτών, την προστασία του περιβάλλοντος, τη δημόσια ασφάλεια και οποιαδήποτε άλλα συμφέροντα, που προστατεύονται από τη νομοθεσία της Ένωσης».

Ο Κανονισμός αρχίζει να εφαρμόζεται την 16^η Ιουλίου 2021, εκτός από τα άρθρα 29, 30, 31, 32, 33 και 36, που εφαρμόζονται από την 1^η Ιανουαρίου 2021. Ο νέος Κανονισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις Ενώσεις Καταναλωτών, με πολλούς τρόπους, ώστε να βελτιωθεί η συμμόρφωση των προϊόντων, με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος:

- Εάν οι Ενώσεις Καταναλωτών ανακαλύψουν έλλειψη συμμόρφωσης προϊόντων με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, μέσω εργαστηριακών ελέγχων, μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτόν τον Κανονισμό, ως νομική βάση για να ανακοινώσουν τα

αποτελέσματα των εργαστηριακών τους ελέγχων στις εποπτικές, εθνικές αρχές, ζητώντας τους να αναλάβουν δράση εναντίων οικονομικών εταίρων που δε σέβονται τη νομοθεσία.

- Ο Νέος Κανονισμός επιτρέπει τη σύναψη επίσημων συμφωνιών συνεργασίας, με τρίτους στους οποίους περιλαμβάνονται οι Ενώσεις Καταναλωτών: «... οι αρχές εποπτείας της αγοράς μπορούν να συμφωνήσουν με ... οργανώσεις που εκπροσωπούν ... χρήστες για να αναλάβουν κοινές δραστηριότητες, που στοχεύουν να προωθήσουν τη συμμόρφωση, να εντοπίσουν τη μη συμμόρφωση, να ενδυναμώσουν τη συνειδητοποίηση και να παρέχουν κατευθύνσεις, για την εναρμόνιση της νομοθεσίας της Ένωσης, όσον αφορά συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων και πιο συγκεκριμένα κατηγορίες προϊόντων, που συχνά ενέχουν σοβαρούς κινδύνους. Στα προϊόντα αυτά, περιλαμβάνονται και αυτά, που πωλούνται μέσω διαδικτύου».
- Ο νέος Κανονισμός, επίσης, προβλέπει τη σύσταση Ενωσιακού Δικτύου Συμμόρφωσης Προϊόντων, που θα αποτελείται από τις αρχές επιβολής της νομοθεσίας στα κράτη-μέλη, έτσι ώστε οι αρχές να συνεργάζονται καλύτερα από ό,τι στο παρελθόν, για τη συμμόρφωση των προϊόντων. Έτσι, εάν οι Ενώσεις Καταναλωτών εντοπίσουν σε ένα κράτος προϊόντα που δε συμμορφώνονται με τη νομοθεσία και τα οποία πιστεύουν ότι πιθανόν πωλούνται και σε άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε. πρέπει να ζητήσουν από τις εθνικές αρχές της χώρας τους να μοιραστούν αυτήν την πληροφορία με άλλα κράτη-μέλη. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζονται δράσεις συνέχειας (π.χ. διορθωτικές) σε άλλα κράτη-μέλη καθώς και η συνέπεια των δράσεων επιβολής της νομοθεσίας, σε όλη την Εσωτερική Αγορά της Ε.Ε.
- Οι Ενώσεις Καταναλωτών μπορούν να ενημερώνουν τους καταναλωτές, μέσω των περιοδικών τους, για προϊόντα που έλεγξαν και βρήκαν ότι δε συμμορφώνονται με τη νομοθεσία. Επίσης, μπορούν να συμβουλεύουν τους καταναλωτές να μην αγοράζουν αυτά τα προϊόντα.

Ο Κανονισμός 2017/2394 σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών (κανονισμός CPC) καθορίζει ένα πλαίσιο συνεργασίας που επιτρέπει στις εθνικές αρχές από όλες τις χώρες της Ευρώπης την από κοινού αντιμετώπιση παραβιάσεων των κανόνων προστασίας των καταναλωτών όταν ο έμπορος και ο καταναλωτής είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικές χώρες.

Συλλογικά, οι εθνικές αρχές σχηματίζουν ένα ευρωπαϊκό δίκτυο επιβολής, το «Δίκτυο CPC». Οι εθνικές αρχές επιβολής έχουν ισχυρές εξουσίες για την αντιμετώπιση παράνομων πρακτικών και τον εντοπισμό απατεώνων εμπόρων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντονίζει τη συνεργασία μεταξύ αυτών των αρχών. Μπορεί να ενημερώσει το δίκτυο CPC και να συντονίσει τη δράση επιβολής σε επίπεδο Ε.Ε. για την αντιμετώπιση πρακτικών που βλάπτουν ένα μεγάλο αριθμό καταναλωτών της Ε.Ε.

Ο Κανονισμός ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 2126/2020 (ΦΕΚ: Β' 27). Ο κατάλογος με τις οντότητες, που εκδίδουν εξωτερικές προειδοποιήσεις, σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, περιλαμβάνεται στην

Υπουργική Απόφαση 33100/2020. Το σημείο του Δικτύου CPC στην Ελλάδα εδρεύει στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή.

Παραδείγματα

Το ΚΕ.Π.ΚΑ., ως οντότητα που μπορεί να εκδίδει εξωτερικές ειδοποιήσεις, σε συνεργασία με τη ΒΕΥC, κατέθεσε καταγγελίες στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή (CPC), εναντίον της εταιρίας Nintendo, για την πρόωρη απαξίωση της κονσόλας Nintendo Switch καθώς και κατά του Tik Tok, για πολλαπλές παραβιάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαίου Καταναλωτή.

Περισσότερες πληροφορίες

- Κανονισμός 2019/1020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1020&from=EN>
- Κανονισμός 2017/2394: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R2394&from=EN>
- ΚΥΑ 2126/2020: file: <https://www.e-nomothesia.gr/sunegoros-tou-katanalote/koine-upourgike-apophase-2126-2020.html>
- ΥΑ 33100/2020: file: https://www.e-forosimv.gr/docs/fek_b_1285_2020.pdf
- Δίκτυο συνεργασίας για την προστασία των καταναλωτών: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/consumer-protection-cooperation-network_en
- ΚΕ.Π.ΚΑ.- Nintendo Switch: <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2020/d-t-2020/2954-33-nintendo-switch>
- ΚΕ.Π.ΚΑ.- Nintendo Switch: <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2021/d-t-2021/2958-9-nintendo>
- ΚΕ.Π.ΚΑ. – TikTok: <https://kepka.org/deltia-typou-kepka/2021/d-t-2021/2961-h-beuc-tiktok>

This document has been produced under a service contract with the European Commission. The content of it represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.